

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra anglistiky a amerikanistiky

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Lucie Strnadová

Olomouc 2012

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Lucie Strnadová

Lesbické aspekty a coming out v americké jižanské literatuře

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Marcel Arbeit, Dr.

Olomouc 2012

Prohlašuji, že předložená práce je původní a že jsem ji vypracovala samostatně. Veškeré zdroje, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v bibliografii.

V Olomouci dne 11. prosince 2012

Lucie Strnadová

Poděkování

Děkuji prof. Marcelu Arbeitovi za vedení této práce a trpělivost, se kterou konzultoval a četl jednotlivé verze práce.

Obsah

1	Úvod	1
2	Lesbismus mnoha tváří.....	4
2.1	Lesbismus jako forma sexuální orientace.....	4
2.2	Lesbismus jako společenská i politická hrozba.....	11
2.3	Lesbismus a Jih	16
3	Rita Mae Brownová	23
3.1	Džungle rubínových plodů – synopse.....	31
3.2	Alma Mater – synopse.....	32
4	Dorothy Allisonová	34
4.1	Bastard z Karolíny – synopse	40
4.2	Jeskynní lidé – synopse.....	41
5	(De)gradace jižanské krásky	43
6	Jižanská rodina aneb vyhodíme ji z kruhu ven	60
7	Lesbos po jižansku	71
8	Závěr	83
9	Summary.....	88
10	Bibliografie.....	95
11	Anotace	99

1 Úvod

Homosexuální literární tvorba představuje jednu z forem prosazování práv menšin, napomáhá homosexuálům otevřeně přiznat svou sexuální orientaci a seznámit čtenáře s jejich životním osudem či postavením ve společnosti. Právě z toho důvodu se stala pro mnoho gayů a leseb formou úniku a revolty namísto veřejných demonstrací, které bývají velmi často potlačovány násilím. Literární tvorba nabízí autorům dostatečnou škálu prostředků, kterými mohou vyjádřit své pocity a svůj životní příběh, aniž by museli veřejně vystupovat, ale naopak jim umožňuje skrýt se za svá díla a zůstat v anonymitě po dobu, kterou si sami určí. Literatura není pomíjivá a její hodnota přetrvává i po ukončení spisovatelské aktivity autorů, protože jejich díla zůstávají k dispozici následujícím generacím. Právě tyto důvody často přimějí autory k tomu, že se přihlásí k homosexuální orientaci prostřednictvím literární tvorby.

V této diplomové práci se budu zabývat lesbickou literaturou na americkém Jihu, a to výhradně ve druhé polovině 20. století, kdy politický vývoj ve světě přispěl k mnoha změnám v postavení mužů a žen ve společnosti a umožnil tak prosazování menšinových životních stylů, mezi které patřila také homosexualita. Americký Jih jsem si zvolila ze dvou důvodů. Prvním z nich je specifický, výrazně konzervativní charakter této oblasti oproti zbytku Spojených států amerických, který lze považovat za překážku při prosazování jakýchkoliv změn směrem od tradičního k modernímu či menšinovému pojetí světa. Druhým důvodem je román *Džungle rubínových plodů* od Jižanky Rity Mae Brownové, který představuje jeden z prvních lesbických románů s autobiografickými prvky ve světě vůbec. Tento román vyšel roku 1973, tedy v období vlivu homosexuálních hnutí a díky svému ději výrazně ovlivnil další vydávaná lesbická díla. Mnoho autorek se s protagonistkou tohoto románu ztotožňovalo a snažilo se styl Brownové napodobit, a oprostít se tak od neustálého skrývání své pravé sexuální orientace. Na Jihu, konkrétně v Jižní Karolíně, lze nalézt ještě minimálně jednu výraznou lesbickou spisovatelku a zároveň vrstevnici Brownové, Dorothy Allisonovou, která je rovněž autorkou děl s lesbickou tematikou a autobiografickými prvky a která se netají svým jižanským původem, naopak ho ve svých dílech zdůrazňuje. Tyto dvě ženy vyrůstaly ve stejné době a obě tíhly k literatuře, každá však pochází z jiné společenské třídy, což se projevuje jejich odlišným vnímáním světa. Zatímco Rita Mae Brownová se soustřeďuje

zejména na vyšší společenské třídy a většina jejich lesbických literárních postav také z tohoto prostředí pochází, Dorothy Allisonová ve svých dílech mapuje životy chudých bílých jižanských rodin, tzv. „bílé špíny“ (white trash), protože sama z jedné takové pochází. Přes rozdílný sociální původ řadím obě autorky do jedné skupiny, a to do skupiny lesbických spisovatelek amerického Jihu. Obě jsou lesby, obě prošly procesem coming outu a ke své orientaci se přiznaly veřejně, a to částečně i díky literatuře. Protože se obě narodily kolem roku 1950, mohly se také v mládí aktivně zapojit do lesbických a feministických aktivit, i když každá tak učinila s jinými představami.

Cílem mojí práce bude charakteristika lesbických děl obou výše zmiňovaných autorek, tedy způsob, jak se ve svých dílech na tuto sexuální orientaci dívají nejen ony samy, ale i jejich lesbické protagonistky a heterosexuální postavy. Centrálním předmětem mé analýzy jsou díla autorek Brownové a Allisonové, v práci však bude zmíněno ještě několik dalších žen, zejména Jižanek, které sehrály významnou roli v ženském a lesbickém hnutí. Vedle lesbismu jako takového mě v dílech bude zajímat také proces coming outu, tedy období, kdy si jedinec začíná uvědomovat svoji sexuální orientaci a musí nejen přijmout sám sebe, ale musí být také přijat svým okolím. Přijetí sama sebe a následovné otevření se zbytku společnosti není pro homosexuální jedince nikdy jednoduchý krok, protože takový člověk potřebuje pochopení a toleranci, což například na netolerantním americkém Jihu hledal jen velmi obtížně. Proto tento proces doprovází mnoho negativních zkušeností, které mohou končit až sebevraždami.¹

Práci jsem rozdělila do několika částí. V úvodních kapitolách práce se věnuji lesbismu a motivům s ním spojeným. Samotné analýze děl předchází úvod týkající se života obou jižanských autorek, jejichž životní události a rodinné zázemí se v jejich díle odrážejí. Obě se během dětství a dospívání pohybovaly v oblasti venkovského Jihu a jejich postoj k lesbismu se vytvářel během stejných politických a společenských událostí. Mezi tyto události patří zejména vznik ženského hnutí, které každá vnímala odlišně a jinak se k němu také stavěla, jak je z jejich děl patrné.

Hlavní část práce obsahuje analýzy děl románů výše zmíněných jižanských autorek. Z obsáhlého díla obou žen jsem vybrala dva romány, které různými způsoby pojednávají o lesbické lásce a které budou podrobeny komplexní analýze. V případě Rity Mae Brownové se

¹ See for instance Sue McAndrew and Tony Warne: „Coming out to Talk about Suicide: Gay men and suicidality,“ *International Journal of Mental Health Nursing*. 2010 (19): 92–101.

jedná o romány *Džungle rubínových plodů* (Rubyfruit Jungle, 1973) a *Alma Mater* (Alma Mater, 2001). Román *Džungle rubínových plodů* patří mezi nejslavnější díla o lesbismu vůbec a je častou součástí univerzitních kurzů lesbické literatury a zároveň je to autorčin první lesbický román. Román *Alma Mater* vznikl přibližně o třicet let později a Brownová se v něm po delší přestávce opět vrací k tématu lesbismu. U Dorothy Allisonové budou analyzovány její doposud jediné vydané romány, a to *Bastard z Karolíny* (Bastard Out Of Carolina, 1992), který byl nominován na Knihu roku a *Jeskynní lidé* (Cavedweller, 1998).

Následná analýza je rozdělena na tři části, které korespondují s jižanskými zažitými tradicemi a mýty. V kapitole „(De)gradace americké jižanské krásky“ srovnávám tradiční jižanskou krásku (southern belle), která byla také součástí literárních děl, s lesbickou protagonistkou, která neměla ani polovinu atributů, které jižanská kráska měla a které jí dopomáhaly k vysokému společenskému postavení. Absence těchto atributů vedla u leseb k jejich společenské degradaci a často až k úteku do oblastí, kde tyto atributy nehrály tak důležitou roli, nebo které jim nabízely anonymitu. Kapitola „Dcera lesba aneb vyhodíme ji z kruhu ven“ je zaměřena na přístup rodičů a příbuzných k lesbismu v rodině. Způsob, jakým byly lesby vytlačovány z rodinného kruhu, ale i způsob, jakým se rodiče vyrovnávaly s coming outem svých dcer. Poslední kapitola s názvem „Lesbos po jižansku“ shrnuje další typické aspekty jižanského života a jejich slučitelnost či neslučitelnost s lesbismem, jako například vliv náboženství.

V závěru jsou pak shrnuty přístupy obou autorek k tématu lesbismu a coming outu, které dokazují, že lesbismus na Jihu nebyl tabu jako takovým, protože se o něm mluvilo, ale bohužel většinou negativně, nedostatečně a s předsudky.

2 Lesbismus mnoha tváří

2.1 Lesbismus jako forma sexuální orientace

Lesbismus jako jedna z forem sexuální orientace v dnešní době již nepředstavuje nic nového, šokujícího nebo výrazně neobvyklého. Americká historička Leila J. Ruppová ve svém díle *Vytoužená minulost* (1999) vysvětluje pojem lesba² jako „žena, kterou sexuálně přitahují ženy a která se sama ztotožňuje s touto identitou a sexuální orientací.“³ Podle této definice tedy za lesbu nelze považovat osobu, která se sice narodila jako lesba, s touto orientací se však neztotožňuje a veřejně se hlásí k heterosexuální orientaci. Toto vysvětlení je ale příliš zjednodušené, protože v zásadě tato lesba pouze neprošla tzv. coming outem, tedy jak vysvětluje psycholožka Pavlína Janošová „obdobím, kdy [člověk] začíná vnímat svou individualitu, a tedy i svou sexualitu a její specifika, která ne vždy odpovídají ‚normě‘.“⁴ Coming out je zásadním milníkem v životě homosexuála, který se při něm ztotožní se svou sexuální identitou a otevře se také veřejnosti. Spisovatelky, kterým se v této práci věnuji, prošly ve svém životě fází coming outu a jejich sexuální orientace ovlivňuje nejen jejich dílo, ale také celé generace leseb a zejména vývoj lesbické literatury.

Ruppová dále vysvětluje spojení pojmu „lesba“ a „lesbismus“, který „vyjadřuje nejen sexuální orientaci, ale celkový postoj k životu, sobě samé a ke společnosti. Lesbismus může, ale nemusí obsahovat prvky společenského a politického aktivismu.“⁵ Zejména v minulosti byly lesbismus a feminismus považovány za synonyma, i když tomu tak ve skutečnosti není.⁶ Definice lesbismu však není jednotná a její pojetí se odlišuje v mnoha směrech. Americká spisovatelka Adrienne Richová ve své esejí „Povinná heterosexuality a lesbická zkušenost“ (Compulsory Heterosexuality and Lesbian Existence) zavedla nejen několik nových pojmů souvisejících s lesbismem, ale zpochybňovala také spojování pojmu homosexualita jak s muži, tak s ženami, což vysvětlovala pomocí ženské výjimečnosti a odlišnosti. Lesbu vnímala jako ženu, která má více společného s heterosexuálními ženami než s homosexuálními muži,

² V českém jazyce se v současné době nejčastěji používá termínů „lesba“ nebo „lesbička“. Já jsem se rozhodla pro užívání výhradně výrazu „lesba“, protože „lesbička“ obsahuje konotaci zdobnělosti a asociuje nevyzrálou či hravost.

³ Leila J. Rupp, *Vytoužená minulost* (Praha: One Women Press, 2002), 239.

⁴ Pavlína Janošová, *Homosexualita v názorech současné společnosti* (Praha: Karolinum, 2000), 20.

⁵ Rupp, *Vytoužená minulost*, 239.

⁶ See chapter 1.2.

proto podle ní nelze chápat lesby a gaye jako osoby s podobným smýšlením či životním stylem. Richová dále zavedla pojmy „lesbická existence“ a „lesbická kontinuita“ namísto klasického pojmu lesbismus, který je z jejího pohledu výrazně limitující. Pojmem „lesbická existence“ označuje jak fakt, že lesby existovaly v průběhu dějin vždy a všude až do současnosti. „Lesbická kontinuita“ zahrnuje celou řadu ženských zkušeností – během života každé ženy a v celé historii – a ne tedy pouze přítomnost sexuální touhy k jiným ženám.⁷ Richová svou esejí odhalila nejen nové možnosti chápání termínu lesbismus, ale snažila se přimět ženy, aby se spojily a vzájemně podporovaly bez ohledu na svou sexuální orientaci či politické přesvědčení.

Lesbismus je termín pro ženskou formu homosexuality, před zavedením termínu homosexualita bylo ale užíváno označení inverze, o kterém se ve svém díle také zmiňuje Ruppová:

Termín, který se váže k počátkům formulování podstaty sexuálních „dysfunkcí“ sexuology v druhé polovině 19. století. [...] Jako inverti byli označováni jedinci, kteří měli „ducha“ jednoho pohlaví a anatomickou stavbu druhého pohlaví, přičemž základem pro sexuální přitažlivost byla binární komplementarita mužského a ženského fenoménu.⁸

Inverzní jedinci byli považováni za zvrácené a nemorální a americkou společností byli stejně negativně přijímáni jako později homosexuálové.

Při studování anglicky psaných textů týkajících se homosexuality se čtenář často setká s pojmem „queer“. V etymologických slovnících lze dohledat, že toto slovo je skotského původu a pochází z období kolem roku 1500, kdy znamenalo „zvláštní, excentrický, podivný“. V roce 1922 bylo poprvé spojeno s homosexualitou, a to jako podstatné jméno „queer“ označující homosexuálního jedince a v roce 1935 se objevilo i jako adjektivum.⁹ Cherry

⁷ See Adrienne Rich, „Compulsory Heterosexuality and Lesbian Experience,“ in *Sexualities and Society*, ed. by Jeffrey Weeks et al. (Cambridge: Polity, 2003), 331–32.

⁸ Rupp, *Vytoužená minulost*, 238.

⁹ „Queer,“ Online Etymology Dictionary, accessed on March 10, 2011, http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=queer&searchmode=none.

Smythová se ve svém článku „Představy o pojmu queer“ (Queer Notion) tomuto termínu věnuje a vysvětluje ho následovně:

Každé užití slova „queer“ definuje strategii, postoj a referenci k jiným identitám a novému chápání sama sebe. [...] Jak v kultuře, tak v politice, „queer“ osoby mluví a pochybují o sociálních a kulturních normách, vnímání rodu, reproduktivní sexualitě a rodině. Začínáme si uvědomovat, kolik z našich historií a ideologií funguje na opozici homo a hetero, kdy je to neustále hetero perspektiva, která je upřednostňována, je tou normativní, a která zatlačuje homo perspektivu jako tu špatnou formu sexuality.¹⁰

Toto Smythové široké chápání pojmu „queer“ přetrvalo dodnes, kdy „queer“ osoby zahrnují celou skupinu lidí, kteří nesouhlasí s hranicemi v sexualitě a odpoutávají se od kategorií a identit. Tímto způsobem chápe pojem „queer“ například také Ruppová. Smythová zároveň upozorňuje na to, jak je vnímání světa ovlivňováno vládoucí heterosexuální většinou, která podporuje nenávisť vůči homosexuálům. Tato nenávisť, chceme-li homofobie, je ve společnosti dlouhodobě zakořeněna, a proto se jen velmi těžko odstraňuje.

Po celou dobu existence lesbismu se toto tělesné a duševní spojení mezi ženami vyvíjelo mnoha směry, s ohledem na tamní prostředí a míru homofobie ve společnosti. Ve 20. století lze ve Spojených státech pozorovat několik základních projevů lásky mezi ženami. Již v 19. století byla velmi rozšířená tzv. „romantická přátelství“ (romantic friendship), která představovala možnost, jak se intenzivně a vášnivě, ale nikoliv společensky nápadně oddávat svým citům a projevovat si vzájemnou náklonnost. Silná přátelství a oddanost mezi ženami nebyly ničím neobvyklým a jejich původ byl připisován spíše silnému emočnímu založení žen

¹⁰ Each time the word 'queer' is used it defines a strategy, an attitude, a reference to other identities and a new self-understanding. [...] Both in culture and politics, queer articulates a radical questioning of social and cultural norms, notions of gender, reproductive sexuality and the family. We are beginning to realise how much of our history and ideologies operate on homo-hetero oppositions, constantly privileging the hetero perspective as normative, positing the homo perspective as bad and annihilating the spectrum of sexualities that exist. Cherry Smyth, „Queer Notion,“ in *Sexualities and Society*, ed. by Jeffrey Weeks et al. (Cambridge: Polity, 2003), 362.

než inverznímu původu. Také se setkáváme s pojmem „bostonská manželství“ (Boston Marriage), která částečně vznikala právě z původních romantických přátelství. Ruppová tato manželství vysvětluje takto:

Vztahy mezi romantickými přítelkyněmi, které se rozhodly pro soužití v jedné domácnosti jako alternativu k manželství s mužem. Vznik těchto „manželství“ byl umožněn díky vzrůstajícím pracovním příležitostem a silící nezávislosti žen ve druhé polovině 19. století. Tento vztah nahrazoval heterosexuální manželství a povoloval takovou nezávislost žen, která se nakonec ukázala být hrozbou pro stávající společenský status quo. Adjektivum „bostonské“ se vztahuje k výskytu těchto (většinou dlouhodobých) vztahů ve starších městech na východním pobřeží Spojených států.¹¹

Bostonská manželství také přispěla ke změnám v chápání rozdílů mezi heterosexuálními a homosexuálními vztahy a lze je považovat za revolučnější formu vyjadřování lesbických názorů. Řada lesbických aktivistek a spisovatelek právě v takovém „manželství“ žila nebo měla svou romantickou přítelkyni.¹²

Dalším typickým projevem náklonnosti a lásky mezi ženami byla tzv. „zabouchnutí“ (smashing). Ta byla typickým trendem v 70. a 80. letech 19. století na amerických ženských univerzitách. Poté, co se jedna dívka vzhledla v druhé, začala jí své city otevřeně projevovat dárkovými balíčky, čokoládovými bonbóny, květinami a mnoha dalšími způsoby. To trvalo tak dlouho, než se jí podařilo svůj objekt lásky naprosto uchvátit.¹³ Tato forma projevu lesbické lásky byla poměrně ojedinelá, protože působila až příliš křečovitě a nuceně a velmi se vzdalovala tradičnímu něžnému pojetí lásky mezi ženami, která je jim přirozeně bližší.

Ať už si ale ženy v minulosti projevovaly lásku jakýmkoliv způsobem, zůstávaly v menšině, která se od většiny společnosti odlišuje. Pod heslem menšina (minority) lze nalézt

¹¹ Rupp, *Vytoužená minulost*, 230.

¹² See for instance Lillian Faderman, *Krásnější než láska mužů* (Praha: One Woman Press, 2002), 174–243.

¹³ See Rupp, *Vytoužená minulost*, 96.

následující definice: 1. Menší skupina ze dvou, které tvoří celek, popřípadě skupina nebo strana, která nemá kontrolní množství volebních hlasů. 2. Rasová, náboženská, politická či jiná skupina, na kterou je pohlíženo jako na odlišnou od většinového zbytku společnosti, do které náleží.¹⁴ Pro nás je důležitá zejména druhá definice, ve které si za spojení slov „či jiná skupina“ můžeme doplnit právě menšinu homosexuální. To znamená, že druh sexuální orientace může být spojován s většinou či menšinou, která s sebou dále přináší určitá privilegia nebo naopak nevýhody. Heterosexualita na tomto světě převládá a homosexualita patří mezi sexuální orientace menšinového typu. Velmi častým jevem je snaha menšinových skupin o sebeprosazení, která se nevyhnula ani homosexuálům na celém světě, a to ani ve Spojených státech, které byly založeny na ideji a představě Nového světa, země zaslíbené, kde si všichni mají být rovni a mít stejné možnosti. Homosexuální menšina dosáhla výrazné úspěchu ve Spojených státech (ale i v celé západní kultuře) až ve druhé polovině 20. století, kdy začalo postupně ustupovat silné homofobní chování společnosti.¹⁵ Ruppová vysvětluje homofobii jako „nepřátelský až nenávistný postoj k homosexualitě“. Chování a praktiky (individuální i institucionální), které diskriminují gaye a lesby ve společnosti a politickém životě mohou fungovat buď otevřeně a násilně, nebo skrytě formou heteronormativních stereotypů.¹⁶ Heterosexuální jedinci ve společnosti nastolují sexuální normy, které jsou podle nich ty jediné správné a akceptovatelné, a kdo se nechová podle jejich pravidel, je automaticky odsunut na okraj společnosti.

¹⁴ See „Minority,“ The American Heritage Dictionary of the English Language, accessed on July 14, 2012, <http://ahdictionary.com/word/search.html?q=minority>.

¹⁵ Po druhé světové válce začalo vznikat mnoho silných organizací, které si kladly za cíl zlepšení životních podmínek pro homosexuální jedince, jako například Mattachine Society (Mattachine Society) v Denveru, Colorado. Tou se nechaly inspirovat nové organizace v dalších městech, a zatímco v roce 1961 jich existovalo pouze pět, v roce 1969 už to bylo něco mezi padesáti a šedesáti. Všechny se nacházely buď na východním, nebo západním pobřeží; zbytek USA významně zaostával a nejhůře na tom byla oblast Jihu. Na Jihu tato homofobní situace přetrvávala nejdéle a v polovině 60. let zde krátce existovala pouze skupina kolem Richarda Immana na Floridě a pak Circle of Friends v Dallasu. V roce 1968 se Franklin E. Kameny nechal inspirovat dalšími bojovníky za lidská práva v USA, Afroameričany, kteří používali slogan „Black is Beautiful“, a vymyslel slogan homofilního hnutí, který zněl „Gay is Good“ a ke kterému se později přidalo ještě „Gay Pride“. Začaly vycházet také časopisy, které se snažily získat pro tyto jedince respekt, jako *The Ladder* či *One*. Právě tyto změny, které výrazně zasahovaly do politického dění ve Spojených státech, vyvrcholily 27. června 1969 v baru Stonewall Inn v Greenwich Village v New Yorku, kde došlo k obvyklé policejní razii na homosexuály. Ti se ale poprvé v historii odmítli podvolit a došlo k neočekávané potyčce a vzpouře. Bylo zjevné, že se otevírají brány nové, liberálnější éry pro homosexuály. V příštích několika letech vzniklo více než osm set homosexuálních skupin, které měly za cíl prosazování svých práv a okamžité změny systému. Přesně v červnu osm let po prvním Stonewallu, tedy roku 1977 a dva roky poté, v říjnu 1979, už Amerika sledovala desítky tisíc homosexuálů pochodujících na Washington; tím začala nová éra homosexuálního hnutí, které se hromadně účastnili také Jižani.

see Franklin E. Kameny, introduction to *Rebels, Rubyfruit and Rhinostones: Queering Space in the Stonewall South* by James Thomas Sears (New Brunswick: Rutgers University Press, 2001), ix–xi.

¹⁶ Rupp, *Vytoužená minulost*, 237.

S homosexualitou také úzce souvisí již zmiňovaný pojem „coming out“, který Ruppová definuje podobně jako Janošová jako „proces uvědomování si vlastní homosexuální (bisexuální) orientace, který vyvrcholí sebepřijetím, ať již na čistě soukromé úrovni, nebo veřejným přiznáním.“¹⁷ Coming out je označován jako proces a je tedy rozdělován do několika fází:

1. Zjištění skutečnosti o svém zaměření a její akceptace:
 - a) pre-coming out – jedinec si uvědomuje svou odlišnost, ale nedovede ji vyjádřit
 - b) vlastní coming out – člověk pojmenuje svou odlišnost; svou sexuální identitu může zprvu odmítat, ale po čase ji přizná sám sobě a poté i jinému člověku
2. Uspořádání života v jejím souladu:
 - c) fáze explorace – navazování prvních sexuálních vztahů a experimentace
 - d) fáze partnerství – tvorba trvalejších sexuálních a partnerských vztahů odpovídajících celkovým citovým potřebám jedince
 - e) fáze integrace – dotvoření hodnot, upevnění role jedince ve vnějším světě, integrace osobnosti¹⁸

Nejen homosexuálové, ale i heterosexuálové procházejí tímto obdobím, ale ve výše uvedeném citátu Smythová jasně vystihuje, že svět je rozdělen na homo – hetero opozice, kde jsou homosexuálové v menšině a jejich integrace do společnosti je tedy často velmi problematická. Období coming outu v jakékoliv jeho fázi je pro homosexuálního jedince velmi citlivé a náročné, protože poté, co svede boj se svým vlastním sebevědomím, musí často čelit veřejné kritice a nepochopení. Lesbismus a coming out spolu velmi úzce souvisí, a proto budu v této práci sledovat průběh coming outu u jednotlivých lesbických postav v analyzovaných jižanských lesbických dílech.

Literární kritici se ale často rozcházejí v tématu lesbické literatury, tedy v její definici a správném uchopení, ve většině se ale shodují ve dvou bodech: autorka díla musí být lesba a ústřední postava nebo postavy musí být lesby.¹⁹ Tyto dvě podmínky považuji za vystihující a budu se jimi řídit v rámci zařazování děl do kategorie lesbické literatury, i když například

¹⁷ Rupp, *Vytoužená minulost*, 231.

¹⁸ Janošová, *Homosexualita v názorech současné společnosti*, 20–21.

¹⁹ See Sherrie A. Innes, „Novel: Lesbian,“ *An Encyclopedia of Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender, & Queer Culture*, accessed on July 14, 2012, www.glbtq.com/literature/novel-lesbian.html.

esejista Václav Jamek ve svém díle *O prašivém houfci: literatura, homosexualita, AIDS* (2001) upozorňuje, že není vhodné hovořit o nějaké specificky „homosexuální literatuře“ (pro naše potřeby tedy „lesbické literatuře“) ani o ni usilovat, ale dá se nanejvýš mluvit o literatuře vyjadřující a pojímající homosexuální, tedy lesbickou zkušenost.²⁰ A Jamek není jediný, který se odvrací od užívání pojmu „homosexuální literatura“. Bertha Harrisová²¹, jižanská lesbická spisovatelka druhé poloviny 20. století, kterou velmi obdivovala a uznávala Dorothy Allisonová, také nesouhlasila s rozdělováním literatury do kategorií a odmítala označení „lesbická literatura“. Allisonová jí ve své sbírce *Kůže: povídání o sexu, třídě & literatuře* (*Skin: Talking About Sex, Class & Literature*, 1994) věnovala esej s názvem „Bertha Harrisová, memoár“ (Bertha Harris, a Memoir), ve kterém popisuje návštěvy hodin psaní, které Harrisová vyučovala:

Neexistuje lesbická literatura, řekla. Podstatné je slovo literatura, opravdová literatura, jejímž zdrojem byla pravá lesbická kultura. Odmítala díla, kde to, co se odehrávalo v posteli, bylo izolováno od zbytku světa, knihy, ve kterých se lesby stávaly heterosexuálkami (nebo umíraly) nebo ve kterých si lesby osvojovaly mužské chování (to nazývala falická socializace) a za nejhorší považovala knihy, které lhaly – zejména lesbické romány, které zobrazovaly lesbickou sexualitu jako něco prostého, samý cukr nebo jako politický záměr.²²

²⁰ see Václav Jamek, *O prašivém houfci: literatura, homosexualita, AIDS* (Praha: Torst, 2001), 11.

²¹ Bertha Harrisová (1937–2005) se narodila v Severní Karolíně a bylo jednou z nejinovativnějších spisovatelek období kolem Stonewallu. Jejím nejznámějším dílem je román *Milenci* (*Lovers*, 1976), který byl ovlivněn bojem za práva leseb v 70. letech. Harrisová měla dlouholetou partnerku Camillu Clay Smithovou. See „Bertha Harris,“ *An Encyclopedia of gay, lesbian, bisexual, transgender & queer culture*, accessed on November 23, 2012, http://www.glbtc.com/literature/harris_b.html.

²² *There is no lesbian literature, she told us. The relevant word was literature, real literature that came out of an authentic lesbian culture. She dismissed works in which what took place in bed was isolated from the larger world, books where the lesbians went straight (or died) or adopted men's attitudes (phallic socialization, she called it), or worst of all, books that lied – particularly those lesbians partyline novels portraying lesbian sexuality as a simple thing, all sweetness and light, or a politically determined act. Dorothy Allison, *Skin: Talking about Sex, Class & Literature* (Ithaca, New York: Firebrand Books, 1994), 204–5.*

Ačkoliv Allisonová byla Harrisovou ovlivněna, na mnoho věcí si dokázala vytvořit vlastní názor, a tak se například oproti Harrisové nevyhýbala označení „lesbická literatura“. Sama Alisonová označila některá Harrisové díla za lesbická, i když věděla, že se tomuto označení spisovatelka brání. Rita Mae Brownová, jejíž díla budu v této práci také analyzovat, se označení některých svých děl jako „lesbických“ také nebrání.

2.2 Lesbismus jako společenská i politická hrozba

Homofobie má v různých kulturách a společnostech odlišné podoby a dopady. Často se lze setkat se stereotypy, které heterosexuální jedinci rozšiřují o homosexuální menšinu a přispívají tím k šíření homofobního chování. Tyto stereotypy se však od skutečnosti často vzdalují, v představách heterosexuální většiny ale zůstávají zakódovány a dále předávány.

Autoři článku „Homofobie a přijetí stereotypů o gayích a lesbách“ (Homophobia and Acceptance of Stereotypes about Gays and Lesbians) psychologové Michael J. Brown a Jennifer L. Groscupová zkoumali téma homofobních stereotypů a představili podle nich deset těch nejčastějších, které poté vyhodnotili. Jejich seznam vypadal následovně:

1. Vztahy gayů a leseb jsou méně vážné než vztahy heterosexuálních párů.
2. Ve vztazích jsou si homosexuální jedinci více rovni než partneři v heterosexuálních vztazích.
3. V homosexuálních vztazích si partneři rozdělují role na tzv. „butch“ a „fem“, kdy jeden z partnerů přebírá roli „manžela“ a druhý roli „manželky“.
4. Homosexuální partneři jsou méně šťastní než partneři heterosexuální.
5. Gayové a lesby jsou promiskuitnější než heterosexuálové.
6. Gayové a lesby jsou méně věřící než heterosexuálové.
7. Gayové a lesby jsou materialističtější než heterosexuálové.
8. Gayové a lesby jsou hýřivější než heterosexuálové.
9. Gayové a lesby jsou umělecky nadanější než heterosexuálové.
10. Gayové a lesby jsou lépe vzdělaní než heterosexuálové.²³

²³ see Michel J. Brown and Jennifer L. Groscup, Jennifer L., „Homophobia and Acceptance of Stereotypes about Gays and Lesbians,“ *Individual Differences Research* 7 (2009): 162.

Tento seznam předkládá seznam nejčastějších stereotypů společných pro lesby i gaye, pokud bychom se ale soustředili pouze na ty lesbické, mohli bychom ho ještě rozšířit. Psychologové Denise C. Vissová a Shawn M. Burn se ve svém výzkumu a následujícím článku „Rozdílné vnímání leseb: Porovnání lesbického chápání sama sebe a heterosexuálního chápání“ (Divergent Perceptions of Lesbians: A Comparison of Lesbian Self-Perceptions and Heterosexual Perceptions) zaměřují pouze na lesby a zmiňují například to, že lesby mívají násilnické otce, nikdy neměly stálého přítele, nechodí na schůzky s muži a nejsou příliš atraktivní.²⁴ Zejména některé z těchto názorů výrazně přispívají k odmítavému chování heterosexuální společnosti vůči homosexuálům.

Existuje ještě minimálně jeden stereotyp, který není ve výše uvedeném seznamu uveden a na který upozornila například Allisonová ve své eseji „Pojem lesbismus“ (Conceptual Lesbianism). V průběhu 20. století, kdy feministky získávaly na síle, byly lesby a feministky často mylně považovány za osoby, které spojuje stejné životní přesvědčení a životní styl.

Výraz *feministka* se velmi rychle stal označením pro lesbu, minimálně pro heterosexuální populaci v Tallahassee. Když jste v té době řekli v místním gay baru, že jste feministka, mnoho starších leseb znervóznělo: „Jo, ale jsi lesba,“ ptaly se mě a já cítila, že tu nejde jen o sémantický problém.²⁵

Je a bylo svobodným názorem každé lesby, zda se rozhodla aktivně bojovat za svá práva, nebo pouze pozorovat dění kolem sebe a čekat na změny, kterých docílí její vrstevnice, popřípadě další generace leseb. Oproti tomu feministky, které mohou být jak homosexuální tak heterosexuální, se snaží docílit „přehodnocení existujících hegemonických názorů, konceptů, dějin a politiky sexuality z perspektivy ženy. Jejich cílem je jednak odhalovat a

²⁴ see Denise C. Viss and Shawn M., „Divergent Perceptions of Lesbians: A Comparison of Lesbian Self-Perceptions and Heterosexual Perceptions,“ *Journal of Social Psychology* 132 (1992): 171.

²⁵ Very quickly, in fact, *feminist* seemed to become a code word for lesbian, at least as far as the heterosexual population of Tallahassee was concerned. At the same time, saying you were a feminist at the local gay bar made many of the older lesbians nervous. ‘Yeah, but are you a lesbian?’ I was asked, and begun to suspect that something more than semantics was being confused. Allison, *Skin: Talking about Sex, Class & Literature*, 137.

kritizovat ideologické mechanismy, které pokládají ženy a ženskou sexualitu za marginální, a také problematizovat samotnou definici termínu „žena“.²⁶ Po vzbouření ve Stonewallu a následujících událostech propagujících homosexuální hnutí se mnoho leseb stalo politicky aktivními, a proto byly automaticky spojovány s feministkami, které byly v té době také politicky inné, ale jejich cílem nebylo dosažení rovnoprávnosti mezi heterosexuály a homosexuály, ale dosažení rovnosti mezi muži a ženami.

Allisonová například ve své eseji „Ve ejné ticho, osobní teror“ (Public Silence, Private Terror), která vyšla v její sbírce esejí *Kůže: povídání o sexu, třídě & literatuře*, vysvětluje, jakým způsobem se k feministickému hnutí dostala. Roku 1982 navštívila Barnardskou konferenci sexuality (Barnard Conference on Sexuality), kde pocítila, že nejen její innost v lesbické organizaci „Lesbická sexuální mafie“ (Lesbian Sex Mafia), ale celkový styl psaní nejsou ve své literatuře vítány. Allisonová se v té době zaměřovala na témata rodinného násilí, incestu i perverzního chování. Konference ji utvrdila v tom, že tená i necht jí íst o duševně nemocných, zhýralých a násilnických lidech a dochází tak k ve ejné diskriminaci těchto témat. Na základě této zkušenosti dospěla k závěru, že je třeba podporovat feministické skupiny, kde by člověk mohl svobodně a necenzurovaně hovořit o sexu. Víla, že pro ženskou bezpečnost je nejdležitější, aby ženy rozuměly sexuální touhám svým i svého okolí a všem nebezpečím s nimi spojenými, a to bez ohledu na to, zda se jedná o ženu heterosexuální i homosexuální. Tím vylučuje p vodní špatné chápání těchto dvou pojmů, kdy byl feminismus často považován za teorii a lesbismus potom za praxi.²⁷

Feminismus a lesbismus se vzájemně nijak nevyklučují, což vedlo k pozdějšímu zavedení lesbického feminismu, který je dalším důkazem toho, že feminismus nebere žádný ohled na sexuální orientaci. V 60. letech 20. století se z feministického hnutí vyvinul také politický lesbismus, jehož stoupenkyně se za lesby považovaly, ale ve vztazích se ženami nežily:

Politické lesby poukazují na heterosexistické praktiky uvnitř feministického hnutí a na proměnlivost a nestálost vlastní identity a ženství, které nemusí být nutně odvozeny a definovány z binárního vztahu k mužům. Tyto

²⁶ Rupp, *Vytoužená minulost*, 234–35.

²⁷ See Allison, *Skin: Talking about Sex, Class & Literature*, 101–20.

ženy přijaly identitu „lesbické feministky“ jako logický krok v procesu osvobodování se z mužské dominance a považují jej za krok, který znamená uinit kterákoliv žena nezávisle na svém sexuálním citění a chování. Nejznámější skupinou radikálního lesbického feminismu jsou Radicalesbians.²⁸

Ke vztahu mezi lesbismem a feminismem se v jednom ze svých rozhovorů vyjádřila také Rita Mae Brownová, která byla úřaditkou ve vedení skupiny Radicalesbians, ale byla členkou i jiných organizací. V rozhovoru pro časopis *Time* jí byla položena následující otázka, na kterou Brownová otevřeně odpověděla:

Řekněte nám o vaší zkušenosti na počátkách NOW (National Organization for Women / Národní ženská organizace). Byla vaše rezignace formou protestu? Vůbec ne. Vyhodily mě. Jsem jižanská venkovanka, takže bylo jednoduché se mě zbavit jako hloupého dítěte. Stále jsem mluvila s pískem – mluvím s ním doma a nikdy jsem se ho nenaučila skrývat. Vytáhla jsem záležitost týkající se tídních rozdílů mezi ženami a rasových odlišností. V té době to byl opravdu docela důležitý spolek žen v Americe, ale rozhodně nereprezentoval všechny zájmy žen. Potom jsem samozřejmě vytáhla lesbismus. To byla poslední kapka. Betty Friedanová²⁹ se mě rychle zbavila.³⁰

²⁸ Rupp, *Vytoužená minulost*, 242–43.

²⁹ Betty Friedanová (1921–2006) byla feministickou ikonou a zakladatelkou Národní organizace žen. Je autorkou textu „Feministická mystika“ (*Feminist Mystique*, 1963), který se stal manifestem feministického hnutí a jedním z nejvlivnějších textů dvacátého století.

See Parry Manon: „Betty Friedan: Feminist Icon and Founder of the National Organization for Women,“ *American Journal of Public Health* 9 (2010): 1584.

³⁰ Tell me about your experience in the early days of NOW (the National Organization for Women). Did you resign in protest?

Hell no. They threw me out. Here I am, a southern country girl, so I was easy to write off as a stupid kid. I still had my accent – I have it when I go home, but I hadn't learned how to disguise it. I raised the issue of class differences between women and racial differences. At this point it was really quite an important band of

Tímto odhalením Brownová jen potvrzuje, že feministky a lesby nebyly jedno a to samé, ale co víc, staly se z nich až z nepátelené skupiny. Dvodem tohoto nepátelství, zejména ze strany feministek, byl fakt, že homosexuálové zůstávali ve společnosti ve všeobecné neoblibě a svým společenským postavením narušovali takto dosažené postavení feministek.

Tomuto nepátelenému vztahu, stejně jako vývoji lesbického aktivismu se Brownová věnuje v románu *Její den* (*In Her Day*, 1976), kde se střetávají dvě generace leseb. Historička Carol, která ukončila vysokou školu roku 1951, se v baru seznamuje se servírkou Ilse, která ji ukončila až roku 1973. Obě ženy se vzájemně přitahují a brzy se z nich stane pár, ve kterém zkušená Carol odhaluje Ilse krásy lesbické lásky. Ilse patří do nové generace leseb, která se otevřeně hlásí ke své sexuální orientaci, aktivně se účastní ve veřejných demonstracích a je členkou ženského hnutí. Pomocí Carol a Ilse tenkrát odhalují vývoj feministického a lesbického hnutí druhé poloviny 20. století. Zatímco Carol nemá potřebu aktivně se bouřit proti tradičnímu patriarchálnímu rozdělení světa, ale spíše si jen užívat se ženami, Ilse horlivě čte feministickou literaturu a věří, že jednou změní svět. Při seznámení s Carol je Ilse překvapena, že není členkou žádného ženského hnutí, protože podle jejího přesvědčení chytré ženy musí být členkami hnutí a spolku bojujících za lepší budoucnost žen. V rozhovoru se svou kamarádkou Adele se Carol vyjadřuje k rozdílům, které vnímá mezi svou generací leseb a tou mladší, kam patří například Ilse. Zatímco Ilse chápe muže jako nepátelatele, generace Carol je tak nevnímá:

Já vím. Polovina věcí, kterou mi dává přečíst, je špatně napsaná nebo seskládaná tak zmateně, že je nechápu. Netýkají se ani mě ani tebe. Necítím se být podřízená mužům. Nikdy jsem se tak necítila. [...] Mám na starosti jiný věc než stěžovat si na to, jak jsou chlapi strašní. Strašně mě to nudí.³¹

women in America, but not necessarily representative of all women's concerns. Then, of course, I raised the issue of gay women. That was all it took. [Betty Friedan] got rid of me in a hurry.
Andreas Sachs, „Rita Mae Brown: Loves Cats, Hates Marriage,“ *Time*, accessed July 23, 2012, <http://www.time.com/time/arts/article/0,8599,1723482,00.html>.

³¹ I know. Half of the stuff she gives me to read is so badly written or run off so fuzzy I can't make it out. Doesn't apply to me or to you. I don't feel inferior to men. I can't remember ever feeling inferior. [...] I have other things to do besides complain about how awful men are. Bores the hell out of me.
Rita Mae Brown, *In Her Day* (New York: Penguin Books, 1976), 53.

Generace Carol vnímá lesby jako osoby, které přitahují ženy, ale jejich sexuální orientace nemá nic společného s politikou a bojem za ženská práva. Carol navíc pochází z Jihu, z Richmondu ve státě Virginia, a přináší s sebou pohled Jižanky na celou situaci své doby; snaží se vyvrátit stereotypy, které se o lidech z této oblasti tradují. A koliv se Carol a Ilse později rozejdou, zůstane v každé něco z té druhé. Zejména Carol pod vlivem Ilse pochopí, že by neměla skrývat svou sexuální orientaci, a otevřeně se k ní přizná na univerzitě, i když ví, že to s sebou může přinést pracovní problémy. Svou sexuální orientaci přijala již před mnoha lety, ale otevřeně doznání se k lesbismu je jejím posledním krokem na cestě k dokonalému osvobození se od zažitých společenských norem. Ilse vztah nepřinesl pouze dokonalé sexuální soužití se ženou, ale také zjistil, že i starší generace nebyly k lesbickým tématům netečné, ale pouze doba, ve které vyrůstaly, je donutila k mlčenlivosti a přizpůsobení se společenským normám.

2.3 Lesbismus a Jih

Americká kritička Joan Schulzová ve svém článku „Orphaning as Resistance“ (Orphaning as Resistance) vyjmenovává nejdležitější a zároveň nejastější atributy, které se podílely a podílejí na utváření jižanské komunity; patří mezi ně místo, minulost, komunita a zejména rodina.³² Jižané jsou silně fixováni na místo, kde vyrostly, se kterým je spojují nejen předsociální souasná rodina, ale potažmo celá místní komunita, jejíž jsou součástí. A jak Schulzová dále dodává, těchto atributů „se zmocnili také básníci a spisovatelé.“³³ Tyto atributy, které se tedy objevují také v místní literatuře, ale zkomplikovaly život mnoha homosexuálům, kteří se svým životním stylem vymykali jižanským představám a hodnotám a stali se proto utiskovanou a diskriminovanou menšinou. Nejdležitějším ze všech atributů byla, jak je v citátu Schulzové uvedeno, rodina, a proto bylo také důležité, aby docházelo k neustále reprodukci jižanských obyvatel a neznečištění „istého jižanství“.

³² See Joan Schulz, „Orphaning as Resistance,“ in *The Female Tradition in Southern Literature*, ed. by Carol S. Manning (Urbana: University of Illinois Press, 1993), 89.

³³ [...]they become enabling facts for poets and fictionalists.

Schulz, „Orphaning as Resistance,“ 89.

Schulzová zde upozorňuje na fakt, Alan Tate již v roce 1945 vydal článek „Nový provincialismus“ (The New Provincialism), ve kterém charakterizuje jižanskou literaturu jako silně regionálně orientovanou. Tento názor podpořilo a doložilo mnoho dalších autorů jako například Eudora Weltyová nebo také Dorothy Allisonová.

Genderové role byly ale na Jihu velmi striktně rozděleny, a tak na sebe homofobie nenechala dlouho čekat. Dokonalá jižanská žena musela být krásná a pracovitá, ale také naprosto podřízená svému muži, živiteli rodiny. Lesby tomuto ideálu dokonalé jižanské ženy zkrátka daleko neodpovídaly, a proto byly odsunuty na okraj společnosti. V první řadě si lesby volí za partnerky ženy a tím se odmítají podřít mužem, což v tamější společnosti není akceptovatelné. Partnerské soužití žen, kdy jedna podle typického stereotypu imituje muže, ignoruje mužskou nadřazenost, což jižanskými muži nemělo být a není tolerováno. Lesby také bývají považovány za fyzicky neatraktivních a to je jeden z důvodů, proč v oblasti, kde je ženská krása a feminita opovážena, pro ně není místo. Lesby mezi sebou také nejsou schopné reprodukce, což je v dnešní době již nešetelné, dříve jim ale byla role matky odepřena. Tím nedosáhly nikdy vrcholu svého jižanského ženství, stejně jako nebyly součástí tradiční patriarchální rodiny.

Tato silně femininní role ženy má na jihu velmi hluboké kořeny a stala se až mýtem.³⁴ Již za vzniku Nového světa byla ženám přidělena role pečovatelek o rodinu, která jim zůstala a rozšířila se postupně na celé území Spojených států. Jižanský otrokářský systém nadále přispěl k vytváření mýtu dokonalé ženy, tzv. jižanské krásy (southern belle), kterého bylo využíváno také k dosažení politických cílů. Vzorem krásy se stala krásná, nezkažená a vznešená dcera plantážníka, která stála proti nedokonalému, zkaženému černému otrokovi. Tyto mýty a zkrácené představy výrazně ovlivnily vývoj literatury na Jihu, kde se žena stala dokonalou bytostí, jejímž hlavním úkolem je péče ovat a domácnost, a tak byla líčená také v literárních dílech. A jak dokládá Mary Louis Weaksová v předmluvě k *Historii jižanské ženské literatury* (The History of Southern Women's Literature, 2002) tento mýtus o jižanském ženství také výrazně ovlivnil literaturu, protože kvůli jejich „výsadnímu“ postavení jim byl písemný projev zakázán. Až do 19. století se Jižanky písemnou formou nevyjadřovaly, anebo jen velmi ojedinelé.³⁵

³⁴ V *Mýtu dnes* (Myth Today, 1957) Roland Barthes popisuje mýtus jako dvojrůzný systém signifikace na základě semiologického systému. Znak, tedy sdělení, v našem případě mýtus, je z jazykové roviny přebrán do roviny mýtické, kde je zbaven svého povodního „označovaného“ – své individuální historie – a stává se prázdným „označujícím“ nesoucí nové „označované“ – mýtický koncept. Koncept mýtu Barthes označuje za „vágní“ a podléhající „etným nahodilostem“. Pohromadě ho drží pouze jeho funkce. Je proto zároveň velice komplexní a jednoduchý. Zásadní prvek mýtotvorného procesu je přetvoření historie v přirozenost, nebo-li „naturalizace“ mýtického konceptu. Mýtus nahrazuje lineární vztah kauzálním, individuální pohnutku „přirozenou“ přirozenou.

See Roland Barthes, *Mythen des Alltags* (Berlin: Suhrkamp, 2012), 88–110.

³⁵ See Mary Louise Weaks, preface to *The History of Southern Women's Literature*, edited by Carolyn Perry and Mary Louise Weaks (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 9.

Teprve války s sebou pro ženy přinesly pozitivní změny na cestě k získání vlastního hlasu. Nejdříve to byla Americká válka za nezávislost, přičemž po které se ženy začaly veřejně písemně projevovat a tím podporovat Jih, stejně jako jejich muži. Ale i přes tuto změnu postavení jižanské krásky během války ještě zesílilo, kdy se z ní stal symbol jižanství: „Ideál jižanské bílé ženy byl užíván rozpornými způsoby k zachování ideálů jižanské kultury.“³⁶ Po válce ještě přibývalo atributů dokonalosti jižanských krás, které mohl sloužit jako doklad o nadřazenosti jižanské civilizace. Mezi tyto atributy patřily později nejen nevinnost, zbožnost, poslušnost a rodinný život ale také šarm i způsob trávení volného času. Emily Powers Wrightová mluví dokonce o kultu pravého ženství (cult of true womanhood), který v 19. století ovlivňoval postavení žen. Práva žen na Jihu vypadala na počátku 20. století následovně:

V roce 1900 si žena nemohla koupit ani podprsenku ani menstruační vložku, uchovávat jídlo v lednici, nosit kalhoty a volit. Mnoho Jižanek, bílé i černé, fungovaly jako manželky a matky na farmách nebo v továrnách, bez legální antikoncepce nebo minimálních vlastnických práv.³⁷

I přes rostoucí sílu kultu ženství jako důkaz ideálu jižanské kultury se ale již na konci 19. století značné množství Jižanek přihlásilo k sufražetkám a bylo aktivních i v dalších hnutích s cílem sociální reformy. Právě na Jihu vytvořily sufražetky silné společenské napětí, protože Jih zpravidla odmítal jakékoliv změny a nechtěl se tudíž vzdát mýtu své jižanské krásy. Postupně se změnil také pohled na kult ženství a s ním i literatura, jak dokládá Kathryn Lee Seidelová v díle *Jižanská kráska v americkém románu* (1985): „Ve 20. letech 20. století spisovatelé byli navyklí užívat krásku jako symbol Jihu, ale začali používat tuto postavu

³⁶ The ideal of white womanhood was used by conflicting means to perpetuate the ideals of southern culture. Anne Godwyn Jones, in introduction part II to *The History of Southern Women's Literature*, by Mary Louise Weaks, edited by Carolyn Perry and Mary Louise Weaks (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 131.

³⁷ In 1900, a woman could not buy a bra or a sanitary pad, keep food in refrigerator, wear trousers, or vote. Many women in the South, white and black, worked as wives and mothers on farms or in the mills, with no legal birth control and inferior property rights. Anne Godwyn Jones, „Women Writers and the Myths of Southern Womanhood,“ in *The History of Southern Women's Literature*, edited by Carolyn Perry and Mary Louise Weaks (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 279.

nikoliv k chválení Jihu, ale naopak k jeho kritice a občas i k odsouzení.³⁸ Tento trend oslabování mýtu jižanské krásky dále pokračoval a projevil se během takzvané Jižanské renesance, která celkově přispěla k zavedení genderových témat do jižanské literatury. Ale i přes veškeré změny upozorňuje Anne Godwyn Jonesová ve své esejí „Spisovatelky a mýtus jižanského ženství“ (Women Writers and the Myth of Southern Womanhood), že a koliv na Jihu byly přítomny sufražetky a částečně se měnila role Jižanek, tyto změny se v tamní společnosti odehrávaly velmi pomalu:

Bílý mýtus o jižanském ženství se v této kultuře měnil pomaleji, než by vnitřní změny století naznačovaly. I během období od roku 1960 dodnes, tedy do „postmoderní“ doby, spisovatelky pokračují v demytologizaci genderových předpokladů, které převládaly v letech 1900 a 1850.³⁹

Jonesová tímto tvrzením dokazuje, že druhá polovina 20. století nebyla na Jihu nijak pokroková, co se sociálních a společenských změn týče. A ani rozdíl mezi rokem 1900 a 1960 nebyl nijak dramatický, jak dále podotýká Jonesová, a to zejména v oblasti ženských práv, a připomíná případ z poloviny šedesátých let 20. století, kdy ženám na Hollin College ve Virginii bylo zakázáno nosit džíny. Jižanské dámy džíny nenosily.⁴⁰ Džíny nosily jen muži, kteří oproti ženám tvrdě pracovali, a rozdíl rolí na tradičním Jihu stále přetrvávalo. Bylo třeba ještě drazji prosazovat ženská práva, k čemuž přispěly vedle feministek i lesby se svou lesbickou literaturou. A byla to právě Rita Mae Brownová, která v roce 1973 vydala svůj první lesbický román *Džungle rubínových plodů*, který významně ovlivnil lesbismus nejen na Jihu ale i ve zbytku Spojených států a představil svou novou jižanskou protagonistku – lesbu.

³⁸ By the 1920's, writers were accustomed to the belle as a symbol for the South but had begun to use the character not to praise the South but to criticize it, and, at times, condemn.

See Kathryn L. Seidel, *Southern Belle in the American Novel* (Gainesville: University Press of Florida, 1985), 26.

³⁹ The white myth of southern womanhood have been much slower to change in the culture at large than the material changes of the century would indicate. Even during the period from 1960 to the present, the 'postmodern' period, women writers have continued demythologizing the gender assumptions that prevailed in 1900 and 1850.

Jones, „Women Writers and the Myths of Southern Womanhood,“ 279.

⁴⁰ Jones, „Women Writers and the Myths of Southern Womanhood,“ 276–77.

Problémem v p ekonání homofobie bylo vedle zavedeného kultu ženství a d razu na tradi ní jižanskou kulturu také zna né rozší ení náboženské víry, která, dalo by se íci, zasahovala do všech sfér života Jižan . Na Jihu jednozna n p evládá Baptistická církev, která nejmýrazn ji ovliv ůje a ovlivnila p ístup obyvatel k lesbismu. Za baptisty následuje katolická církev, ta je ale na Jihu rozší ena pouze na Florid , Texasu a Louisian . Malý zlomek Jižan jsou k es ané, metodisté a luteráni. Je t eba si uv domit, že více než padesát procent obyvatel vyznává víru, v n kterých oblastech dokonce více než 75 procent obyvatel.⁴¹

I p es silný vliv výše zmi ovaných jižanských atribut v etn náboženství si ale také na Jihu lesbická literatura postupn našla své místo, i když její existence byla na po átku velmi složitá. Joseph M. Flora a Lucinda Hadwicková ve svém díle *Průvodce jižanskou literaturou* (The Companion to Southern Literature, 2002) p ipomínají ješt jeden d vod, pro není vždy jednoduché dokazovat p ítomnost lesbické literatury na Jihu. P edevším starší autorky se snažily p edcházet ozna ení svých díl jako lesbických a od této identifikace se distancovaly, jako nap íklad Lillian Smithová⁴² nebo Carson McCullersová⁴³. Nejenže mnoho autorek se snažilo nep iznat se ke svému jižanskému p vodu, který byl sám o sob zna ným negativem, ale už v bec nep iznávaly svou pravou sexuální orientaci a jen z ídka a velmi zast en se k ní ve svých dílech vracely. Kombinace p vodů a sexuální orientace tedy po

⁴¹ „The Geography of American Religion,“ Phil Ebersol’s Blog, accessed on November 20, 2012, http://www.google.de/imgres?hl=cs&sa=X&biw=1366&bih=528&tbn=isch&prmd=imvns&tbnid=S9517OD9sOISJM:&imgrefurl=http://philebersole.wordpress.com/2011/02/22/the-geography-of-american-religion/&docid=RH2vm21yZMoM&imgurl=http://philebersole.files.wordpress.com/2011/02/church_bodies.gif&w=886&h=643&ei=V5AJUJ66AaOo4gS0_JG9Cg&zoom=1.

⁴² Lillian Smithovou (1897–1966) lze považovat za prababi ku jižanských lesbických autorek. Její první díla, která ješt nesm ovala p ímo k lesbismu jako takovému, jsou plná p esv d ení, že každá lidská bytost má právo na sv j vlastní názor a být respektována. Smithová zažila pocity sexuálního outsidera, a tak rychle pochopila pocity utiskovaných Afroameri an a stala se bojovnicí za lidská práva. Její první román *Podivné ovoce* (Strange Fruit, 1944) jí získal uznání. Tento román nemapuje zákoutí lesbické lásky, ale hlavním tématem zde je zakázaná láska mezi ernoškou a b lochem, která kon í smrtí. Láska mezi dv ma sob nerovnými rasami p edstavuje pro Smithovou vedle lesbismu další kostnatou společenskou normu, kterou je t eba zm nit. Lillian Smithová spolu s její životní družkou Paulou Snellingovou editovaly časopis *Pseudopodia*, který byl p ejmenován na *North American Review* a pozd ji *South Today*. Smithová a Snellingová nikdy otev en nep iznaly svou pravou sexuální orientaci, a to pravd podobn práv kv li jižanským sociálním a společenským p edsudk m. Lesbismus se v jejich dílech objevoval jen velmi krajov a ani jedno z jejich díl nepodporovalo hnutí žen. See Rose Gladney, „Lillian Smith: A Southerner Confronting the South,“ *Southern Changes* 9 (1987): 13–14.

⁴³ Carson McCullersová (1917–1967) se považovala za bisexuálku í lesbu. S jejími protagonisty se asto ztotož ovala celá ada jejího homosexuálního publika, jako tomu bylo nap íklad i v díle *Svatebčanka* (The Member of the Wedding, 1946), kde se protagonistka Frankie chystá na svatbu svého bratra. Zde je zajímavá p ítomnost jejího kamaráda Johna Henryho, který p edstavuje klasickou postavu zženštlého chlapce, a lze ho tedy považovat za gaye. McCullersová se již za svého života do kala velké mediální pozornosti jako jedna z mála lesbických spisovatelek, a to také díky díl m *Srdce je osamělý lovec* (The Heart is a Lonely Hunter, 1940), nebo *Balada o smutné kavárně* (The Ballad of the Sad Café, 1951). N která její díla byla také zfilmována. McCullersová se zam ovala na homosexuální jedince p ed obdobím coming outu, tedy tzv. ‘uzav ené protagonisty’ (closeted characters).

dlouhou dobu představovala neprokonatelnou bariéru pro americké jižanské lesbické autorky.⁴⁴ S tím souvisel také trend urbanizace, kdy se mnoho homosexuálně orientovaných autorů pocházejících z Jihu seberealizovalo teprve po odchodu do tolerantnějších a zejména anonymnějších měst na severu.

Lesbické autorky amerického Jihu lze rozdělit na dvě skupiny a to na ty, které považovaly Jih za svůj domov a i přes všudypřítomný konzervatismus a odmítání jejich odchodu od svého rodiště ve svém díle nikdy úplně neupustily. Mezi ně patří například Rita Mae Brownová, Dorothy Allisonová, Mab Segrestová⁴⁵, Blanche McCary Boydová⁴⁶, June Arnoldová⁴⁷ nebo Bertha Harrisová.

Druhou skupinu tvoří lesby, které s Jihem spojuje jen určitá krátká část jejich života, jako například Robin Morganová⁴⁸, Jane Chambersová⁴⁹, Sally Miller Gearhartová⁵⁰, Minnie Bruce Prattová⁵¹ nebo Doris Davenportová.⁵²

⁴⁴ See Joseph M. Flora et al., *The Companion to Southern Literature: Themes, Places, People, Movements, and Motifs* (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 427.

⁴⁵ Mab Segrestová se narodila roku 1949 a působí jako feministická spisovatelka a aktivistka. Jejím nejznámějším dílem je autobiografický *Memoár rasozrádce* (Memoir of a Race Traitor, 1994). Segrestová je také autorkou sbírky jižanských lesbických esejí díla *Maminčina mrtvá veverka* (My Mama's Dead Squirrel, 1985).

⁴⁶ Blanche McCary Boydová se narodila roku 1945 v Jižní Karolině, později se přestěhovala do Charlestonu, ale po většinu svého života žila mimo oblast Jihu. Na mnoha jejích literárních postavách je však jasně poznat jižanský původ a vliv. Stejně jako již zmíněvaná Lilian Smithová určitým způsobem spojovala Afroamerické hnutí s hnutím homosexuálů. Její postavy jsou většinou aktivní bojovníci za lidská práva, demokracii, rovnost tříd i generací. Vydala mnoho děl jako například *Nervy* (Nerves, 1973), sbírku esejí *Venkovské způsoby myšlení* (The Redneck Way of Knowledge, 1983) a *Revoluce děvčátek* (The Revolution of Little Girls, 1992).

⁴⁷ June Arnoldová (1926–1982) je autorkou slavného lesbického románu *Sestra Gin* (Sister Gin, 1975). June Arnoldová se narodila v Jižní Karolině, ale poté žila v Texasu, kde roku 1982 zemřela. Jejím prvním románem byl *Jablkový krém* (Applesauce, 1967), po něm následovaly další jako *Kuchař a tesař* (The Cook and the Carpenter, 1973) a poté již zmíněvaná *Sestra Gin*. *Kuchař a tesař* stejně jako *Sestra Gin* se otevírají tématu lesbismu. Ve stylu Arnoldové lze nalézt mnoho podobností s další současnou Jižankou a to Dorothy Allisonovou. Nejenže obě autorky jsou velké experimentátorky, ale obě také mapují temné stránky lesbického života na Jihu jako alkoholismus, zneužívání a závislosti. Tato témata zůstala v politicky korektních 70. letech často cileně opomíjena, aby nezpůsobila možné pobouření ve společnosti.

⁴⁸ Aktivistka a esejistka Robin Morganová byla velmi významnou a plodnou autorkou zejména v první vlně lesbického feministického hnutí. Její díla jako *Sílné sesterství* (Sisterhood is Powerful, 1970), *Zacházení příliš daleko* (Going Too Far, 1977), *Celosvětové sesterství* (Sisterhood is Global, 1984) ovlivnily smýšlení a názory mnoha žen na světě. Tvrdí se, že její dílo *Nashledanou všemu* (Goodbye to All That, 1970) ovlivnilo americkou feministiku Sally Gearhartovou natolik, že se rozhodla otevřeně přiznat svou sexuální orientaci. Morganová byla slavná také díky svým esejím, vnovovala se ale i poezii a literatuře faktu. Na lesbické feministické hnutí měla vliv i díky práci editorky v časopise *Ms.*, kde často publikovala své hluboké a kritické komentáře.

⁴⁹ Dramatička Jane Chambersová se na Jihu narodila, chvíli zde i žila, ale poté se odstěhovala do New Yorku, kde také působila, a proto nebývá vždy s Jihem spojována. Chambersová napsala 12 her, předtím než zemřela na mozkový nádor. Mezi ty nejznámější patří *Pozdní sníh* (The Late Snow, 1974) nebo *Mé modré nebe* (My Blue Heaven, 1981). Chambersová byla také autorkou několika románů, televizních show, básní a monologů. Dodnes nedokázala žádná další autorka překonat její přínos zejména pro lesbické divadlo.

Do současné doby je nejznámější a také nejvýznamnější jižanskou autorkou Rita Mae Brownová, která se stala slavnou díky svému prvnímu lesbickému románu, *Džungli rubínových plodů*, který se stal bestsellerem. Pro následující analýzu jsem zvolila dvě lesbická díla Rity Mae Brownové, které jsem doplnila o dva romány Dorothy Allisonové, protože v životě a díle obou autorek lze pozorovat zajímavé shody. Obě ženy začaly psát básně, napsaly lesbický román s autobiografickými prvky a aktivně se podílely také na lesbickém a feministickém hnutí.

⁵⁰ Sally Gaerhartová se narodila roku 1981 ve Virginii, poté se přestěhovala do Texasu a nakonec se usadila v Kalifornii. Gaerhartová byla velmi známá svým aktivismem a otevřeným bojem za lesbismus a proslavila lesbickým utopistickým románem *Toulavá země* (Wanderground, 1984).

⁵¹ Básnička Minnie Bruce Prattová se narodila a vyrostla ve státě Alabama a je jednou z nejvýznamnějších jižanských básniček. V letech 1981 až 1995 publikovala čtyři knihy poezie jednu sbírku esejí, čímž významně přispěla k dalšímu rozvoji lesbické literatury na Jihu. Prattová se rozhodla vyjít se svou orientací na veřejnost, čímž na část života přišla o klidný rodinný život se svými dětmi, které ji odmítly a opustily až o několik let později. Tato temná zákoutí života lesby, která projde obdobím coming outu, mapuje v mnoha svých dílech. Prattová vydala například sbírku *Zvuk vidličky* (The Sound of One Fork, 1981).

⁵² Doris Davenportová, lesbická Afroameričanka, se narodila roku 1949 na Floridě. Během svého života se setkala s mnoha negativními kritikami svého díla, a to i v Afroamerických feministických kruzích. I přes to se psaní nikdy nezvzdala a mezi její nejznámější díla patří *Je to tak* (It's Like This, 1980), *Jíst hrom & pít déšť* (eat thunder & drink rain, 1982) nebo *Chilské Voodoo: Pomalý návrat* (Voodoo Chile: Slight Return, 1991).

3 Rita Mae Brownová

Pokaždé, když mlíte, velmi ztížíte život každé lesbě v této zemi.⁵³

Rita Mae Brownová

Tímto odkazem Rita Mae Brownová všem lesbám připomíná, jak dležitý je proces coming outu nejen pro jedince, ale pro celou lesbickou společnost. Sama spisovatelka si toho byla v domě a během svého života se několikrát hlasitě ozvala, aby se pokusila zlepšit život nejen své generaci, ale i následujícím generacím leseb.

Rita Mae Brownová je o pět let starší než Dorothy Allisonová a narodila se 28. listopadu 1944 v Hanoveru ve státě Pensylvánie. Hanover leží jen kousek od Masonovy-Dixonovy linie a Brownovou tato poloha jejího rodiště nepochybně ovlivnila, jak sama popisuje: „Narodila jsem se na správném místě, i když se jednalo o yankeeskou oblast. Technicky vzato jsem tedy Yankee. Byla jsem označována i hanečkou.“⁵⁴ Jako dcera svobodné a velmi mladé matky byla dána k adopci. Se svou náhradní rodinou se ve věku jedenácti let odstěhovala do Fort Lauderdale ve státě Florida. Zde měla v šestnácti letech svoji první sexuální zkušenost se spolužákou. Její nevlastní matka, jejíž nejvtíší vášní byly koně a také sázení na koně, ji k tomuto koníku vedla. Otec Brownové zemřel, když jí bylo sedmnáct let, ale dodnes na něj s láskou vzpomíná, zejména proto, že významně ovlivnil její pohled na život: „Dával lidem všechno dobro, co v sobě měl, ale mně předal zejména mírný pohled na život: neokávej hodnou od lidí, ale chť jsi hodnou od sebe. Zemřel 13. července 1961, bylo mu sotva 56 let. Dodnes mi chybí.“⁵⁵ Brownová na sobě celý život po vzoru otce tvrdě pracovala a stala se autorkou mnoha literárních děl, ve kterých je patrný i autorině jižanský proud.

⁵³ Every time you keep your mouth shut you make life that much harder for every lesbian in this country. Rita Mae Brown, „Take a Lesbian to Lunch“ in *Out of the Closets: Voices of Gay Liberation*, ed. Karla Jay and Allan Young (New York: NYU Press, 1992), 190.

⁵⁴ I arrived at the right place even if it is a Yankee territory. Technically, therefore, I'm a Yankee. I've been called worse.

„Bio,“ Rita Mae Brown, accessed on July 23, 2012, <http://www.ritamaebrown.com>.

⁵⁵ He gave as good as he got, but what he gave me more than anything was a tempered view of life: don't ask too much of people but ask a lot of yourself. He died on July 13, 1961, barely fifty-six years old. I miss him to this day.

„Bio,“ Rita Mae Brown, accessed on July 23, 2012, <http://www.ritamaebrown.com>.

Brownová získala stipendium na Floridské univerzitě, ale roku 1964 byla vyloučena pro nedostatečné výsledky. Neoficiální a skutečný důvod jejího vyloučení se ovšem od verze uvedené v dokladech lišil, jak Brownová dokládá:

Samozřejmě se nejednalo o d vodu, které uvádějí učedníci. Určitě to nebylo kvůli mým výsledkům. Bývaly to hořké, falešné dny, a kdykoliv lidé nostalgicky vzpomínají, já si vybavím [...] institucionalismus, rasismus, sexismus a další zakódované chování, které ubližovalo lidem.⁵⁶

Škole se nelíbily aktivity Brownové týkající se občanského práva. Tato negativní zkušenost s vyloučením ze školy se objevuje jak v románu *Alma Mater*, tak v *Džungli rubínových plodů*, kde se podobá hlavní postavy podobá životnímu osudu autorky.

Po vyloučení ze školy spisovatelka dojela stopem až do New Yorku, kde žila po krátký čas v opuštěném autě v Greenwich Village a později získala stipendium na Newyorské univerzitě :

Díky děkanovi Henry Nossovi, který přehlížel můj výrazný jižanský přízvuk a soustředil se pouze na mé výsledky testu a můj rozhovor s ním. Musela jsem chodit na extra kurzy, abych odstranila svůj přízvuk – kulturní imperialismus ale posloužilo to mému dalšímu rozvoji.⁵⁷

Na škole se Brownová věnovala především studiu klasické latiny a anglického jazyka a řada významných akademiků na univerzitě jí dopomohla k jejímu vytříbenému stylu.

Autorka se postupně stále více zajímala o politické dění, až se dostala k feministickému hnutí a hnutí gay, kde se hrávala často klíčovou roli. Ke konci šedesátých a

⁵⁶ Naturally that's not what the administration said. It surely wasn't my grades. Those were bitter, duplicitous days, and whenever people wax nostalgic I remember [...] institutionalism, racism, sexism and other encoded behaviors that served to hurt people.

„Bio,“ Rita Mae Brown, accessed on July 23, 2012, <http://www.ritamabrown.com>.

⁵⁷ Thanks to Dean Henry Noss, who overlooked my thick Southern accent and went by my test scores and my interview with him. I did have to take remedial speech to remedy the accent – cultural imperialism but effective for advancement.

„Bio,“ Rita Mae Brown, accessed on July 23, 2012, <http://www.ritamabrown.com>.

a za átkem sedmdesátých let Brownová odevzdan bojovala za práva žen a podpořila mnoho kauz během druhé vlny ženského hnutí. Při studiích na univerzitě roku 1968 významně podporovala druhou Studentskou homofilní ligu (Student Homophile League), které předcházela liga z roku 1967 v Kolumbii. Roku 1969 se také zúčastnila již zmíněných výtržností ve Stonewallu a vstoupila do Národní organizace žen (National Organization for Women – NOW), kde vyzývala k otevřené podpoře lesbismu. Sama nesouhlasila s tím, že se v hnutí homosexuálů dává přednost gay m ani s převládajícími heterosexuálními cíli uvnitř feministického hnutí. Záměrem se tedy soustředila na aktivity související s lesbismem a právě proto měla její kariéra u NOW stejný rychlý začátek jako konec. V jednom ze svých rozhovorů se k této zkušenosti a svému odchodu ze skupiny vrací a říká:

Upozornila jsem na problém třídních rozdílů mezi ženami a na fakt, že vedení NOW utlačovalo všechny lesby a nutilo je nevycházet s jejich pravou sexuální orientací. (Na počátku NOW nebylo v organizaci mnoho homosexuálních žen). Moje názory nebyly vítány, stejně jako zanedlouho celá moje osobnost. Hloupý holky.⁵⁸

Poté, co Brownová začala ve skupině upozorňovat na problematiku lesbismu, se od ní NOW a její vedení velmi rychle distancovaly. Spisovatelka je dle kazem toho, že cesty feminismu a lesbismu se rozcházely, ale také toho, jak obtížné bylo ještě v sedmdesátých letech prosadit se jako lesba. NOW byla v zásadě homofobní skupina, která se od leseb distancovala, což dokázala například vyhozením Brownové ze svých řad.

Brownová se po odchodu z NOW přestěhovala do Washingtonu, aby tam dostudovala a zároveň založila lesbický separatistický spolek Furies. Cítila silnou potřebu upozornit na fakt, že ženské a lesbické hnutí nejsou jedno a totéž a musí se od sebe oddělovat. Roku 1970 byla také zakládající členkou skupiny Radicalesbians a spoluautorkou manifestu této skupiny, který vyšel pod názvem „Žena definuje ženu“ (The Woman-Identified Woman, 1970).

⁵⁸ I raised the issue of class differences between women and the fact that leadership of NOW was throttling anyone who was a lesbian, locking the closet door. (For those few who were in the closet, there weren't that many gay women in the early days of NOW.) My thoughts were not appreciated and this was quickly followed by my person not being appreciated. Silly girls.

„Interview with Rita Mae Brown,“ Virginia Libraries, accessed on July 23, 2012, http://scholar.lib.vt.edu/ejournals/VALib/v50_n1/justis.html.

Všechny své zkušenosti s feministickými a lesbickými zkušenostmi shrnuje v románu *Její den*, který tená i nabízí ucelený p ehled a pohled do života dvou generací leseb, které v 70. letech každá svým zp sobem p ipravovaly cestu demokracie a svobody pro budoucí lesby. Nebylo to ale jen NOW, ze kterého byla Brownová nucena vystoupit; její nezávislost a silná popora leseb s cílem zrovnoprávnit je s heterosexuální v tšinou, vedly také pozd ji ke konfliktu se skupinami Radicalesbians a Furies. A áste n í tato prohra vedla spisovatelku k literatu e a spisovatelské innosti.

Tvorba Brownové se dá rozd lit do n kolika ucelených témat. Nejd íve se v novala poezii a vydala dv sbírky pod názvy *Ruka na kameni* (The Hand That Cradles the Rock, 1971) a *Písňe pro krásnou ženu* (Songs to a Handsome Woman, 1973). Po úsp chu svého prvního románu *Džungle rubínových plodů* však od poezie upustila a nikdy se k ní nevrátila. Práv tento román lze stejn jako mnoho dalších za adit do kategorie lesbické literatury. Ješt v témže roce jako *Džungle rubínových plodů* jí vyšel lesbický román *Jižanský neklid* (Southern Discomfort, 1973). Do této skupiny dále pat í romány *Náhlá smrt* (Sudden Death, 1984) a *Její den*. Román *Venušina touha* (Venus Envy, 1994) je zajímav pojatým coming outovým románem, ve kterém je protagonistka Frazier v úvodu p esv d ena, že p í své hospitalizaci v nemocnici zem e, a rozhodne se n kolika blízkým osobám napsat dopis, ve kterém jim otev en sd lí, co si o nich myslí a zároveň se p ize, že není heterosexuální orientace.

Rita Mae Brownová pochází z amerického Jihu a tato oblast také ovlivnila její tvorbu. Ne všechna její díla se na Jihu odehrávají, ale v tšina jejích protagonistek, a to nejen t ch lesbických, odsud pochází. Zde lze vid t paralelu mezi jejími díly a jejím životem, kdy se autorka sama jako lesba z Jihu rozhodla pro odchod na sever, kde m la více p íležitostí splnit si své sny. V *Džungli rubínových plodů* Molly odchází z Pennsylvánie p es Floridu do New Yorku, a v *Jejímu dnu* protagonistka Carol také žije v New Yorku a na Jih se vrací spíše sporadicky.

Brownová umístila n kolik svých díl do fiktivního m ste ka Runnymede, které leží na hranici Severu a Jihu u Mason-Dixonovy linie. V úvodní kapitole jejího románu *Nespoutané rty* (Loose Lips, 1999) je tená i toto typické m sto popsáno, protože se zde také celý p íb h odehrává:

Jaro triumfáln dorazilo do Runnymede, které se rozprostíralo u Masonovy-Dixonovy linie. Obyvatelé

tohoto malého, krásného města, postaveného před revolucí válkou okolo náměstí, byly jako v extázi, když toho osudového roku jarní teplo dorazilo tak brzy.⁵⁹

Do této tzv. Runnymede série patří celkem čtyři romány, vedle již zmínovaných *Nespoutaných rtů* jsou to také *Jeden ze šesti* (Six of One, 1999), *Bingo* (Bingo, 1999) a *Hrad z písku* (The Sand Castle, 2008).

Brownová je také autorkou několika historických románů, jako například *Hrdých srdcí* (High Hearts, 1987), který se odehrává na Jihu za války Severu proti Jihu, a *Dolley: Román Dolley Madisonové o válce o lásce* (Dolley: A Novel of Dolley Madison in Love and War, 1993).

V souasném období se Brownová zaměřila na zvířata, která jsou jí, jak sama tvrdí, nejbližší a velmi je obdivuje. Napsala sérii detektivek „Paní Muprhové“ (The Mrs. Murphy Books), která je zároveň její vlastní knihovnou, a považuje ji za samotnou autorku těchto děl.

Není to ale pouze autorin jižanský předvod, který ovlivnil její tvorbu, ale i několik dalších událostí z jejího života, jako například fakt, že byla adoptovaná nebo sociální předvod, díky kterému si byla v domě rozdíl mezi střední a vyšší třídou. Brownová také vyrostla v prostředí, že její homosexualita je přirozená a teprve později dostala „nálepku“ outsidera, kterou s hrdostí nosila, ale zároveň se snažila o to, aby rozdávání společenských nálepek jednou pro vždy vymizelo.

Možná právě vzhledem k množství děl, které napsala, je kvalita jejího díla občas zpochybňována. Brownová má podle kritik sklony psát nezajímavé, nepřiliš poutavé a dle zjednodušovat a vykonstruovávat. Tento styl psaní odsoudila později Dorothy Allisonová, aniž by si nejspíše uvědomila, že její výrok odpovídá právě také některým dílům Brownové, kterou tak obdivuje:

Dodnes máme ale plno souasných lesbických a gay románů, které nás fascinují. V tštině nevím v jejich postavy a už vůbec ne nezajímá, co se jim stane. Pro tolik z nich stejně mluví,

⁵⁹ Spring had triumphantly arrived in Runnymede, which straddled the Mason-Dixon line. The residents of this small, beautiful town, built around a square before the Revolutionary War, waxed ecstatic since springtime warmth had arrived early this fateful year.
Rita Mae Brown, *Loose Lips* (New York: Bantam Books, 1999), 3.

chodilo na stejnou školu, vidlo stejné filmy a žili stejné životy? Zasekli jsme se snad na představách o gay a lesbickém mýtu?⁶⁰

Na která díla Brownové odpovídají právě tomuto popisu v něm se opakujícího tématu podobně žijících leseb s ještě podobnějším osudem. V rámci lesbické literatury je nelze zavrhnout, ale kvůli své nezájímavosti se ztrácejí v množství podobně napsaných lesbických děl.

Faktem je, že Brownová nikdy nedokázala předvést svůj první román *Džungle rubínových plodů*, i když lze předpokládat, že se o to snažila. Pro Brownovou bylo ale vzhledem k vlivu, který měl tento román na vývoj lesbické literatury, skoro nemožné, ho nikdy předvést. Slovy Harolda Woodella se jednalo o: „první lesbické dílo v Americe, které nezobrazovalo lesby jako perverzní, mentálně narušené nebo emocionálně nestabilní.“⁶¹ A nejen to, lze říci, že autorka hlavní postavu tohoto románu, Molly Boltovou, uvedla jako psychicky i fyzicky silnou a samostatnou lesbu. A nejen proto byl román *Džungle rubínových plodů* odvážným spisovatelským pokusem, jak píše v článku „Umění zrcadlí život“ novinářka Liz Higleymanová, která se zabývá spisovatelem i jiným životem i tvorbou. Higleymanová upozorňuje, že v případě *Džungle rubínových plodů* šlo o jeden z prvních románů, který sledoval citlivá místa lesbicko-feministické komunity na počátku sedmdesátých let. Je také považován za jeden z prvních lesbických románů, jehož protagonistka je šástná a ztotožňuje se svou sexuální orientací, oproti tradičním lesbickým románům jako například *Studny osamění* (The Well of Loneliness, 1928) od britské spisovatelky Radclyffe Hallové.⁶² Woodell vnímá Molly Bolt jako lepšího člověka než heterosexuály, kteří ji obklopují a brání jí ve vedení normálního života.⁶³

⁶⁰ I still find myself irritated with a lot of the lesbian and gay novels being published today. I mostly don't believe in the characters, or else I'm not interested in what happens to them. Why do so many of them talk alike and appear to have gone to the same college, seen the same movies, read the same books, and apparently lived nearly the same lives? Are we stuck inside the boundaries of what has thus far been presented as the gay and lesbian mythos?

Allison, *Skin: Talking About Sex, Class & Literature*, 199–200.

⁶¹ [...] the first lesbian work written in America which did not portray homosexual women as perverse, mentally disturbed, or emotionally troubled.

Harold Woodell, „Rita Mae Brown“ in *The History of Southern Women's Literature*, edited by Carolyn Perry and Mary Louise Weaks (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 571.

⁶² Liz Higleyman, „Rita Mae Brown: Art Mirrors Life,“ *Lesbian News* 30 (2004): 34.

⁶³ Woodell, „Rita Mae Brown,“ 572.

Na Jihu nebylo do té doby zvykem psát díla, ve kterých se ztrácela p ednostní role muže. Anne Godwyn Jonesová upozor uje, že mezi lety 1900 až 1960 se na Jihu nevydávalo mnoho lesbických d l, a koliv ve Velké Británii a v bec na kontinentální Evrop docházelo k rozkv tu tohoto tématu.⁶⁴ Takové literární dílo do té doby ve Spojených státech nevyšlo a jak Brownová v jednom ze svých rozhovor vzpomíná, o její dílo nem l na po átku nikdo zájem a nebylo pro ni jednoduché najít nakladatelství, které by její román vydalo. Po prvních neúsp ších byl nakonec vydán malým nezávislým ženským nakladatelstvím Daughters, jehož spoluzakladatelkou byla June Arnoldová. Román se stal nakonec velmi oblíbeným a prodávaným i bez p vodní reklamy. Roku 1977 získalo právo na vydávání tohoto románu nakladatelství Bantam Books. Na otázku, jakou reakci tená na toto dílo očekávala, spisovatelka odpov d la:

Žádnou, protože ho nikdo necht l vydat. Všechna lepší nakladatelství ve m st mi zav ela dve e p ed nosem. Nakonec se toho ujala jedna malá spole nost, která zrovna za ínala. Daughter Press mi dali 1000 dolar a román vydali. Nem la jsme žádné recenze, reklamy, ani pevnou vazbu až do jednoho z výro í knihy. Byl to obrovský boom a vydavatelství ho nestíhalo vydávat. Nedokázali je tisknout dostate n rychle. Tak práva odkoupil Bantam [prodalo se milión kopií].⁶⁵

Jak také Brownová dodala, v dob , kdy toto dílo psala a vydala, neo ekávala, že by se z n ho jednou mohl stát klasický p íklad díla o procesu dospívání a coming outu. Nakonec jí toto dílo nep ineslo pouze slávu, ale také pot ebné finan ní zajišt ní a ona se mohla dále v novat psaní.

⁶⁴ See Jones, „Women Writers and the Myths of Southern Womanhood,” 288.

⁶⁵ None, because nobody wanted to publish it. I've got splinters in my nose from the best publishing doors in town. Finally this little tiny company that has just started, called Daughters Press, gave me 1,000 and published it. I never had a book review, never had an ad, didn't have a hard cover until I guess one of its anniversaries. It exploded and they couldn't keep up with the sales. They couldn't print them fast enough. So Bantam bought it. [A million copies were sold.]

Andreas Sachs, „Rita Mae Brown: Loves Cats, Hates Marriage,” Time, accessed July 23, 2012, <http://www.time.com/time/arts/article/0,8599,1723482,00.html>.

Román *Džungle rubínových plodů* se stal nejen bestsellerem, ale i jakousi „biblí“ lesbické literatury v 70. letech. Poté, co byl tento román vydán, se stal předlohou a inspirací pro mnoho dalších lesbických spisovatelek, které považovaly tento způsob psaní za způsob a terapii svého utiskovaného vnitřního já. Dorothy Allisonová ve svém díle *Kůže: povídání o sexu, třídě & literatuře* popsala situaci po vydání tohoto románu následovně :

V roce 1973 jsem si u kamarádky vyzvedla román *Džungle rubínových plodů* a cítila jsem, jak se kolem mě svět otočil. Rita Mae Brownová nebyla pouze lesbická spisovatelka a její kniha nebyla pouze klidný román. Molly Boltová byla novým způsobem, jak si sám sebe představit. Sakra a haló, zaklínala jsem a šla domů, abych znovu objevila svoji představitelku. Ale nebyla jsem jediná, kdo použil Ritu Mae Brownovou jako svůj vzor. Především noc začala mnoho leseb psát politicky zaměřený román o svém životě, což se od té doby stalo monotónním pravidlem. Po několika letech jsem zjistila, že Molly začala skutečně státa, oproti jejím klonům, které byly až smutně zapomenuté.⁶⁶

Na tomto místě bych měla dodat, že Brownová patří mezi velmi plodné autorky a dodnes vydala více jak tisíc děl. Možná právě proto je úspěšnost jejích románů výrazně kolísavá. Román *Alma Mater* bývá často srovnáván právě s *Džunglí rubínových plodů*, i když tato dvě díla vyjma lesbismu a místa nic nespojuje. Její následující lesbická díla recenzenti často opomíjejí, i když je faktem, že *Džunglí rubínových plodů* spisovatelka nikdy nepřežila, a nejspíše ani nepřežije, protože nelze přežít dílo, „o kterém celá jedna generace leseb

⁶⁶ I picked up *Rubyfruit Jungle* from a friend in 1973 and felt the world shift around me. Rita Mae Brown wasn't just a lesbian novelist, and her book wasn't just reassuring romance. Molly Bolt was a completely new way to imagine myself. Goddamn and Hello, I shouted, and went home to reinvent my imagination again. Nor was I the only one who took up Rita Mae as a role model. Overnight, lots of lesbians started writing the politically aware novel of their own lives, which, in fact, is something we've gotten with monotonous regularity since. After a few years I started feeling like Molly Bolt was a lot to live up to, but still easier on all of us than her clones, particularly since most Molly Aspirants were dismally forgettable. Allison, *Skin: Talking About Sex, Class & Literature*, 199.

trvdí, že to bylo první lesbický román, který kdy etly.⁶⁷ *Džungle rubínových plodů* se b hem minulého tvtstoleetí stala lesbickou klasickou a je tedy nemožné srovnávat ji s novodobým lesbickým románem. I p es všechny kritiky tohoto románu *Alma Mater* stále z stává románem, který mapuje problémy spojené s lesbismem a coming outem.

3.1 Džungle rubínových plodů – synopsis

Hlavní postavou románu je Molly Boltová z Pennsylvánie, která je adoptivní dcerou chudých rodi a již od útlého d tství si uv domuje svoji silnou sexuální touhu k ženám. Její vztah s nevlastní matkou Carrie není ideální a Molly se práv od ní brzy dovídá o svém pvodu. První sexuální zkušenosti se ženou získává již v šesté tíd se svou spoluža kou Leotou B. Bislandovou. Na st ední škole vstoupí do jejího života dv spoluža ky, z nichž jedna, Carolyn Simpsonová, která je na škole hlavní roztleskáva kou, touží po intimit s Molly, ale odmítá se považovat za lesbu. Taková p edstava ji naopak d sí a po prvním lesbickém prožitku s Molly ji žádá, aby o jejich tajemství nikomu ne íkala.

Molly se nebrání ani sexu s muži a ochotn zau uje svého bratrance Leroye. Brzy jí zem e otec, který byl její jedinou oporou, a ona žije jen se svou necitlivou matkou. Tato situace ji vyburcuje k výborným výkon m ve škole a Molly získává stipendium na Floridské univerzit , ze které je ale kv li lesbickému vztahu se spolubydlící vylou ena. Skoro bez pen z se rozhodne odjet do New Yorku, aby si zde splnila sen stát se filmovou režisérkou. Najde si levné ubytování ve tvrti West Village, pracuje jako servírka, aby si vyd lala na studium a pravideln navšt vuje gay bary. Seznámí se s Holly, ernoškou lesbou, která ji oproti ostatním povolným barovým lesbám n ím oslovuje. Holly žije na úrovni a Molly, kterou dostane do vyšších kruh , si hý ká. Molly však není ochotna se levn prodávat za ú elem získávání finan ní pomoci. Po n kolika roztržkách se Holly a Molly rozejdou a Molly získává práci ve vydavatelství. Zde se seznamuje s profesorkou Polinou Bellantoni, která píše knihu o st edov ku. Molly si za ne románek s Poliinou dcerou Alicí, jednou se pomiluje také s Polinou, ale nakonec je nucena celou rodinu Bellanton opustit.

⁶⁷ [...] an entire generation of lesbians claims as the first lesbian book they ever read. Joy Parks, „Defiance Lost,“ 16.

Poté se na chvíli vrátí zpět do rodné Pennsylvánie, kde se po mnoha letech setkává se svou první láskou Leotou, ze které se však stala typická žena v domácnosti, která popírá, že kdy zakusila lesbickou lásku s Molly. Po návratu do New Yorku se Molly rozhodne odjet za matkou na Floridu, kde chce natočit závěrečný projekt potěbný k ukončení studia na univerzitě. Její matka Carrie v té době žije sama a umírá na rakovinu. Když spatří Molly, je velmi šastná, ale stále není schopná tolerovat její lesbismus. Molly se svou matkou natáčí dokument a vztah mezi nimi se díky Carriinimu vyprávění a změnám v láskyplnějším vztahu k Molly viditelně zlepšuje. Mollyin film zanechá mezi studenty rozporuplné pocity, což jen potvrzuje fakt, že jako žena nebyla na univerzitě uznávána. Po absolutoriu má Molly problém sehnat práci. Ví, že bude muset ještě dlouho bojovat, než dosáhne svého snu, ale je vinná bojovnice a nehodlá se vzdát.

3.2 Alma Mater – synopse

Roku 2001, tedy přesně 28 let po vydání *Džungle rubínových plodů*, vyšel Rita Mae Brownové lesbický román *Alma Mater*, ve kterém se spisovatelka vrací k tématu lesbismu. Tento román se z největší části odehrává v roce 1980 a jako místo si spisovatelka zvolila Virginii. Hlavními postavami tohoto románu jsou vysokoškolské studentky Victorie „Vic“ Savedgová a její spolužačka Chris Carterová. Victorii je 22 let, je překrásná a úspěšná u mužů a jejím současným partnerem je Charly Harrison, hráč fotbalu na téže škole. Její rodiče, Frank a R.J., mladší sestra Mignon a nejlepší kamarádka Jinx Baptistová očekávají, že se mladý pár po studiích vezme. Hned v úvodní kapitole románu se ale Vic seznamuje s Chris, novou kolegyní na univerzitě a svou novou sousedkou. Dívky se do sebe postupně zamilují a tajně si spolu užívají lesbické lásky. Vic si stále více uvědomuje, že její vztah s Charlym je odsouzen k zániku, protože cítí silnou potřebu otevřít se lesbismu a žít ve svazku s Chris. Během jednoho neobvyklého večera, který započiná také Vicino vyloučení ze školy, spolu skončí Vic, Charly a Chris v posteli. Chris ale otehotní a obě milenky se rozhodnou přiznat Charlymu celou pravdu. Charly, který považoval událost onoho večera za zpestření sexuálního života s Vic, je z celé situace otešen. Po prvotních překážkách nakonec román končí happy endem pro všechny protagonisty. Vic s Chris společně vychovávají syna Victora a později díky

um lému oplodní mají ještě jednu dceru. Charly se po prvním nevydařeném manželství seznámí s Vicinou přítelkyní Jinx a oba se do sebe zamilují.

Tento román ale nelze zařadit mezi spisovateliny nejúspěšnější a v době svého vydání byl poměrně často kritizován. Novinářka Joe Parksová se o něm ve svém článku „Ztracená vzpoura“ (Defiance Lost) vyjádřila následovně: „Se svým unaveným dějem, nedostatkem historického kontextu a značně nepřírovnou hrdinkou, *Alma Mater* zapůsobí jen na autoriny skalní fanoušky.“⁶⁸ Parksová považuje tento román za nepovedený pokus Brownové navázat na tradici úspěšného lesbického románu *Džungle rubínových plodů*. A to i přes fakt, že oslabený potenciál lesbické stránky románu Brownová hojně doplňuje svými vtipnými dialogy, osobitými charaktery a jižanským prostředím, které k jejím románům neodmyslitelně patří. Literární kritička Caroline Mannová tvrdí, že toto dílo je vhodné pouze pro skalní fanoušky Brownové, protože mu chybí vřelost a novost, stejně jako ve své recenzi upozornil kritik Jeff Zaleski.⁶⁹ Jak upozornuje Parksová, *Alma Mater* je jen z poloviny tou knihou, kterou by mohla být.⁷⁰

⁶⁸ With its tired plot, lack of historical context and genuinely unlikable heroine, *Alma Mater* will appeal only to die-hard Brown fans.

Joy Parks, „Defiance Lost,“ *Lambda Book Report* 10 (2002): 16.

⁶⁹ See Caroline Mann, „Rita Mae Brown. *Alma Mater*.“ *Library Journal* 126 (2001): 131.

⁷⁰ See Parks, „Defiance Lost,“ 16.

4 Dorothy Allisonová

Nevím, že můžete být dobrým spisovatelem, když sami sebe skrýváte. Často slyším, že jsem až brutálně upřímná. [...] Jestliže se snažíte zůstat v bezpečí, psaní není práce pro vás.⁷¹

Dorothy Allisonová

Tímto způsobem se o psaní vyjádřila jižanská autorka Dorothy Allisonová v jednom ze svých rozhovorů novinářce Susanne Dietzelové a tohoto přesvědčení se během své tvorby drží. Dorothy Gibson Allisonová, která patří mezi mladší generaci jižanských spisovatelů, se narodila roku 1949 v Greenville v Jižní Karolině jako první dítě třináctileté svobodné matky, povoláním servírky. Již od útlého dětství ji formovaly špinavé i méně špinavé zážitky, které jí později dopomohly k jejímu osobitému, pro někoho možná až šokujícímu stylu.

Kde jsem se narodila – Greenville, Jižní Karolína – to vonelo jako nikde jinde. Posekaná mokrá tráva, popraskaná zelená jablka, detské výkaly a lahve od piva, levný makeup a motorový olej. Všechno bylo zralé, všechno bylo zkažené. [...] Ta země byla nádherná, přísahám vám, nejkrásnější místo, kde jsem kdy byla. Nádherné a strašlivé. Je to země mých snů a mých nočních můr.⁷²

Její nevlastní násilnický opilecký otec ji sexuálně zneužíval a ona kvůli tomu vyrůstala plná studu a zoufalství. Sama autorka se o svém dětství a své rodině vyjádřila takto: „Nebyli jsme ani vznešení, ani vděláci, ani plní naděje. Vydělali jsme, že námi lidé opovrhují. Moje rodina se

⁷¹ I don't believe you can be any good writer if you're trying to hide yourself. [...] If you're trying to be safe, you got no business writing.

„An Interview with Dorothy Allison,” Zale Writer-In-Residence, accessed on July 22, 2012, <http://www.tulane.edu/~wc/zale/allison/allison.html>.

⁷² Where I was born – Greenville, South Carolina – smelled like nowhere else I've ever been. Cut wet grass, split green apples, baby shit and beer bottles, cheap makeup and motor oil. Everything was ripe, everything was rotting. [...] That country was beautiful, I swear to you, the most beautiful place I've ever been. Beautiful and terrible. It is the country of my dreams and the country of my nightmares.
Dorothy Allison, *Two or Three Things I Know for Sure* (Plume: New York, 1996), 6–7.

styděla za chudobu a za pocit beznaděje.⁷³ Již od útlého dětství se Allisonová musela potýkat s negativními reakcemi okolí a složitou situací ve vlastní rodině. Nevělná situace jí ale pomohla tvrdě na sobě pracovat a odejít z domu. Získala stipendium na Floridské univerzitě, což byl první krok na cestě k jejímu odproštění se od rodiny, která ji psychicky ničila. Zde získala bakalářský titul a později magisterský titul z antropologie. Byla prvním členem své rodiny, kterému se dostalo vysokoškolského vzdělání a který ho také úspěšně dokončil. K tomuto cíli jí vedla a celou dobu ji podporovala její matka, která stále věřila, že její dítě je velmi inteligentní. Určitou podobnost chování matky Allisonové lze pozorovat u Anney, matky Bone v románu *Bastard z Karolíny*, kde se Anney své dcery často zastává a obhajuje ji. Spisovatelka nyní žije v Severní Kalifornii se svou partnerkou Alex a jejím dospívajícím synem Wolfem Michaellem. Charakterizuje se jako feministka, povídkáka nižších vrstev, jižanská emigrantka, básníka a šesta Kalifornka.⁷⁴

Život Allisonové významně ovlivnil feminismus; dodal mu smysl a dopomohl jí k rozhodnutí naprosto se odtrhnout od zbytku své rodiny. Sama se o feminismu vyjadřuje takto: „Jediným důvodem pro to, že jsem kdy začala psát, bylo ženské hnutí. Kdyby nebylo ženské hnutí na počátku sedmdesátých let, nikdy bych nezačala psát. A nikdy bych opravdu nežila.“⁷⁵ Svůj lesbismus spisovatelka vyjádřila v básnické sbírce *Ženy, které mě nenávidí* (*The Women Who Hate Me*, 1983). Po tomto díle následovala sbírka povídek *Chátra* (*Trash*, 1988), která nejen popisuje spisovateliny lesbické zkušenosti, ale mapuje také stereotypy agrárního Jihu. Allisonová také pracovala jako editorka pro *Quest*, *Conditions* a *Outlook*, které všechny patří mezi jedny z prvních gay, lesbických a feministických časopisů. Roku 2002 vyšlo nové vydání sbírky *Chátra*, které bylo rozšířené o třináct velmi úspěšnou povídku „Soucit“ (*Compassion*).

Dorothy Allisonová tedy začala jako básníka, poté postupně přecházela k prózám a z dosavadní tvorby jsou dva romány jejím vrcholem. To vzdáleně připomíná i spisovatelkou

⁷³ We were not noble, not grateful, not even hopeful. We knew ourselves despised. My family was ashamed of being poor, of feeling hopeless.

Allison, *Skin: Talking about Class, Sex and Literature*, 18.

⁷⁴ „Dorothy Allison,“ Dorothy Allison, accessed on July 19, 2012, <http://www.dorothyallison.net/>.

⁷⁵ The only way I ever began to write was because there was a women's movement. If there had not been a women's liberation movement in the early 70's, I would not only have not started writing. I would not be alive. „An Interview with Dorothy Allison,“ *Zale Writer-In-Residence*, accessed on July 22, 2012, <http://www.tulane.edu/~wc/zale/allison/allison.html>.

kariéru Rity Mae Brownové, která také začínala jako básníka, než přešla k próze, která jí umožnila svobodně se vyjadřovat k tématu lesbismu.

Psal jsem pro mě samo se sebou, jakým jsem mohla mluvit o věcech, o kterých jsem se jinak vyjádřit nemohla. Na začátku jsem psala zejména velmi špatnou poezii, což jsem dělala poměrně dlouho. To jsem dělala vědomě, ale stalo se to samo se sebou vyjádření emocí, které byly jinak strašlivě nebezpečné.⁷⁶

Autorin první román s názvem *Bastard z Karolíny* byl nejen později zfilmován, ale také nominován na Národní knižní cenu. V pořadí druhý a doposud poslední román *Jeskyňní lidé* (Cavedweller, 1998) se dočkal také filmové verze, ale stejného úspěchu jako její románová prvotina nedosáhl. Allisonová je také známá esejistka a vyšly jí například sbírka *Kůže: povídání o sexu, třídě a literatuře* nebo memoár *Dvě nebo tři věci, které vím jistě* (Two or Three Things I Know for Sure, 1996).

Hlavní témata jejího psaní jsou velmi vyhraněná a pro tená e dobře rozpoznatelná. Allisonová popsala svůj styl ve svém rozhovoru s Carolyn E. Meganovou: „Patím do skupiny obrazoboreckých, homosexuálních, jižanských spisovatelů.“⁷⁷ Na to se Meganová spisovatelka zeptala, jak ona sama vnímá a definuje jižanskou literaturu. Odpovězla: „Je to poetická tradice. Jazyk. Obrazoborecký, strašně vulgární, prokládán humorem. Yankeeové to dělají taky, ale Jižané mnohem víc.“⁷⁸ Spisovatelka se v níje p ednostnět em témat m:

1. Ženy
2. Jih
3. Tabuizovaná témata – sexualita, lesbismus, násilí, chudoba

⁷⁶ Writing became the way that I could say things that otherwise I had no other way to talk about. Mostly, to begin with, I wrote really bad poetry, something I had done for years actually. I did it as a child, but it became a way to talk about emotions that were terrifying, dangerous.

Carolyn E. Megan, „Moving Toward Truth: An Interview with Dorothy Allison,“ *Kenyon Review* 16 (1994): 74.

⁷⁷ I belong to the tradition of iconoclastic, queer, southern writer.

Megan, „Moving Toward Truth: An Interview with Dorothy Allison,“ 81.

⁷⁸ It's a lyrical tradition. Language. Iconoclastic, outrageous as hell, leveled with humor. Yankees do it, but Southerners do it more.

Megan, „Moving Toward Truth: An Interview with Dorothy Allison,“ 81.

Allisonová se ve svých dílech nebojí vyjádřit jakoukoliv myšlenku a popsat jakýkoliv zážitek, aniž by se situaci snažila zabalit do méně šokující podoby. Ve svých dílech se vedle žen zaměřuje na své nižších jižanských vrstev, někdy i těch nejchudších, a jejich své nikterak neidealizuje, ale naopak pomocí své fantazie, představ a životních zkušeností a dodává svým příběhům pocity, která se pak přenesou na čtenáře:

Sedláci, to jsme a vždy jsme byli. Nazývejte nás spodní třídou, špínou, dluhnickou třídou, chudinou, proletariátem, chátrou, sketami a vyvrheli. Udělám z toho z nás příběh. Udělám ho pěkný nebo smutný, vtipný nebo líbivý. Přikráším ho legendami, atmosférou a romancí.⁷⁹

Tímto způsobem autorka mísí realitu s fikcí a čtenářem že jen odhadovat, které události skutečně prožila a které vznikly pouze v jejích představách:

Ale kde jsem v mých příbězích já? Ne vypravěč, ale žena v příběhu, žena, která tomu příběhu věří. A jaká je doopravdy? Byla jednou z nich, jednou z těch legendárních žen, které utekly. Královna arodjnic, válečnice, matka s plátným kufrem, dcera s poraženými kostmi.⁸⁰

Allisonová ale nezačala psát za účelem popsání složité společenské situace na Jihu, ani proto, aby čtenář seznámila se svým životním osudem. Ve své sbírce esejí *Kůže: povídání o sexu, třídě & literatuře* uvádí, že jí trvalo minimálně dvacet let, než se vyrovnala s následky incestu a fyzického násilí, kterým byla v dětství vystavena.⁸¹ A jako terapie jí sloužilo psaní, jak

⁷⁹ Peasants, that's what we are and always have been. Call us the lower orders, the great unwashed, the working class, the poor, proletariat, trash, lowlife and scum. I can make a story out of it, out of us. Make it pretty or sad, laughable or haunting. Dress it up with legend and aura and romance.

Dorothy Allison, *Two or Three Things I Know for Sure*, 1.

⁸⁰ But where I am in the stories I tell? Not the storyteller but the woman in the story, the woman who believes in story, What is the truth about her? She was one of them, one of those legendary women who ran away. A witch queen, a warrior maiden, a mother with a canvas suitcase, a daughter with broken bones. Allison, *Two or Three Things I Know for Sure*, 4.

⁸¹ See Allison, *Skin: Talking About Class, Sex & Literature*, 14.

popisuje ve své předmluvě ke sbírce povídek *Chátra* (Trash, 1995) „Předmluva: Rozhodnutí žít“ (Preface: Deciding to Live):

Sepisování toho všeho bylo pro mě očišťující. Jak jsem tyto příběhy dávala na papír, bylo to, jako bych je odstraňovala ze světa nočních můr a skoro jsem se za to měla mít ráda za to, že se jim konečně dokážu postavit. Přesněji řečeno, ukázalo mi to cestu, jak mít ráda osobě, o které jsem psala – i ty, se kterými jsem bojovala a které jsem nesnášela.⁸²

Allisonové dílo proto oslovuje mnoho skupin, jako například lesby, oběti násilí, feministky, Jižany nebo chudinu, protože se s nimi mohou s jejími protagonisty identifikovat.

Této rozmanitosti spisovatelka docílila již ve svém prvním románu *Bastard z Karolíny*, ve kterém se vyskytuje jak téma lidské sexuality, tak násilí a silného jižanského patriotismu:

Má představa o *Bastardu z Karolíny* byla představit vám rodinu z dlnické třídy, se všemi jejími vadami, ale také, abyste získali poněkud o skutečných lidech a ne o karikaturách. Mnoho románů z prostředí dlnické třídy nebo pseudodlnické třídy vám nutí odmítavé karikatury, lidí, kteří pijí a navzájem se zabíjejí a připijí jim to vtipně. Já chtěla, aby moje postavy byly okouzující, tak okouzující, že vás v noci probudí ze spánku.⁸³

⁸² Writing it all down was purging. Putting those stories on paper took them out of the nightmare realm and made me love myself for being able to finally face them. More subtly, it gave me a way to love people I wrote about – even the ones I had fought with or hated.

Dorothy Allison, *Trash* (London: Flamingo, 1995), 5–6.

⁸³ I want my writing to break down small categories. The whole idea in *Bastard Out of Carolina* was to give you a working-class family that had all the flaws, but to also give you the notion of real people and not of caricatures. A lot of working-class fiction or pseudo-working-class fiction gives you dismissive caricatures, people who drink and whore and kill each other and are funny about it. I wanted my characters to be charming, so charming they wake you up in the night.

„An Interview with Dorothy Allison,“ Zale Writer-In-Residence, accessed on July 22, 2012, <http://www.tulane.edu/~wc/zale/allison/allison.html>.

Práv toto dílo proslavilo velmi talentovanou spisovatelku fikce i nonfikce, která byla do té doby známá jen užšímu okruhu čtenářů. Tento román autorka vydala roku 1992 a získala za něj četná ocenění. Román se dostal do finále Národní knižní ceny, získal Ferro Grumley Prize a ALA cenu (American Library Associations Prize – Cena americké asociace knihoven) za lesbické a gay psaní. *Bastard z Karolíny* byl také úspěšně zfilmován, stal se bestsellerem a byl přeložen do mnoha světových jazyků. Tento román čtenář i dokonale odhaluje život autorky, i když není úplně autobiografickým, ale obsahuje etné prvky a motivy z autorčina života.

Kritici se často neshodují na tom, zda lze román *Bastard z Karolíny* zařadit do lesbických děl, i když podle obecné definice lesbické literatury, kdy autorkou díla má být lesba a v díle se mají vyskytovat lesbické protagonistky, ho lze považovat za lesbický. Ale například literární kritik George Garrett toto dílo označil za novou jižanskou renesanci⁸⁴ a Blanche McCary Boydová ve svém rozhovoru s Dorothy Allisonovou připomíná, že „*Bastard* nebyl nominován na Lambda cenu za lesbickou fikci (Lambda Award for Lesbian Fiction, ALA), protože není dostatečně lesbický.“⁸⁵ Tuto diskuzi a vlnu pochybností na téma lesbismu označila Allisonová za „nervy drásající“ a v rozhovoru s Boydovou dodala, že hodlá napsat další román, který bude mnohem „lesbičtější“ než *Bastard*, i když ví, že pak ji kritika strhne za to, že píše „neoriginálně“.⁸⁶ Je však třeba si uvědomit, jak uvádí také Katrina Irvingová ve svém článku „Sepišme to a stane se to skutečností: Narativní strategie v románu *Bastard z Karolíny* od Dorothy Allisonové“ (Writing It Down So That It Should Be Real: Narrative Strategies in Dorothy Allison's *Bastard out of Carolina*), že lesbická přítomnost neznamena pouze to, že lesby zviditelníme.⁸⁷ A právě z toho důvodu, že Allisonová nenapsala dílo prvoplánově a stereotypicky lesbické, byl tento román kritikou zařazen do jiných kategorií. Irvingová se ve svém článku snaží dokázat, proč lze i tento román zařadit mezi díla lesbická. Tvrdí, že lesbický boom v sedmdesátých a osmdesátých letech měl za následek, že se velmi zjednodušilo a zjednotvářilo vykreslování lesbických protagonistek, které pak převládá i v současné lesbické literatuře.⁸⁸ S Irvingovou nelze než souhlasit, protože lesbická literatura

⁸⁴ See George Garrett, „Truth is meaner than fiction,“ *New York Times Book Review* 5 (1992): 3.

⁸⁵ *Bastard* wasn't listed for the Lambda Literary Award for Lesbian Fiction because it wasn't lesbian enough. Blanche McCary Boyd, „Dorothy Allison: Crossover Blues,“ in *Conversations with Dorothy Allison*, ed. Mae Miller Claxton (Jackson: University Press of Mississippi, 2012), 17.

⁸⁶ See Boyd, „Dorothy Allison: Crossover Blues,“ 18.

⁸⁷ Arlene Stein, in Katrina Irving, „Writing it down so that it would be real: Narrative Strategies in Dorothy Allison's *Bastard out of Carolina*,“ *College Literature* 25 (1998): 14.

⁸⁸ Irving, „Writing it down so that it would be real: Narrative Strategies in Dorothy Allison's *Bastard out of Carolina*,“ 14.

je často až velmi stereotypní se stále se opakujícím motivem lesby, která bojuje s nechápavostí a homofobií okolí. Allisonová se ale částečně vzdala boje za inovaci lesbické literatury, když v následujícím románu *Jeskynní lidé* opět představila klasickou lesbickou protagonistku, která se snaží nalézt své skutečné já a prochází psychologickým procesem coming outu.

4.1 Bastard z Karolíny – synopse

Hlavní postava románu *Bastard z Karolíny*, Ruth Anne „Bone“ Boatwrightová, seznamuje v úvodu čtenáře s okolnostmi svého příchodu na svět. Její matka Anney bylo 15 let, porodila svou dceru po autonehodě a porod probíhal, když byla v komatu. Po nezdařeném podvodu Anneyiny babičky a tety Ruth nahlásit Bone pod falešným jménem byla Bone oficiálně prohlášena za nemanželské dítě, tedy bastarda. Její matka potom strávila několik let obíháním území, aby svou dceru zbavila nálepky „nemanželská“. Anney, která se nepovažuje za „chátru“ a miluje své dítě nadě vše, se svým chováním vymyká stereotypnímu předkladu chudých Jižanek. V 17 letech se provdá za Lyla Parsona, se kterým má velmi harmonický a láskyplný vztah a kterému porodí dceru Reese. Lyle však zemře při autonehodě a Anney, která nedokáže žít sama, si po několika letech najde Glenu Waddella. Poté, co po dvou letech známosti Anney znovu othotní, se milenecký pár vezme. Anney však porodí mrtvého chlapce a nemůže již mít další děti. Glen ztrácí práci a rodinné štěstí se velmi rychle vytrácí. Glen začne sexuálně zneužívat Bone, poprvé již za Anneyina pobytu v nemocnici. Sexuální zneužívání později Glen spojí i s domácím násilím a Bone často fyzicky trestá, což ho sexuálně vzrušuje. Později se Anney o sexuálním zneužívání své dcery dozví, vezme děti a Glenu opouští. Po několika dramatických scénách ale Anney přijímá Glenu zpět a mizí s ním neznámo kam. Boneina teta Raylene, která Bone navštívuje v nemocnici, kde se octne po brutálním znásilnění Glenem, si bere Bone do péče. Bone potom žije s Raylene v jejím domě. Jednoho dne se opět objevuje její matka Anney s novým rodným listem, v němž už není uvedeno, že je nemanželská, a opět odchází, aniž by řekla kam.

4.2 Jeskynní lidé – synopse

Roku 1998 vyšel Allisonové její druhý a zatím poslední román *Jeskynní lidé*. V tomto románu se Allisonová výrazně zaměřila na téma lesbismu a proces coming outu. A koliv jí jako téma tentokrát nesloužily zkušenosti z vlastního života a autobiografické prvky byténá v tomto románu hledal jen velmi obtížně, sexuální orientace autorce dopomohla k dokonalému vystižení pocitů dospívající jižanské dívky, která cítí, že je něčím jiná, ale nedokáže svoje pocity popsat a správně uchopit, tedy prochází fází pre-coming outu.

Za tento román Allisonová obdržela několik významných cen. *Jeskynní lidé* se stali bestsellerem, získali Lambda literární cenu za fikci (Lambda Literary Award for Fiction), ocenění od New York Times, dostala se do finále Ceny Lillian Smithové (Lillian Smith Prize) a získala cenu ALA. Román byl nejen zfilmován, ale také uveden na jevišti.

Román začíná hrozným, ale zároveň pravdivým konstatováním: „Smrt změní vše.“⁸⁹ Jde o smrt druhého manžela Delie Byrdové, která utekla od svého násilnického prvního manžela Clinta ze státu Georgie. Rockový zpěvák Randall Pitchard ji možná oslnil právě svým bezstarostným životem. Deset let s ním s jeho rockandrollovou kapelou Mud Dog cestovala a dopomáhala mu k jeho kariéře zpěváka. Po jeho pohřbu se Delia rozhodne opustit Venice Beach, kde žijí se Cissy, její a Randallovou dcerou, a vrátí se zpět do Georgie, kde žijí její dvě starší dcery z prvního manželství, Amanda a Dede, společně s Deliinou tchýní. Své první dvě dcery se Delia kdysi rozhodla opustit, když utekla s Randallem od svého násilnického manžela. Smrtí Randalla se tedy od základě změnil celý její život. Delia opouští své sny o pivečkové kariéře a vrací se zpět tam, odkud kdysi utekla. Delia a Cissy jedou Amerikou pryč od nespoutaného životního stylu na pobřeží Kalifornie do malomsta Cayro. Cayro je chudé město plné negativně smýšlejících obyvatel, kteří si Delii budou navždy pamatovat jako tu, „která kdysi opustila své děti“. Delia je pro ně nezodpovědná matka s velmi lehkovážným a uvolněným přístupem k životu, který se naprosto nesluhuje s chudobou a těžkým životem v Cayru.

Román mapuje psychický stav a růst Delie, která po dlouhé době opět žije se všemi svými dcerami a navíc musí pečovat o svého prvního manžela, který umírá na rakovinu. Nachází svou skrytou sílu v povolání, které jí vždy bavilo, a stává se kadeřnicí v místním

⁸⁹ Death changes everything.
Dorothy Allison, *Cavedweller* (London: Abacus, 1998), 1.

salónu. Její tři dcery jsou navzájem velmi odlišné: Amanda, která je silně nábožensky založená, se provdá za Michaela Grahama, náboženského fanatika. Dede se zamiluje do Nolana, Cissyina spolužáka, a chce s ním také žít, ale odmítá se za něj provdat, protože má pocit, že láska po svatbě vyprchává. Cissy se velmi zajímá o speleologii a chce se vrátit do Kalifornie, aby se tomuto oboru mohla věnovat na univerzitě. Delia si musí opět najít cestu ke svým dvěma dcerám z prvního manželství, které kdysi opustila a nikdy toho neprožala litovat. Z určitého pohledu představuje nejdělejší postavu románu Cissy, protože je to právě ona, kdo zjistí, že ji přitahují ženy. Cissy se prostřednictvím speleologie seznamuje s Mim a Jean, které s ní nejen lezou v jeskyních, ale také sdílí své intimnosti.

5 (De)gradace jižanské krásy

Mýtus jižanské krásy, který vznikl ještě v době před Americkou občanskou válkou, ovlivnil nejen život místních žen, ale také místní literaturu. Jak vysvětluje americká spisovatelka Mary Louise Weaksová ve svém úvodu do *Historie jižanské ženské literatury* (*The History of Southern Women's Literature*, 2002), klasickým modelem jižanských literárních děl se stala plantáž obývaná kavalíry, dámami, kráskami a matkami, a to nejen v době před občanskou válkou, ale i po ní a to až do 20. století.⁹⁰ Tato díla byla zpravidla psána muži, kteří své ženy ovládali nejen v normálním životě, ale i „na papíře“ a cíleně využívali mýtu ženské krásy k zachování ideálů jižanské kultury. V románu *Bastard z Karolíny* Bone, která vyrůstá v Jižní Karolíně, ve svém vyprávění vzpomíná, jak byly na Jihu rozděleny mužské a ženské role:

[Strýkové] vypadali mladí [...] zatímco tety – Ruth, Raylene, Alma a dokonce matka – působily staře, strhaně, pomale, narozené proto, aby byly matkami, pečovatelkami a uklízečkami po svých mužích. Muži mohli dělat vše, a cokoliv udělali, jedno jak kruté nebo špatné, brali ostatní s humorem a pochopením. [...] Občas jsem jen skřípala zuby a přála si, abych se narodila jako muž.⁹¹

Jak vzpomíná Bone, role žen ve společnosti byla složitá a předem daná, a tak Jižankám nezbývalo nic jiného než ji přijmout a chovat se podle předem vytvořeného vzoru.

Atributy, které byly popisovány jižanské krásce, vyjmenovává ve své práci Emily Powers Wrightová: patří k nim například nevinnost, zbožnost, poddajnost, láska k rodině, slušnost, šarm, a dokonce

⁹⁰ See Mary Louise Weaks, „Introduction to Part I,” in *The History of Southern Women's Literature*, edited by Carolyn Perry and Mary Louise Weaks (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 8.

⁹¹ They [uncles] looked young [...] while the aunts – Ruth, Raylene, Alma, and even Mama – seemed old, worn-down, and slow, born to mother, nurse, and clean up after the men. Men could do anything, and everything they did, no matter how violent or mistaken, was viewed with humor and understanding. [...] Some days I would grind my teeth, wishing I had been born a boy. Dorothy Allison, *Bastard out of Carolina* (London: Flamingo, 1992), 23.

i volba zálib.⁹² Tímto atributem musela každá jižanská žena a tedy i literární protagonistka dostát, aby tak pokračovala v předávání jižanského dědictví.

Tento ideál ale nemohl přetrvávat věčně a byl několikrát nahrazen novými literárními postavami, a to například roku 1899 Kate Chopinovou. V jejím románu *Probuzení* (*The Awakening*, 1899) spáchá protagonistka Edna Pontellierová sebevraždu, než aby se podívala životu dokonalé manželky a matky, který jí nenaplňoval. Chopinová ve svém díle odmítá mužskou nadvládu a představuje tenčí ženu, která nechce žít podle zažitých tradic a společenských očekávání. Anne Godwin Jonesová považuje román Chopinové za jedno z prvních děl, které naznačují, jakým směrem se bude ženská literatura ve 20. století ubírat.⁹³ Tímto směrem ženské vzpoury proti zažitým genderovým tradicím se potom ubíraly také lesbické spisovatelky. Ty také často nechávají své protagonistky vystat nebo přisobit mezi dokonalými jižanskými ženami, což jim umožňuje detailně vystihnout výrazný kontrast mezi oběma skupinami.

V *Džungli rubínových plodů* Leota, Mollyina bývalá přítelkyně, se kterou se Molly o mnoho let později setkává, je typickou domácí hospodyní a má svou jasnou představu o roli ženy na světě:

Miluju svého manžela. Miluju své děti. To je role ženy. A ty žiješ ve velkém městě a jsi vzdělaná – mohla by sis vzít doktora nebo právníka, nebo dokonce někoho od televize.

Leoto, já se nikdy nevdám.

Jsi blázen. Žena se přece musí vdát. Co budeš dělat, až ti bude padesát? Musíš přece s někým zestárnout. Jednou budeš litovat.⁹⁴

⁹² See Emily Powers Wright, „The New Woman of the New South,” in *The History of Southern Women’s Literature*, edited by Carolyn Perry and Mary Louise Weaks (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 133.

⁹³ See Jones, „Women Writers and the Myths of Southern Womanhood,” 288.

⁹⁴ I love my husband. Love my children. That’s what a woman is made for. It’s just you living in a big city and being educated – you could marry a doctor or a lawyer or even someone in t.v.

Leota, I will never marry.

You’re crazy. A woman’s got to marry. What’s going to happen when you’re fifty? You got to grow old with somebody. You’re going to be sorry.

Rita Mae Brown, *Rubyfruit Jungle* (New York: Bantam Books, 1973), 219.

Lesbické spisovatelky mají možnost napadnout jižanskou spisovatelskou tradici od základů, protože jejich protagonistky odmítaly žít ve svazcích s muži a za své partnery si vyhledávaly ženy, čímž dokazovaly, že muže k životu nepotřebují, a odmítaly připustit a podléhat se patriarchálnímu řádu ve společnosti. Molly připouští rozdíl v sexu s mužem a ženou „k rozdílu mezi kolečkami bruslemi a Ferrari“⁹⁵ a při rozhovoru s Polinou jí na základě vlastních zkušeností vysvětluje, o co se kvůli své konzervativnosti připravuje: „A jsem si jistá, že jsem spala s více chlapama než ty, a všichni připouštějí tu samou show. Některý jsou o něco lepší než druhý, ale jakmile to zkusíš s holkou, s chlapama je to pak vždycky nuda.“⁹⁶ Molly se na muže dívá zvrchu, opovrhuje jimi a ví, že je k životu nepotřebuje stejně jako Mim a Jean, dvojice leseb a nadšených speleoložek v románu *Jeskynní lidé*. Mim při plánování speleologické akce potěší, že se jí nezúčastní muži: „A nebudeme muset lézt s mužskou skupinou. Je plná neandrtálců, který jen chtějí, abysme lezly první a oni nám mohli koukat na zadky.“⁹⁷

Molly nebo Jean a Mim se dobrovolně vzdaly role nepřijímajících manželek a matek z důvodu své sexuální orientace. Takové ženy byly ale často nejen zavrženy, ale označeny za mentálně narušené a následně léčené, protože jak tvrdí Lillian Fadermanová, v poválečném období považovali psychiatři lásku mezi stejnými pohlavími za syndrom mentální poruchy.⁹⁸ K homosexualitě bylo připouštěváno jako k nemoci, kterou je možno odstranit pomocí lékařských postupů.⁹⁹ Vztah mezi dvěma ženami, který byl ještě na konci devatenáctého století chápán jako součást historického vývoje, byl najednou definován jako zvrácený. Fadermanová k období po druhé světové válce dodává: „Lesbismus se stal problémem, se kterým se muselo bojovat.“¹⁰⁰ Například Brownová nechává svoji protagonistku Molly po výstupu s dcerkou, slečnou Marne, která vyšetřuje její údajný lesbický vztah se spolubydličkou

⁹⁵ the difference between a pair of roller skates and a Ferrari
Brown, *Rubyfruit Jungle*, 199.

⁹⁶ And I bet I've slept with more men than you have, and they all work the same show. Some are better at it than others but it's boring once you know what women are like.
Brown, *Rubyfruit Jungle*, 198.

⁹⁷ And we won't have to go with the men's group. It's full of Neanderthal jocks who just want us to climb ahead of them so they can look at our butts.
Allison, *Cavedweller*, 272.

⁹⁸ See Lillian Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers* (New York: Columbia University Press, 2012), 132.

⁹⁹ V této době bylo samozřejmě více psychiatrů než psychiatriek. Fakt, že tuto profesi ovládali muži, kteří pak ženám říkali, co mají dělat, kritizuje a napadá například také Betty Friedanová v *Ženské mystice* (*The Feminine Mystique*, 1963).

¹⁰⁰ Lesbianism became a problem to be grappled with.
See Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 132.

Fray, odvézt do nemocnice, aby se podrobila psychiatrické prohlídce. Molly se však tímto předstává a pokusím vysmívá, a tím dokazuje své duševní zdraví a naprostou iracionalitu lékařských postupů a hloupost mužů :

Dělala jsem, jak jsem nadšená, že vidím umazanej, vousatej obličej doktora Demirala. Mluvili jsme o mém dětství, o děkanu Marne a o mé nenávisti, kterou jsem potlačovala. Bylo to opravdu jednoduchý. Ať řeknou cokoli, musíte vypadat vážně, pozorně, a říkat „ano“ nebo „Na to jsem nepomyslela.“ Vymyslela jsem si šílený příběh, abych svou homosexualitu zakorenila v minulosti. Taky je důležité vymyšlet si sny. Oni milují sny. Celý noc jsem ležela v posteli a vymyšlela si sny. Fakt jsem to unavovalo. Až po tejdnu jsem byla propuštěná do poměrně klidného klidu ve škole.¹⁰¹

Molly měla dvě možnosti, jak se u psychiatra zachovat. Buď mohla nadále zůstat svá, být rebelkou a lesbou, která si nebyla v domě nemorálností a abnormálností této sexuální orientace, které v ní spatřovala vlnění společnosti. Tento přístup by jí však nepomohl a ona by se stala na léčení. Mohla také hrát roli mladé, ustrašené a zmatené dívky, která se nevyzná ve své heterosexuálnosti a je jen obětí dětství a scestných myšlenek. Mollyina volba je z ukázky zřejmá, ale Molly tím ještě více dokazuje své představy a v domě o homosexualitě, která je vrozená a tedy „neléčitelná“.

Impres homofobního chování americké společnosti byla homosexualita v USA roku 1973 odstraněna Americkou psychiatrickou asociací ze seznamu duševních chorob.¹⁰² To bylo dalším krokem k tomu, aby homosexuálové mohli rozvíjet svou individualitu. Zatímco jižanské krásky byly součástí jižanské komunity, která formovala celý jejich život, lesby

¹⁰¹ I pretended I was delighted to see Dr. Demiral's greasy, bearded face. We talked about my childhood, about Deane Marne, and about my simmering hatreds I had repressed. It was very simple. Whatever they say, you look serious, attentive, and say 'yes' or, 'I hadn't thought of that.' I invented horrendous stories to ground my fury in the past. It's also very important to make up dreams. They love dreams. I used to lie awake nights thinking up dreams. It was exhausting. Within the week I was released to return to the relative tranquility of Boward Hall.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 129–30.

¹⁰² See Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 132.

necht ly být nikým a ni ím ovládány. Mollyino p íjmení Boltová, v anglickém originále „bolt“, lze mimo jiné p eložít jako „blesk“, což odpovídá Mollyninu charakteru a zp sobu vystupování. Molly Boltová je silná žena a prototyp moderní bojovnice za lidská práva, zejména za práva leseb, ale i každého lov ka jako jednotlivce, která se objevuje stejně ekan jako „blesk z istého nebe“. Sama se vyjad uje ke své nevlí posuzovat lidi podle pvodu i k obecné netoleranci ostatních v í odlišnostem: „Pro vás všichni musí n jakým zp sobem zaškatulkovávat? Já sama nevím, co jsem – mnohotvará a perverzní. Sakra, ani nevím, jestli jsem bílá. Já jsem já.“¹⁰³ Nejenže vystupuje jako lesba, která se odmítá vzdát své identity, ale rozhodne se také studovat režii, která byla na po átku šedesátých let, ve kterých Molly žije, typicky mužským oborem. Molly se rozhodne postavit se celému sv tu a vše d lat po svém a je jí jedno, zda se staví proti pravidl m jižanské komunity.

Není to ale jen Molly, která se cítí jako nepochopené individuum, které cítí pot ebu odejít z domova a v novat se své zálib . Podobn jako Molly se i Cissy v románu *Jeskynní lidé* cítí nepochopená a osamocená a snaží se prosadit se po svém a nep izp sobovat se o ekávání v tšiny. Cissy je sice mladší než Molly a prochází teprve obdobím pre-coming outu, ale uv domuje si, že je jiná a cítí, že pokud by se snažila žít jako v tšina žen, nebyla by š astná. Zatímco Molly je š astná v náru í jiných žen a p í režírování, Cissy touží po samot a klidu, které najde v jeskyních: „Po tvá í jí stekla slza. Set ela ji. Slova v její hlav byla bílé na bílém: Zde jsem v bezpečí. Nikdo, koho nechci, m tu nem že najít. [...] To musela být Boží zem .“¹⁰⁴

Na Jihu, ale ásto docházelo k tomu, že ženy odmítající se pod ídit jižanské tradici nebyly považovány za plnohodnotná individua. Nejenže je v p ípad leseb ásto považovali za duševn nemocné, ale navíc je ásto také odpuzoval jejich vzhled. Zejména lesby byly ozna ovány za neatraktivní a neženské; neodpovídaly ideálu jižanské krásky, která musela být šarmantní. Na Jihu se u žen oce ovaly výrazn femininní vlastnosti, které d laly ženu ženou. Histori ka Alexis Brownová shrnuje ve svém lánku „Ženy v pozadí: Transformace jižanské krásky, 1840–1880“ (The Woman Left Behind: Transformation of the Southern Belle, 1840–1880) roli, vzhled a chování žen na Jihu následovn :

¹⁰³ Why does everyone have to put you in a box and nail the lid on it? I don't know what I am – polymorphous and perverse. Shit. I don't even know if I'm white. I'm me.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 107.

¹⁰⁴ A tear ran down Cissy's cheek from one burning eye to her chin. She wiped it away. The words in her head were white on white: I am safe here. Nothing can find me that I do not want to find me. Allison, *Cavedweller*, 243.

Gender a rasová hierarchie na Jihu sloužily k za len ní muž a žen do jejich p íslušných sfér. Privátní sféra žen zahrnovala ženskost, krásu, bezelstnost a pokoru; nejvyšší role, které mohla jižanská žena dosáhnout, byly vychovávající matka, poslušná manželka a sociáln morální opora.¹⁰⁵

Bonina teta Raylene, která se v pr b hu d je románu *Bastard z Karolíny* vyskytuje stále ast ji, se nakonec stává Boninou opatrovnící. Raylene je popisována až stereotypn lesbicky: „nakrátko ost íhané šedé vlasy... podsaditá postava, široká ramena, ošklivé jizvy u ucha, o kterých nikdy nemluvila.“¹⁰⁶ Takový popis neodpovídá vzhledu jižanské dámy, ale spíše muže.

Vic v románu *Alma Mater* je také spojována s lesbismem na základ svého vzhledu. Chris se Vic p iznává, že již p i jejich prvním setkání Vic za adila mezi lesby:

„Protože už když jsme se seznámily, myslela jsem si, že jsi lesba. Pomyslela jsem si, že jsi nejkrásn jší žena, kterou jsem kdy vid la, a byla jsem nadšená, že jsi lesba.“

„To má být kompliment?“

Chrisin smích byl m kký. „Nemyslím, že jsi vypadala jako n jaká lesbi ka, ale, víš, jsi tak šlachovitá a vysoká a – jak bych to ekla – tak nezávislá a tak. Asi bych to nem la íkat, ale zamilovala jsme se do tebe na první pohled.“

Vic vyhrkla, „Já do tebe taky.“¹⁰⁷

¹⁰⁵ Gender and racial hierarchy in the antebellum South served to socialize both men and women into their appropriate spheres. The private sphere of women embraced femininity, beauty, simplicity, and submissiveness; the highest roles to which a southern women could aspire were those of nurturing mother, dutiful wife, and social moral pillar.

Alexis Brown, „The Women Left Behind: Transformation of the Southern Belle, 1840–1880,“ *Historian* 62 (2000): 759.

¹⁰⁶ gray hair cut short [...] stocky build, big shoulders [...] ugly scars behind one ear that she wouldn't talk about Allison, *Bastard Out of Carolina*, 179.

¹⁰⁷ 'Because when I met you I thought you were gay. I thought you were the most beautiful woman I'd ever seen and I was thriller you were gay.'
'Is that supposed to be a compliment.'

Názor, že lesby lze poznat podle jejich klukovského vzhledu, byl ale scestný a neodpovídající realitě. Jak Brownová ukazuje na postavě Poliny, nelze rozeznat homosexuála pouze na základě vzhledu. Polina je pěkvná, když zjistí, že Molly je lesba, protože jak sama dodává: „Ale ty vypadáš úplně normálně; nemáš být lesba. Dáš si srandu. To bych poznala.“¹⁰⁸

Tento často se opakující stereotyp, že lesbické ženy svým vzhledem často připomínají muže, je doplněn tvrzením, že se také jako muži chovají a mají jejich vlastnosti a schopnosti. Carolyn, spolužákyně Molly, se i po sexu s ní brání nařčení, že je lesba: „Víš, lesby jsou klukovské a sportovně založené. Vím, že Molly je krásná a tak, ale je lepší sportovec než většina kluků na škole a nechová se jako holka. Já taková nejsem. Jenom Molly miluju, ale to mě nedělá lesbou.“¹⁰⁹ I její následné studium režie, kde je jedinou studentkou v ročníku, naznačuje její zálibu v typicky mužských činnostech, i když u Molly nejde ani tolik o to dlat něco, co dlatí muži, jako spíše o to dlat něco, co jí baví.

U Bone, u které zůstává její sexuální orientace nevyřešena, to také není pouze vzhled, ale i chování, které napovídá, že není příkladem klasické jižanské dospívající krásy, kterou touží být. Bone je posedlá svým vzhledem a připadá si ošklivá: „Pamatuju si, jak mě teta Alma chytávala svými obrovskými rukama za uši, natáhla mi obličej ke svému a řekla: ‚Tak, jako si chytrá, krásná nikdy nebudeš.‘“¹¹⁰ Její ošklivý vzhled je ale ještě doplněn o agresivní a hrubé způsobem odpovídající spíše chování chlapce, a proto lze Bone označit za tzv. „tomboye“, tedy „dívku, která se chová způsobem typickým spíše pro chlapce.“¹¹¹ Chápání tohoto v americké kultuře hluboce zakořeněného jevu však není jednotné, a tak například

Chris's laughter was light and rolling. 'I don't mean you were like some dyke, but, you know, you're all muscle and you're tall and, I don't know, so independent or something. This is probably the wrong time to say this, but I fell in love at first sight.'

Vic blurted out, 'I did, too.'

Rita Mae Brown, *Alma Mater* (New York: Bantam Books, 2001), 101–2.

¹⁰⁸ You – but you look like anyone else. Molly, don't be silly; you can't be a lesbian. You're joking. I'd know if you were such a thing.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 194.

¹⁰⁹ You know, lesbians are boyish and athletic. I mean Molly's pretty and all that but she's a better athlete than most of the boys that go to this school, and besides she doesn't act like a girl, you know? I'm not like that at all. I just love Molly. That doesn't make a queer.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 106.

¹¹⁰ I remembered Aunt Alma putting her big hands over my ears and turning my face to catch the light, saying, „Just as well you are smart; you ain't never gonna be a beauty.“

Allison, *Bastard Out of Carolina*, 134.

¹¹¹ „Tomboy,“ *Merriam-Webster's Collegiate Dictionary*, 2008 ed.

feministky pojmají tomboyismus jako reakci na patriarchismus, tedy jako prvotní feministický postoj, zatímco queer teoretikové ho vnímají jako p edch dce pozd jších butch-žen a lesby ho považují za proto-lesbický.¹¹² V tomboyovi lze nalézt podobnost s tzv. butch-lesbou, která zastává mužskou roli v lesbickém páru. Ruppová vysv tluje pojmy „butch“ a „fem“ následovně :

Termíny „butch“ a „fem“ jsou ozna ením pro specifickou lesbickou subkulturu, ve které se ženy definují jako „butch“ a „fem“, tedy výrazně maskulinní a femininní, a navazují vztahy s ženami opa ného zam ení. Maskulinní a femininní orientaci v rámci této polarity odpovídá jednak vzhled a oblékání, ale také genderová role ve vztahu, v etn sexuálního chování.¹¹³

Boniným vzorem se stává teta Raylene, také butch-lesba, a Bone je tedy nadále ovliv ována áste n mužským elementem, což ještě více utvrzuje Bonino chlapecké chování.

V románu z období Americké občanské války *Hrdá srdce* (High Hearts, 1987)¹¹⁴ Rita Mae Brownová představuje Genevu, tomboye s mužským chováním i postavou. P i svatební noci je Geneva obdivována a hý kána svým manželem Nashem: „Geneva byla dlouhá, štíhlá a chlapecká. [...] Cítil její nohy, které byly svalnat jší než jeho.“¹¹⁵ Geneva nachází zálibu v jízdě na koni, na kterém sedí obkroumo, stejně jako to dělají muži. V této innosti vyniká, a když její manžel Nash odejde do války, rozhodne se ho následovat. P evlékne se za muže a pod falešným jménem Jimmy Chatfield se stává jedním z nejschopnějších vojáků.

Do jaké míry je ale rozdělení „butch“ a „fem“ stereotypní se těžko stanovuje, protože je pravda, že lze nalézt mnoho leseb, které se zejména v minulosti do těchto rolí skutečně stylizovaly a „celý svět, heterosexuální i homosexuální, byl jakoby rozdělen na mužský a

¹¹² See for instance Judith Halberstam's discussion of tomboyism in her *Female Masculinity* (Durham: Duke University Press, 1998), 187–93.

¹¹³ Rupp, *Vytoužená minulost*, 231.

¹¹⁴ 12. dubna 1861 si krásná a mladá Geneva Chatfieldová bere Nashe Harta v Albemarle ve státě Virginie. V ten samý den začíná občanská válka a Nash Genevu den po svatební noci opouští, aby bojoval za svůj lid. Geneva, která je v kraji známá jako nejlepší jezdec na koni, si ostříhá vlasy, sežene uniformu, přihlásí se do služby pod jménem Jimmy Chatfield a vydá se za svým manželem, kde snáší hrůzy války lépe než její citlivý manžel.

¹¹⁵ Geneva was long, lean and boyish. [...] He felt her legs, which were more heavily muscled than his own. Rita Mae Brown, *High Hearts* (London: Bantam Books, 1987), 19–20.

ženský.“¹¹⁶ Lesby, které byly ovlivněny tradičním rozdělením mužských a ženských rolí, se této společenské normě snažily přizpůsobit, a už v domě i nedomě. Fadermanová toto chování vysvětluje faktem, že jediný vzor rozdělení partnerských rolí, který byl lesbám k dispozici, byl ten tradiční, a dokládá, že v padesátých letech bylo toto rozdělení rolí nápadné i v lesbických barech. Ženy, které tyto bary navštívovaly, se musely předeem rozhodnout, zda chtějí být „butch“ nebo „fem“.¹¹⁷ Auto i homosexuální encyklopedie Steve Hogan a Lee Hudson navíc uvádějí pojem „kii-kii“, který se užíval v případě žen, které si odmítaly zvolit jednu z těchto rolí.¹¹⁸ Typickou „kii-kii“ lesbou je například Molly, která se s pravidlem „butch-fem“ setkává v newyorském baru a komentuje ho následovně :

Jakej má pro mě smysl být lesbou, když se pak snažím vypadat a chovat se jako chlap? Sakra, když budu chtít chlapa, najdu si po každého a ne jednu z těchto cour. Víš, Calvine, jsem lesba, protože miluju ženy. To je smysl lesbismu.¹¹⁹

Bylo však mnoho leseb, které po vzoru tradičního rozdělení světa na mužský a ženský jednu z těchto rolí přijaly a v souladu s ní se i chovaly.

Nové generace leseb, které často argumentovaly stejně jako Molly, se tomuto rozdělení rolí na „butch“ a „fem“ vyhýbaly, ale faktem zůstává, že po dlouhou dobu nešlo jen o zkrácenou představy heterosexuální společnosti, ale o skutečnost. A to byl jeden z důvodů, proč lesby na Jihu čelily homofobii. Nejenže „butch“ žena tomuto ideálu jižanské ženy neodpovídala, ale ani se o to nesnažila a muže nejen ignorovala, ale nahrazovala je, a to také svým sexuálními chováními.

Jižanské ženy nebyly ale tradičně založenými Jižany spojovány se sexualitou a chtěly em, ale naopak s věrností a oddaností svému muži a dětem. Jonesová tvrdí: „Sexualita

¹¹⁶ The whole world, heterosexual and homosexual, seemed to be divided into masculine and feminine. Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 167.

¹¹⁷ Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 168.

¹¹⁸ Steve Hogan and Lee Hudson, *Completely Queer: the gay and lesbian encyclopedia* (New York: Henry Holt and Company, 1998), 704.

¹¹⁹ What's the point of being lesbian if a woman is going to look and act like an imitation of man? Hell, if I want a man, I'll get the real thing not one of these chippies. I mean, Calvin, the whole point of being gay is because you love women. Brown, *Rubyfruit Jungle*, 147–48.

byla p irozená, dokonce o ekávaná od ernošek, ale nep irozená (tedy nikdy ve ejn o ekávána) od b lošek.“¹²⁰ Lesbické protagonistky tuto jižanskou ženskou cudnost ignorují a nechávají se ovládat svou silnou sexuální touhou, kterou asto eší také masturbací, jako například Cissy, která se ukájí na spušt né pra ce. Dede, její sestra, se její masturbaci vysm je a Cissy se cítí velmi sm šn : „P edstavila si, jak musí vypadat – jezdí na pra ce, celá ervená, sklen né o i, roztažené nohy a pokr ená kolena, chodidla zaháknutá na poli ce naproti.“¹²¹

I Bone, která je ještě o pár let mladší než Cissy, je ovládána silným sexuálním chtí em, který ji nutí k masturbaci. Je však ovlivn na násilím, které na ni páchá její nevlastní otec, a její sexuální fantazie jsou proto asto velmi násilnické a ona se za n stydí:

Už jsem si b hem dne nep edstavovala požár. Nyní jsem si p edstavovala, jak m lidé pozorují, když m táta Glen bije, ale jen když se to doopravdy ned lo... Pot ebovala jsem, aby to n kdo pozoroval – n jaká holka, kterou jsem obdivovala a která o mý existenci skoro ani nev d la, n jaká holka z kostela nebo z ulice, nebo n jaká sest enice. [...] Styd la jsem za sebe kv li v cem, které jsem si p edstavovala, když jsem si dala ruce mezi nohy, styd la jsem se víc za své násilnické p edstavy b hem masturbace, než za to, že m skute n mlátili.¹²²

Bone, která si p ála být krásná a dokonalá Jižanka, byla nedobrovoln degradována na ošklivého tomboye posedlého masturbací.

¹²⁰ Sexuality was natural, even desired by black women, and unnatural (thus never officially desired) for white women.

Jones, „Women Writers and the Myths of Southern Womanhood,“ 277.

¹²¹ Cissy imagined what she must look like – riding that washing machine, pink-faced and glass-eyed, legs spread and knees flexed, feet tucked up on the shelves across from her.

Allison, *Cavedweller*, 281.

¹²² I didn't daydream about fire anymore. Now I imagined people watching while Daddy Glen beat me, though only when it was not happening... Someone had to watch – some girl I admired who barely knew I existed, some girl from church or down the strees, or any of my cousins. [...] I was ashamed of myself for the things I thought about when I put my hands between my legs, more ashamed for masturbating to the fantasy of being beaten than for being beaten in the first place.

Allison, *Bastard out of Carolina*, 112–13.

Sexuální chtí ale ovládá také Vic a Chris, které jsou k sobě přitahovány neuvěřitelnou sexuální silou a často se nedokážou ovládnout. Když se spolu octnou v jedné místnosti, ani jedna neví, jak se má zachovat.

Vic se líbilo být v místnosti plné svíček s Chris. Chtěla se jí dotýkat. Kdyby byla Chris muž, věděla by co dělat. Nechtěla ji urazit. Ale věřila svým instinktem a její instinkty jí napovídaly, že Chris ji chce stejně jako ona Chris.¹²³

Zakomponováním instinktu, které předcházejí následující první vášnivé scéně dívek, Brownová tená i dokazuje, jak nebylo a není pro homosexuální jedince lehké najít si partnera. Jsou to často právě pudy nebo instinkty, kterými jsou tyto lidé vybaveni, a které jim napomáhají při hledání stejně sexuálně orientované osoby.¹²⁴ Právě takové pudy k sobě nakonec v této místnosti svedly Vic a Chris:

Chris vydechla. „Nikdy jsem nebyla tak vzrušená.“

„Ani já ne.“

[...]

Chris jí zašeptala do ucha, „Vezmu si tě celou.“ Potom ji kousla do ucha.

Když Chris zasténala, Vic také, byla v tom s ní. Nedokázala kontrolovat své tělo. Pohybovala se jako tanečnice do rytmu hudby, poprvé v životě pocívala volnost touhy.¹²⁵

¹²³ She [Vic] liked being in a candlelit room with Chris. She wanted to touch her. If Chris had been a man, she would have known what to do. She didn't want to offend her. But she trusted her instincts and her instincts told her that Chris wanted her as much as she wanted Chris.

Brown, *Alma Mater*, 85.

¹²⁴ See for instance *Out in the South*, ed. by Carlos L. Dews & Carolyn Leste Law (Philadelphia: Temple University Press, 2001).

¹²⁵ Chris exhaled. 'I have never been so excited in my entire life.'

'Me neither.'

[...]

Chris whispered in her ear, 'I'm going to come all over you.' Then she bit Vic's ear. When Chris moped, Vic followed, swept along. She had no control over her body. Like a dancer, she moved to the music, feeling for the first time the sonorous freedom of lust.

Brown, *Alma Mater*, 86.

Na které ženy ale zacházely v otázce ženské cudnosti a sexuality ještě dále než Vic a Chris, které také jednou zakusily sexu ve t ech společn s Charlym, ale k této praktice se už nevrátily. V období sexuální revoluce byla často zpochybňována monogamie a téma volných vztahů a nejspíše proto ho také Brownová zakomponovala do svého díla. Při návštěvě ve Írku po předaného finančního zajištění nou archeoložkou a lesbou Chryssou Hartovou se Molly dostane do velmi osobního rozhovoru, když se jí jedna z přítomných vyptává na její sexuální vztah s Holly:

Spíš s Holly?

Jo.

Myslela jsem si to. Víš, že vzala tu práci ve Flick jen aby tě mohla poznat?

Jo, ekla mi to. Je dost upřímná.

A tobě to vadí?

Ne, ani ne. Když mi bylo 35, přestala jsem se tím mahnout v čemsi mužit a úplně jsem se vykašlala na monogamii. Já sama bych to asi dokázala, ale nejspíš nikdo jiný.

Radši to ani nezkoušej. Bez monogamie je život mnohem zajímavější.¹²⁶

Z jejich rozhovoru je více než patrné, že monogamie přirozené téma, nad kterým není třeba se pozastavovat. Volné vztahy jsou pro ně záležitostí, jak se mohou odprostit od zastaralých upjatých tradic a dopřávají jim úplnou sexuální volnost. Fadermanová vysvětluje, že lesby neodmítaly monogamii zejména proto, že bylo nezdravé vlastnit jiného člověka, ale také proto, že silně připomínala klasický patriarchální systém. Více než po monogamii ale volaly po takzvaných „volných manželstvích“, ve kterých „bylo oběma v páru umožněno jít vlastní

¹²⁶ Are you sleeping with Holly?

Yes.

I thought so. You know she took that job at The Flick so she could get to know you. She told me about it. She's very honest.

Does it bother you?

No, not really. Once I got beyond thirty-five I stopped being torn up about those things and I definitely gave up on monogamy. Maybe I can do it but no one else seems to be able to.

Well, don't test yourself. Non-monogamy makes life much more interesting.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 165.

cestou v otázce touhy a cit .“¹²⁷ Byla to ale nejen Molly, která odmítala monogamii, ale také například protagonistka June Arnoldové v románu *Sestra Gin* (Sister Gin, 1975) Su McCulveyová. Frazier ve *Venušině touze* se nevyjaduje k monogamii jako takové, ale k manželství, na které má jasný vyhraněný názor: „Pro se brát? Je jednodušší se obít.“¹²⁸ A už monogamie i manželství, všechny výše uvedené protagonistky dokázaly, že nejen v životě ale i v literatuře nastupuje nová generace žen, která žije novým způsobem života.

Zatímco Molly již od dětství věděla, že je jiná než ostatní, a veřejně se ke své sexualitě hlásila, většina žen se jako Molly nechovala. Jejich proces coming outu byl dlouhý a často i bolestivý, k degradaci jejich osoby dochází ale až příliš rychle. V *Džungli rubínových plodů* se setkáváme i s velmi zajímavým pohledem na proces coming outu; když se Molly ocitne v kanceláři slehny Marne, která vyšetřuje Mollyin údajný lesbický vztah se spolubydlicí Faye. Molly se nesnaží diplomaticky omluvit své chování, ale naopak důrazně a jasně vyjádří svůj názor, což důstojně ochromí a vydělá jí jako úder blesku:

Víte co si myslím? Myslím, že jste úplně stejná lesba jako já. Myslím, že jste pitomá uzavřená lesba, nic jiného. Víím, že už 15 let bydlíte se slehnou Stitlesovou z katedry anglistiky. Tohle celé na mě zkoušíte, abyste vypadala dobře. Sakra, já si alespoň dokážu prozradit, kdo jsem.¹²⁹

Sleha Marne je podle Mollyina popisu lesbou, která svoji sexuální orientaci skrývá, žije v tzv. bostonském manželství, neprošla procesem coming outu a snaží se působit jako pravá jižanská dáma. Sleha Marne ale nelze vyvídat, že nikdy veřejně neprozradila svou sexuální orientaci, protože až do roku 1973 byla homosexualita považována za duševní nemoc a sleha Marne by tím zajisté ztratila své místo na univerzitě. Naopak Molly ke své sexualitě

¹²⁷ [...] in which two people in a primary relationship gave permission to each other to be free to explore the various and separate paths down which their feelings led them.

Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 233.

¹²⁸ Why get married? It's easier to hang myself.

Rita Mae Brown, *Venus Envy* (New York: Bantam Books, 1994), 113.

¹²⁹ You know what I think? I think you're as much a lesbian as I am. You're goddamn fucking closet fairy, that's what you are. I know you've been living with Miss Stitles of the English Department for the last fifteen years. You're running this whole number on me to make yourself look good. Hell, at least I'm honest about what I am.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 128.

přistupuje velmi odvážně a nelze u ní sledovat proces coming outu jako takový, protože si je již od dětství v domě své sexuální orientace a nijak se s ní netají.

Ideálním příkladem pro tento coming outu je Cissy, která prochází klasickou fází pre-coming outu, kdy cítí, že její pocity nejsou pro dospívající dívku typické, nedokáže je ale správně popsat a už vůbec ne pojmenovat. Na postavě Cissy Allisonové dokázala, jak velký problém představoval lesbismus na tradičním Jihu. V jednom ze svých rozhovorů spisovatelka vysvětluje, proč se rozhodla ukázat svůj lesbismus z pohledu dospívající dívky, z malého městečka na Jihu Spojených států :

Ona [Cissy] je ve slepé uličce z více domů. V této době víme o lesbách mnoho. Ale dříve tomu tak nebylo, zejména v malých městech. A tak se dělo to, že jste to nemohli pochopit. Než jste to neregistrovali. Vydělíte, že jste zvláštní. Cissy poprvé svítne právě s těmito dívkami [Jean a Mim], ale nezná slova, kterými by to vyjádřila, nedokáže pochopit, proč po nich šílí.¹³⁰

Na Jihu se o lesbismu nemluvilo, bylo to tabu, které zůstávalo po celá desetiletí nevyřčené, a není tedy divu, že lesby nedokázaly pochopit a zejména popsat, co cítí. Chyběly jim k tomu slova a inspirace. Jižanské lesby tedy neprožívaly jen bariéru společenskou, ale potýkaly se také s problémem nedostatku informací.

U Vic a Chris, mladých studentek, je situace odlišná, protože jako studentky ve větším městě mají přístup k informacím o lesbismu. Zatímco Chris si je vědoma faktu, že ji sexuálně přitahují ženy, pro Vic jsou tyto pocity zpočátku nové. Vic se stále schází s Charlym, se kterým je šaržovaná, ale zároveň si během těchto setkání uvědomuje změnu, která se v ní odehrává:

¹³⁰ She's [Cissy] in the dark in more ways than one. In this decade there is a lot of information about lesbians. But there wasn't before this, especially not in small towns. And so what happened is that you couldn't quite get it. It didn't quite register. You knew you were weird. And the first time Cissy gets a spark is with these girls, but she hasn't got any language or any concept to understand why she is mad for them. Laura Miller, „The Salon Interview: Dorothy Allison,“ Salon, accessed on July 22, 2012, <http://www.unz.org/Public/Salon-1998mar-00106>.

Ale ty emoce, které v ní Chris vzbuzovala, istý pocit touhy, bylo něco, co s Charlym nikdy nezažila. Fyzicky ji přitahoval, byla s ním šťastná, spokojená a věřila mu. Když se spolu procházeli, bylo to, jakoby měla naposledy vydechnout, jako by se od pátečního odpoledne po ráno nenadechla. Věřila také, že vše bylo jako vždycky, jen ona byla jiná.¹³¹

Vic prochází coming outem, oproti Cissy si je ale vědoma toho, k jaké změně u ní dochází.

Vic a Chris mají ale z coming outu strach a vědí, že když se nepodíjí tradiční představy jižanské komunity o roli ženy, zkomplikují si život a společensky se degradují. Coming out a situace s ním spojené byly i pro jednající osoby velmi riskantní a představovaly životní rozhodnutí: „Homosexualita bude Vicem něco stát: každého něco stálo.“¹³² Vic nachází oporu ve své nejlepší přítelkyni Jinx, která nemá žádné homofobní předsudky. Chris před Vánocemi zjistí, že je tchotná a otcem dítěte nemůže být nikdo jiný než Charly. Obavy obou dívek z přijetí ve společnosti se stále stupují, obě si uvědomují, že lesbismus není ve společnosti dobře akceptován a představuje v životě značné komplikace:

Chris zpanikovala. „Nebudu moct učit.“

„Proč ne?“

„Tak za prvé, budu mít dítě, ale nebudu vdaná. To je zabiják kariéry. A potom, dřív nebo později lidi zjistí, že jsem lesba. Sakra!“

„A co kdyby sis vzala nějakého chlapa? Těba nějakého známého?“

„Vic, koho?“

¹³¹ Yet the emotions Chris ignited, the sheer feeling of lust, was something she'd never felt for Charly. She felt physical attraction, happiness, comfort, and trust with Charly. Walking with him, she felt as though she could breathe at last, as though she hadn't taken a deep breath since Friday afternoon. She also knew everything was the same but that she was somehow different.

Brown, *Alma Mater*, 71.

¹³² Homosexuality would cost Vic; it did everyone.

Brown, *Alma Mater*, 93.

Vic pokrčila rameny. „Já nevím.“¹³³

Ale nejen Vic a Chris jsou si v domy toho, že reakce okolí na coming out bývají často nepřijemné. Frazier v románu *Venušina touha* se ve svém dopise matce otevřeně pizní ke svým pocitům, a protože zná svou matku, ví, jaké chování od ní očekávat:

Chci, abys věděla, že jsem lesbička. Vlastně jsem asi bisexuální, ale vždycky jsem věděla, že se jednoho dne možná zamiluju do ženy. Pálala bych si, aby to bylo všem jedno, ale v tomhle maloměstském světě to bije do očí. Lituju, že jsem to skrývala a snažila se tomu uniknout. Žila jsem jako srab, ale aspoň jako srab neumírám. Až si tohle přečteš, určitě nebudeš smutná, že jsem mrtvá. Ušetřím tě společenského ponížení. Co by na to asi řekli v Zahradním klubu?¹³⁴

Frazier v tomto úryvku dokazuje, jak zoufalý je život homosexuála, který žije celý život v utajení a vydává se ze strachu z reakce okolí za heterosexuála. Frazier chápe coming out jako poslední úlevu před smrtí, nakonec ale nezemře a vrátí se tedy zpět do světa, ve kterém už nyní všichni vědí, že je lesbička. Setkává se s rozporuplnými reakcemi svého okolí, stejně jako například postavy Vic a Chris, které dokonce na chvíli uvažují o tom, že se vyhnou coming outu a raději budou předstírat, že jsou heterosexuální. Nakonec se ale Vic a Chris stejně jako

¹³³ A shadow of panic crossed Chris's face. 'I won't be able to teach.'

'Why not?'

'First of all, I'll have a child and I won't be married. That's a career killer. And then, sooner or later, people will find out that I'm gay. Goddammit!'

'What if you married a man? Someone you know?'

'Vic, who?'

Vic shrugged. 'I don't know.'

Brown, *Alma Mater*, 237.

¹³⁴ I want you to know that I'm a lesbian. Actually, I'm bisexual, I suppose, but I have always felt that someday I might fall in love and that it would be with a woman. I wish that fact were not important but in our narrow-minded little world it looms as large as Mt. Rushmore. What I regret is that I hid, that I slithered away from this. I lived as a coward but at least I'm not dying as a coward. You no doubt will be glad I'm dead after reading this. I'll spare your social embarrassment. What would the Garden Club think?

Brown, *Venus Envy*, 38.

Molly, teta Raylene nebo Jean a Mim rozhodnou ke coming outu, čímž dopomáhají k lepší budoucnosti nejen sobě, ale i následujícím generacím leseb.

Jak Brownová, tak Allisonová odmítají ve svých dílech velebení jižanské ženské dokonalosti, ale naopak na ní často dokazují, jak netolerantní, homofobní a v případě slezny Marne také hypokritická jižanská společnost byla. Jejich lesbické protagonistky jsou velmi sexuální, na svoji dobu hříšné¹³⁵, ale také fyzicky nedokonalé. I přes to se ale některé z nich stávají hrdinkami a vzorem pro mnoho ženáček. Coming out, ke kterému se lesbické protagonistky postupně odhodlávají, lze považovat za hrdinský čin, protože tyto protagonistky si byly v domy faktu, že coming out byl svým způsobem společenskou sebevraždou. Přesto byla ale zejména mladší generace leseb, ale nejen ta, ochotna nalézt svoji identitu a veřejně se doznat ke své sexuální orientaci.

¹³⁵ Lesby byly církví označeny za hříšné. For more information see chapter 7.

6 Jižanská rodina aneb vyhodíme ji z kruhu ven

Zatímco někteří psychologové považovali homosexualitu za biologicky vrozenou dispozici získanou na základě určitého chorobného stavu centrální nervové soustavy¹³⁶, ve 20. století zaujal rakouský psychoanalytik Sigmund Freud opačné stanovisko a zdůraznil sociální faktory při utváření stejnopohlavní touhy. Jeho studie shrnuje například britský spisovatel Colin Spencer ve svém díle *Dějiny homosexuality* (Homosexuality: a history, 1996):

Dospělci k závěru, že homosexualita je vývojová porucha – to znamená, že je součástí psychologického vývoje každého jedince a u dospělého heterosexuála není nikdy absolutně eliminována. Podle této teorie je heterosexualita stejně jako homosexualita produktem výchovy v rodině.¹³⁷

Přestože byly Freudovy teorie později vyvráceny biologickými studiemi, nezůstávají v mé práci opomenuty, protože se jejich aplikace v případě analyzovaných lesbických dílů až nepochybně nabízí. Většina z jejich protagonistek totiž během dětství zažila traumata, která je dlouhodobě poznamenala; některé z nich vyrůstaly v disharmonických rodinách, jiné se staly obětmi sexuálního zneužívání i násilí. A kolik již dnes víme, že homosexualita je vrozená predispozice, setkáváme se v těchto dílech se stále se opakujícím motivem nemilovaných, zneužívaných nebo odložených dcer, které se později přihlásí k lesbismu a které se tím stávají ukázkovými příklady teorie Freuda.

Každý Jižan si vedle své komunity, tedy skupiny lidí, která sdílí stejné hodnoty, váží také své rodiny, která formuje jeho život, jak dokládá Joan Schulzová v eseji „Sirotek jako forma vzdoru“: „V literatuře 20. století byl Jižan často zobrazován jako společnost, ve které je identita jednotlivce determinována rodinou a tím, kdo byl nebo je váš otec.“¹³⁸ Jižanská společnost byla patriarchální, genderové role zde byly přesně rozděleny a důležitý byl také

¹³⁶ See for instance works of Austrian sexologist Richard von Krafft-Ebing (19th century) or British sexologist of the 20th century Havelock Ellis.

¹³⁷ Colin Spencer, *Dějiny homosexuality* (Bratislava: Slovart, 1999), 206.

¹³⁸ In its twentieth-century fictional embodiment, the South has been frequently portrayed as a society in which one's identity is determined by who one's family is or who one's father is or was. Schulz, „Orphaning as Resistance,“ 89.

p vod, tedy společenská tíhda, ze které jedinec pocházel a ve které žil. Žádná jižanská rodina ale nechtěla, jak bohatá tak chudá, aby její „jižanská istota“ byla ním nebo ným pošpiněna, jako například homosexualitou. Pro ve ejnost sehrával nejdležitější roli v život jižanské rodiny otec, jak dále shrnuje Schulzová: „Myslím, s ohledem na extrémní mužskou společnost, jakou byla ta jižanská, se stal termín otec synekdochou pro rodinu a místo jedince v komunitě a společnosti.“¹³⁹ Nejen Brownová, ale i Allisonová tuto tradici od základ napadly, když si dovolily pomocí svých protagonistek oslabovat ve svých dílech v d í roli muže, zejména otce.

V *Džungli rubínových plodů* se Mollyin strýek Ep roziluje, když zjistí, že jeho žena Jennifer sama ešila své zdravotní problémy v t hotenství a jemu se o ni em nezmínila. Jejich dítě dva dny po porodu zemelo, protože, jak se později ukázalo, Jennifer trpěla rakovinou. Ostatní ženy v rodině se Epa snaží uklidnit a ujistit, že Jennifer nic špatného neudělala. Ep ale reaguje velmi výbušně: „Jsem její manžel! Měla mi to říct! Je moje povinnost to vědět!“¹⁴⁰ Ep nedokáže snést, že před ním jeho žena zatajila svůj zdravotní stav, nejen proto, že se bojí, že ji ztratí, ale jeho žena ho svým zatajováním také ponížila před zbytkem společnosti.

Bone, která ze všech analyzovaných protagonistek zažívá nejvážnější trauma, když musí snášet sexuální obtěžování svého nevlastního otce, se od mužské části populace distancuje a silně se fixuje na svou matku a později tetu Raylene. Bone už jako malá pozoruje, jak nevyrovnaný je společenský status mužů a žen, což má být jedním z důvodů, proč se chová spíše jako chlapec a dokonce občas touží opravdu se jím stát: „Moje ruce byly tak malé a moje prsty hubené a slabé. Přála jsem si, abych byla kluk a uměla líp bít, být víc venku nebo ho [Glena] dokonce praštit.“¹⁴¹ Bone má strach ze svého nevlastního otce, a a koliv její sexualita vzhledem k jejímu věku není plně vyvinuta, nejen Freudova teorie, ale i několik dalších faktů naznačují, že z Bone vyrůstá lesba. Její nevlastní otec Glen je navíc ve všech ohledech nula, což ale vnímá pouze Bone a nikoliv její příbuzní, zatímco její matka ho považuje za plnohodnotného otce rodiny, který dokáže dostát svým úkolům a Glenovu neschopnost neustále omlouvá, protože je ovlivněna láskou k němu:

¹³⁹ I think, by noting that in an exaggeratedly masculinist society, such as the South has been, the term father becomes a synecdoche for the family and for one's place in the community and society.

Schulz, „Orphaning as Resistance,“ 90.

¹⁴⁰ I'm her husband. She should have told me. It's my duty to know.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 23.

¹⁴¹ My own hands were so small, my fingers thin and weak. I wished they were bigger, wider, stronger. I wished I was a boy so I could run faster, stay away more, or even hit him back.“ Allison, *Bastard out of Carolina*, 109.

Bone, nikdy jsem nechtěla, aby ti někdo ublížil. Chtěla jsem, abys byla v pořádku. Chtěla jsem, abysme byli všichni šťastní. Nikdy by mi nenapadlo, že by to mohlo takhle skončit. Nikdy jsem nemyslela, že by tě Glen takhle zranil. Prostě jsem ho milovala. To víš. Prostě jsem ho milovala a vůbec jsem to nevnímala. Nevěděla jsem tomu. Ani ve snu by mi to nenapadlo...¹⁴²

Její matka svými činny dopustila, že Bone její nevlastní otec mlátil a brutálně znásilnil. Bone svého skutečného otce nezná a pokládá za dědičnou tená i připomenout, že ani její nevlastní otec Glen ve skutečnosti do její rodiny nepatří. To se projevuje také v Boninu přístupu ke svému příjmení Boatwrightová; je to jméno její matky, nikoliv nevlastního otce, a ona se s ním plně identifikuje. Je si v domě skutečnosti, že právě do této rodiny patří a je podobná svým předkům a příbuzným: „Všichni Boatwrightové vyprávěli příběhy, bylo to něco, čím jsme byli známí...“¹⁴³ Bone svého nevlastního otce ještě více vyloučuje ze zbytku své rodiny, když tvrdí, že on se hlavně snaží přiznat se do celé legendy rodiny Boatwright...¹⁴⁴

Molly svého skutečného otce nikdy nepoznala. Její adoptivní otec Carl má pro ni více pochopení než její adoptivní matka Carrie, která ji nakonec vyhodí z domu, ale i přes to se v *Džungli rubínových plodů* role otce vytrácí. Oproti tomu v románech *Venušina touha*, *Alma Mater* nebo *Hrdá srdce* Brownová otce do rodinného kruhu zakomponovává, nenechává je však o něm rozhodovat, ale naopak je umísťuje pod silnou ženskou nadvládu, před kterou se pak raději skrývají, v domácnosti se příliš nevyskytují a o něm nerozhodují.

Zatímco role otce je buď zesměšněna, kritizována nebo není vůbec zastoupena, pro osobu matky bylo v jižanské literatuře vždy vyhrazeno speciální místo, jak dokládá Allisonová ve svém rozhovoru se Suzanne Dietzelovou:

¹⁴² Bone, I never wanted you to be hurt. I wanted you to be safe. I wanted us all to be happy. I never thought it would go the way it did. I never thought Glen would hurt you like that. And I just loved him. You know that. I just loved him so I couldn't see him that way. I couldn't believe. I couldn't imagine...

Allison, *Bastard out of Carolina*, 306.

¹⁴³ All the Boatwrights told stories, it was one of the things we were known for...

Allison, *Bastard out of Carolina*, 53.

¹⁴⁴ See Allison, *Bastard out of Carolina*, 13.

Neznám jediného jižanského spisovatele, který nezačíná psaním o mamince. Víte, máma je jako vzduch, který dýcháte, a psát o ní je trochu nebezpečné, protože v jižanské literatuře existuje celý koncept jižanské matky. Abyste na sebe upoutali pozornost, musíte jí dodat určitě úcty a nesmíte psát stereotypně. [...] Stereotypně představuje matka, která sama hladoví, aby nekrmila své děti. A pak existuje ještě opačný stereotyp matky, která užívá své děti zaživa, když úplně neodpovídají jejím představám. A vy jste vždy ovlivněni tímto dvěma skutečnostmi, zejména myslím jižanští spisovatelé z dřívějších dob, protože naše stereotypy jsou ještě mnohem horší.¹⁴⁵

Allisonová popsala vztah mezi Bone a Anney jako typicky jižansky stereotypní, kdy Bone svou matku nadevše zbožňuje, a Anney se pro svoji dceru snaží zajistit pohodlný život, i když se nakonec špatným zvolením partnera dopouští životní chyby. Bone ale svoji matku přesto milovala a byla na ni silně fixovaná:

Maminka... vždy se zdálo, že voní po mouce, soli a laku na nehty – nádherná lichotivá vůně rodiny a trpkosti. Vždy jsem se hluboce nadechla a musela jsem se kousnout do rtů, abych nevzdychla, zatímco má hlava bolela a hořela. Raději bych si nechala useknout hlavu, než abych si

¹⁴⁵ I don't know any southern writer who doesn't begin with momma. You know, she's like the air you breathe and it's a little dangerous because in fact there is this concept of the southern mother in literature. To get serious attention is to give a kind of reverence, you have to write against the stereotype. [...] The stereotype is the mother who starves herself to feed her children, you know. And then the other stereotype is the mother who eats her children alive if they do not quite measure up to what she wants them to be. And you're always caught up between those two things if you're a southern writer, particularly, I believe, for the working-class southern writers because our stereotypes are even more deadly.
„An Interview with Dorothy Allison,“ *Zale Writer-In-Residence*, accessed on July 22, 2012, <http://www.tulane.edu/~wc/zale/allison/allison.html>.

nechala ostřihat mi vlasy a obrala se o příležitost položit si každý večer hlavu do mámina klína.¹⁴⁶

Allisonová v románu *Bastard z Karolíny* odmítá nadřazenost mužů a staví vztah matky a dcery na vrchol pomyslného žebříku hodnot. Anney se po celou dobu snaží držet nad svými dcerami ochrannou ruku a několikrát se pro ně obětuje, nakonec v sobě ale nenachází dostatečnou sílu a Bone zanechává v péči tetě Raylene, která se brzy stává novým objektem Bonina zájmu:

Když se ke mně Raylene přiblížila, nechala jsem ji dotknout se mého ramena, opřela jsem si o ni hlavu a vylila její lásce. Chystala jsem se být někým jako ona, žena rodu Boatwrightů. Zapletla jsem své prsty do jejich a pozorovala, jak nás postupně objímá noc.¹⁴⁷

Bone potěbuje pocit rodinného zázemí a Raylene, ať koliv lesbá, je schopná ji nahradit její skutečnou matku, která Bone opustila.

Ať koliv matka se hrávala v životě svých potomků nejdřívejší roli, nebyla tato role v lesbických dílech vždy pozitivní. Jako nakonec v případě Anney. Pro Anney nakonec Bone opouští, si lze vysvětlit různými způsoby. Já se přikláním k názoru, že Anney bez ohledu na to, že Bone byla její dcera, zala svým způsobem žárlit a nesnesla vedle sebe konkurenci. Toto vysvětlení odpovídá opřít psychanalytice 20. století, kdy byl švýcarským psychologem Carlem Gustavem Jungem zaveden v roce 1913 pojem Elektin komplex, který pak dále rozvedl Sigmund Freud. Tento komplex popisuje souboj dcery s matkou o získání si přímého otce. Freud tvrdil, že v období psychologického vývoje je dívka nejdříve psychicky fixována na svoji matku. Jakmile ale zjistí, že nemá penis, zamění svoji pozornost na otce a matce vyřítá,

¹⁴⁶ Mama... always seemed to smell of bittery flour, salt, and fingernail polish – a delicate insinuating aroma of the familiar and the astringent. I would breathe deep and bite my lips to keep from moaning while my scalp ached and burned. I would have cut off my head before I let them cut off my hair and lost the unspeakable pleasure of being drawn up onto Mama's lap every evening. Allison, *Bastard out of Carolina*, 30–31.

¹⁴⁷ When Raylene came to me, I let her touch my shoulder, let my head tilt to lean against her, trusting her arm and her love. I was who I was going to be, someone like her, like Mama, a Boatwright woman. I wrapped my fingers in Raylene's and watched the night close in around us. Allison, *Bastard out of Carolina*, 309.

že je to ona, kdo ji o penis p ipravil, tedy „kastroval“. Výsledkem t chto pocit bylo, že dívka se v této chvíli za ne idetifikovat a soupe it s matkou ze strachu, že ztratí její lásku.¹⁴⁸ Matka a dcera se v *Bastardu z Karolíny* stávají sokyn mi, které bojují o p íze otce. Bone touží po tom, aby ji otec miloval, jeho lásku však získává Anney:

Láska by ze m ud lala krásku; tátova láska by o istila mý srdce, zm nila mou ho kou duši ve sladkou a rozsvítla moje indiánský o i. Kdyby m miloval, kdyby m prost jenom miloval. Pro m nemiloval?¹⁴⁹

Bone je zklamaná životem, odmítnuta vlastním i nevlastním otcem a nakonec i matkou. Novou nad ji nachází až u své tety Raylene, butch-lesby.

A nebyla to jen Anney, která zap í inila neš astné d tství svých potomk . Jižanské matky byly formovány jižanskou komunitou a jejími hodnotami, které asto up ednost ovaly p ed št stím svých vlastních d tí, jen aby nebyly spole ensky poniženy, pop ípad z jižanské komunity vylou eny. Molly zažívá chladné odmítnutí své matky, která se dozví o Mollyin sexuální orientaci:

Pro ses sem vlastn vracela?
Protože jsi jediná rodina, kterou mám? Kam jinam bych asi m la jít?
To je tv j problém, hol i ko. Nebudeš mít žádný kamarády a už nemáš ani žádnou rodinu. Uvidíme, jak daleko se dostaneš, ty smrade. [...] Tob je úpln jedno, že jsi odporná lesba.¹⁵⁰

¹⁴⁸ See Sigmund Freud, *Sexualleben* (Frankfurt am Main: S. Fischer, 1989), 278–81.

¹⁴⁹ Love would make me beautiful; a father's love would purify my heart, turn my bitter soul sweet, and lighten my Cherokee eyes. If he loved me, if he only loved me. Why didn't he love me? Allison, *Bastard out of Carolina*, 209.

¹⁵⁰ Go on and get outa here. I don't want you. Why the hell you even bother to come back here?

Because you are the only family I got. Where else am I gonna go?

That's your problem, smart-pants. You'll have no friends and you got no family. Let's see how far you get, you little snot-nose. Even being a stinking queer don't shake you none.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 135–36.

Když se má Carrie rozhodnout, zda přijme dceru takovou, jaká je, i když bude pravděpodobně muset snášet negativní reakce okolí, nebo se jí zbavit a nepošpinit si svoji „jižanskou est“, rozhoduje se pro druhou možnost a Molly zažívá jedno z nejvůtších odmítnutí a zklamání ve svém životě.

Ale nejsou to „jen“ Anney a Carrie, které nedokážou dostát svým rolím matek a opouští své děti. Delia v románu *Jeskynní lidé* se snaží najít si opětnou cestu ke svým dcerám, které v mládí také opustila. Pokorně snáší šikanu jižanských obyvatel a své rodiny a čeká na den, kdy jí její dcery odpustí a přijmou ji zpět. Cissy, její nejmladší dcera, se sice nemusí vyrovnávat s odmítnutím své matky, ale zato se musí vyrovnat se smrtí svého otce Randalla, kterého nade vše milovala. Podle Freudovy teorie by mohla právě smrt jejího otce vést k traumatu, které zapříčinilo Cissyin lesbismus.

Jak v *Bastradu z Karolíny*, tak v *Jeskynních lidech* zakomponovává Allisonová do svého díla motiv matky, která opouští své děti. Taková matka ale nemůže nejen v jižanské ale v žádné společnosti nalézt pochopení, protože se vzpírá nejen zákonům přírodním, ale také božím. Raylene, aťkoliv lesba, chápe roli matky jako dar, a ví, že se ženou, která se vzdá svého dítěte, není nic víc než poškodku. Ona sama tak ztratila svoji lásku:

Bone, žádná žena nemůže vystát to, když se musí rozhodnout mezi svým dítětem a milencem, mezi svým potomkem a manželem. Nechala jsem ženu, kterou jsem milovala, aby si vybrala. Zůstala se svým dítětem a já jsem vrátila sama. Nikdy k tomu nemohlo dojít.¹⁵¹

Raylene, aťkoliv odsouzená k životu o samotě, chápe, že pro ženu je na prvním místě její dítě.¹⁵²

¹⁵¹ Bone, no woman can stand to choose between her baby and her lover, between her child and her husband. I made the woman I loved choose. She stayed with her baby and I came back here alone. It never should have come to that.

Allison, *Bastard out of Carolina*, 300.

¹⁵² Na tomto místě bych ale také upozornil na způsob, jakým se zde Raylene staví na stejnou pozici jako Anney, která se rozhodovala mezi Glenem a Bone. Raylene nezohledňuje fakt, že se u Anney jedná o heterosexuální vztah, zatímco Raylene prožívala vztah homosexuální. Samozřejmě, s jakou touto skutečností podává, představuje naprosto nové pojetí homosexuality v literatuře, pro vědomost neobvyklé. Lesbismus, tedy homosexualita, zde není stavěna jako opozice k heterosexualitě, ale jako přirozená forma sexuality, která je vystavena stejným problémům a úskalím. Nad homosexualitou se podle Rayliných slov není třeba pozastavovat,

Zejména matky z vyšších kruh by své děti „raději sežraly zaživa“, než aby dospěly ve stejné ponižení své osoby v případě, že se jejich potomci nechovali podle jejich představ. Frazier ve *Venušině touze* má se svou matkou špatný vztah a to již před svým coming outem. Frazier nežije jako typická Jižanka, není finančně na nikom závislá a nemá stálého partnera, a to jsou dostatečné důvody pro její matku, aby jí její životní styl neustále vyčítala. Frazier, stejně jako Molly, o svém vztahu s matkou často uvažuje a velmi ji trápí, jak své matce vyliší v dopise na rozloučenou:

Naučila jsem se, co je správné a co ne. Neustále jsem hrála dokonalou roli matky. Vždyčila si mi úžasnou pracovní kázeň a železnou zodpovědnost, ale, mami, nikdy jsem nemilovala. Možná, že nejsem hodná lásky – pro tebe určitě – nebo jsem prostě byla snadnou zbraní v té ubohé válce mezi tebou a tátou. Teď už je to jedno, nepamatuju se, že bys mě někdy dala pusou nebo mě obejmula a když, tak jedině před známými jen tak naoko. Co si pamatuju je nikdy nekonečná kritika. Nikdy jsem nebyla dost dobrá.¹⁵³

Interpretace tohoto dopisu k sobě ale matka s dcerou nenachází cestu a poté, co se Frazier ve stejné době dozví o své sexuální orientaci, se jejich vztah ještě více prohlubuje. Stejně jako Frazier i Geneva v *Hrdých srdcích* nenachází pochopení u své matky, které vadí Genevino často neženské chování, způsob a zájmy. Geneva, tomboy, proto stejně jako Frazier nachází pochopení u svého tolerantního a milujícího otce. Obě tyto rodinné situace lze opět vysvětlit pomocí Elektina komplexu. Odlišná situace nastává, když se Vic dozví, že je lesba. Zatímco její teta reaguje v první chvíli negativně, Vicina matka R.J. se k celé situaci staví chápavě. Zná svoji dceru a ví, že být lesbou u Vic není jen rozmar. Vzhledem k nastalé situaci

ale brát ji jako předpoklad života. V románu *Bastard z Karolíny* tedy Allisonová bourá a ničí binární opozici a možná právě z toho důvodu nebylo toto dílo pro kritiky dostatečně lesbické.

¹⁵³ You taught me right from wrong. You performed the endless chores of motherhood. You instilled in me wonderful work habits and a cast-iron sense of responsibility, but, Mother, you never loved me. Perhaps I'm just not lovable – to you anyway – or maybe I was convenient weapon in the low-level war between you and Dad. Whatever, I have no memories of you kissing me or hugging me, if not for show in front of your friends. What I do remember is incessant criticism. I was never good enough.
Brown, *Venus Envy*, 37.

s ot hotn ním ji R.J. dokonce obdivuje za to, že se s Chris rozhodly dít si nechat a chtějí, aby vyr stalo v harmonické rodině .

Tato rodinná harmonie ale n kterým lesbickým protagonistkám chyb ě la, což by podle Freuda mohl být další d vod k tomu, proč se s dívkami staly lesby. Ve dvou ze ty hlavních analyzovaných román ě je protagonistkou dívka, kterou lze podle definice ozna it za bastarda. Pod heslem „bastard“ nalezneme následující definice: 1. nelegitimní (nemanželské) dít , 2. n co, co je nepravé, závadné nebo pochybného p vodu, 3. úto ný a odporující lov k – obecný termín pro zneužívání.¹⁵⁴ Bone, jejíž nelegitimní p vod je již nazna en v názvu románu, se narodila jako nemanželské dít a tato „nálepka“ ji od narození neustále pronásleduje. V úvodní kapitole svého vypráv ění se o sob ě Bone, vlastním jménem Ruth Anne, vyjad uje jako o bastardovi, když popisuje, jak p ěšla na sv t. Její svobodná matka nebyla po porodu schopná vyplnit pot ebné dokumenty, a tak se toho ujali ostatní ělenové rodiny, kte í p i tom v nemocnici svými debatami upozornili na fakt, že je Bone nemanželská: „Takže babi ka rozhodla o prvním a Ruth o druhém, ú edník se roz ělil a už jsem byla na sv t – ú edn ě povržený bastard z Karolíny.“¹⁵⁵ Bone tato skute nost netrápí tolik jako její matku, protože jak jí její babi ka vysv tlovala, lidé stejn ě nikdy nikomu nep edkládali sv j rodný list.¹⁵⁶ Anney však byla s nastálou situací nespokojená, protože „nesnášela, když ji lidé ozna ovali za chátru“¹⁵⁷ a ob tovala mnoho asu tomu, aby svou dceru této „nálepky“ zbavila.

Anne Ruth získává svou p ezdívkou Bone krátce poté, co p ějde dom ě z porodnice: „Jsem Ruth jako moje teta Ruth a Anne po mamce. P ezdívkou Bone jsem dostala krátce poté, co m ě mamka donesla z nemocnice, a strý ek Earl prohlásil, že „nejsem v tš ě než prstní kost“ [anglicky knucklebone, pozn. autorky] a Deedee, nejmladší dcera tety Ruth, ze m ě stáhla deku, aby se na tu ‚kost‘ mohla sama podívat.“¹⁵⁸ Bonina p ezdívkou „kost“, která m ě la být

¹⁵⁴ „Bastard“, Merriam-Webster Encyclopedia, accessed on November 27, 2012, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/bastard>.

¹⁵⁵ So Granny gave one [name] and Ruth gave another, the clerk got mad, and there I was – certified a bastard by the state of Carolina.

Allison, *Bastard out of Carolina*, 3.

¹⁵⁶ See Allison, *Bastard out of Carolina*, 3.

¹⁵⁷ [Mama] hated to be called trash.

Allison, *Bastard out of Carolina*, 3.

¹⁵⁸ I am Ruth for my aunt Ruth, and Anne for my mama. I got the nickname Bone shortly after Mama brought me home from the hospital and Uncle Earle announced that I was ‘no bigger than a knucklebone’ and Aunt Ruth’s youngest girl, Deedee, pulled the blanket back to see ‘the bone’.

Allison, *Bastard out of Carolina*, 2.

pouze narážkou na její vzhled, ale ve skutečnosti znamená víc. Britský akademik Vincent King ve své eseji „Žal plný naděj: Aspekty postmoderního feminismu v *Bastardu z Karolíny* od Allisonové“ (Hopeful Grief: The Prospect of a Postmodernist Feminism in Allison's *Bastard out of Carolina*) připomíná, že „kost je věc, předmět, něco, co vlastníme, lámeme a házíme psím.“¹⁵⁹ Tímto způsobem se k Bone také mnoho člen její rodiny a komunity chová, Bone je přehazována od jednoho příbuzného k druhému. King s Boninou přezdívkou spojuje také chování jejího otce, který se k Bone chová jako ke kusu kosti, který mu patří a se kterým může zacházet tak, jak sám uzná za vhodné.¹⁶⁰ Bone je nakonec jako kus kosti odhozena nejen svým otcem, ale už vlastním i nevlastním, ale také vlastní matkou. Toto zavržení je ale zároveň její záchrana, protože na konci svého příběhu Bone může zažít nový příběh, tentokrát bez „nálepky“ nemanželská. Její matka se krátce vrací, aby jí předala nový dokument, na kterém, jak vypráví Bone, stálo: „RUTH ANNE BOATWRIGHTOVÁ. Matka: ANNEY BOATWRIGHTOVÁ. Otec: NEZNÁMÝ ... Rozložila jsem poslední tetinu. Byla prázdná, neoznámá, neorazítkovaná.“¹⁶¹ Bone se na konci svého příběhu nachází na novém začátku. Zbavuje se nejen hanlivého označení bastard, ale je oficiálně zbavena patriarchální nadvlády, protože otce nemá. Bone je tedy osvobozena od jakékoliv spojitosti s muži a s její chudou rodinou ji spojuje pouze společné příjmení.

Bone ale není jediná analyzovaná protagonistka lesba, která je spojována s nelegitimitou. Stejně tak i Molly je bastard, nemanželské dítě, které je navíc odmítnuto i svou matkou, dáno k adopci a nakonec odmítnuto i svou adoptivní matkou. Její nevlastní matka Carrie nedokáže snášet Mollyinu vzpurnou povahu a v návalu zlosti ji brzy informuje o jejím skutečném původu:

Dobře, mám pro tebe novinku, ty malý smrade, když si myslíš, že jsi tak chytrá. Nejsi tak dokonalá, jak si myslíš, ani nejsi moje. A už tě nechci, když vím, o co ti jde. Chceš

¹⁵⁹ A bone, of course, is a thing, an object, something to be possessed, broken, and thrown to the dogs. Vincent King, „Hopeful Grief: The Prospect of a Postmodernist Feminism in Allison's *Bastard out of Carolina*,“ *Southern Literary Journal*. 33 (2000): 19.

¹⁶⁰ See King, „Hopeful Grief: The Prospect of a Postmodernist Feminism in Allison's *Bastard out of Carolina*,“ 19.

¹⁶¹ RUTH ANNE BOATWRIGHT. Mother: ANNEY BOATWRIGHT. Father: UNKNOWN ... I unfolded the bottom third. It was blanked, unmarked, unstamped. Allison, *Bastard out of Carolina*, 309.

v d t, kdo jseš, chytra ko? Jsi bastard od Ruby Drollingerový, to jsi. Te si cho s nosem nahoru.
Kdo je Ruby Drollingerová?
Tvoje pravá matka, to je a vždy byla d vka, slyšíš, sle no?
Oby ejná špinavá d vka, která by šla i se psem, kdyby po ádn hejbal zadkem.¹⁶²

Molly ale p íliš neznepokojuje fakt, že je bastard: „No a co, tak jsem bastard. Koho to zajímá?“¹⁶³ Nezajímá ji, jak p išla na sv t, ale raní ji, že ji zavrhne Carrie, pro ni jediná skute ná matka. Ta ji zavrhne nejen proto, že je lesba, ale také proto, že se nenarodila v manželství a její duše je tedy podle Cariina p esv d ení h íšná: „Ti, kdo se narodí v manželství, mají požehnání od Boha. Ti, co mimo manželství, jsou prokletí bastardi.“¹⁶⁴

Freudovy teorie jsou v p ípad análýz vztah v rodinách, kde se vyskytují lesby, velmi dob e aplikovatelné. Dívky ásto procházejí mnohými traumaty již v období d tsví a dospívání, což by Freud mohl ozna it za p ínu lesbismu. Jak Allisonová, tak Brownová spojují osudy lesbických protagonistek s r znými tragédiemi a životními komplikacemi, kdy se mnoho z nich potýká s odmítnutím vlastní rodiny. Vedle toho lze v p ípad rodinných vztah pozorovat klasický Elekt in komplex a souboj matky s dcerou o p íze otce. Otcové, jako muži, jsou v lesbických románech opomíjeni nebo degradováni na společenském žeb í ku hodnot jako osoby neschopné, nepr bojné, násilnické, propadající alkoholismu a emo n labilní. Lesbické protagonistky jsou ale odmítány nejen svými otci, ale také matkami a ony m ly o d vod více k tomu, aby opustily své rodné místo a uchýlily se do v tších m st, která jim nabízela anonymitu a nové možnosti.

¹⁶² Well, I got news for you, you little shitass, you think you're so smart. You ain't so fine as you think you are, and you ain't mine neither. And I don't want you now that I know what you're about. Wanna know who you are, smartypants? You're Ruby Drollinger's bastard, that's who you are. Now let's see you put your nose in the air.

Who is Ruby Drollinger?

Your real mother, that's who and she was a slut, you hear me, Miss Molly? A common, dirty slut who'd lay with a dog if it shook its ass right.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 7.

¹⁶³ So what, so what I'm a bastard. I don't care.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 8.

¹⁶⁴ Them that's born in wedlock are blessed by the Lord. Them that's born out of wedlock are cursed as bastards.

Brown, *Rubyfruit Jungle*, 7.

7 Lesbos po jižansku

Pojem lesbismus je odvozen od názvu řeckého ostrova Lesbos, kde v období kolem 6. století př. n. l. žila homosexuální básnířka Sapphó. V této době zde byla lesbická civilizace na svém vrcholu, ale již před touto dobou a dlouho poté byl na Lesbosu postaven kult stejnopohlavní ženské lásky. Nešlo zde o formu projevení nenávisti vůči mužům, ale pokračování v kultovních aspektech starých matriarchálních náboženství.¹⁶⁵ Lesbos byl tedy pomyslným rájem pro homosexuály, oproti tomu americký Jih, patriarchální společnost ovládaná patriarchálními náboženstvími, představoval pro lesby peklo, ze kterého mohly buďto utéct, nebo se nechat „sežrat zaživa“.

Pro Jižany je místo jejich původu velmi důležitá, je to místo, kde vyrostly, které neopouští a kde žije celá jejich komunita. To potvrzuje také Joana Schulzová ve své eseji „Osi není jako forma vzdoru“ a dodává, že to byla nejen místní komunita ale také rodinné vztahy a společenské kořeny, které držely Jižany pohromadě a jejich vztahy tak nemohly být nikdy narušeny.¹⁶⁶

Kult ženství v jižanské komunitě navíc ovlivňoval jejich postavení a svým způsobem jim naizoloval, která činnost je pro ni vhodná a která nikoliv. Ženy se staraly o domácnost, povinně uctívaly svého bílého muže a byly považovány za dokonalé bytosti. Jižanské krásky a dámy stály v kontrastu s černým otrokem a tím pasivně napomáhaly nejen rasismu, ale přispívaly také k udržení a předávání jižanského dogmatu: „Sexuální čistota jižanských dam a krásek – a už kvůli vlivu síle osobnosti, odporu nebo sebeomlazujícímu panenství – garantuje legitimní rodinu, která je čistě bílá: zde bílý muž rozsévá své semeno.“¹⁶⁷ Jižanské ženy prokazovaly službu Jihu a staraly se o to, aby se jižanská komunita dále rozrůstala. George Fitzhugh ve své *Sociologii Jihu* (Sociology of the South, 1854) popisuje roli jižanské ženy zejména na základě její závislosti na muži:

Když bude silná, přelétavá, náladová, citlivá, nesmlátá a závislá, muž ji bude uctívat a obdivovat. Její slabost je její

¹⁶⁵ see Ernest Borneman, *Encyklopedie sexuality* (Praha: Victoria Publishing, 1993), 263.

¹⁶⁶ See Schulz, „Orphaning s Resistance,” 91.

¹⁶⁷ The lady's and the belle's 'sexual purity' – whether through age, strength of character, distaste, or 'self-rejuvenating virginity' – guarantees a legitimate family line that is pure white: here is where the white man plants his seed.

Jones, „Woman Writers and the Myth of Southern Womanhood,” 281.

síla a jejím um ním je p stování a zdokonalování této slabosti. [...] Ženy, stejn jako d ti, mají pouze jedno právo a to je právo na ochranu. Manžel, pán a zam stnavatel, kterého by m la milovat, uctívat a poslouchat, to je p irozenost každé ženy [...] Když bude poslušná, existuje pouze malá šance, že s ní bude špatn zacházeno.¹⁶⁸

A tak tomu také bylo. Každý len komunity má svoji roli, která mu je p i azena asto již po narození a je od n j o ekáváno, že se jí se ctí zhostí. Menšinové lesby narušovaly tuto jižanskou harmonii, protože nejenže nep edávaly jižanské d dictví, ale stav ly se proti veškerým tradicím a nedokázaly se zhostit své role ženy, tedy pe ující matky a manželky a už v bec se nenechávaly ochra ovat muži. Jejich chování zap í inilo jediné – nebylo zde pro n místo a ony byly odmítány rodinou, p áteli, sousedy, obyvateli vesnic a m st až nakonec celou jižanskou komunitou. Nap íklad Vic a Chris se obávají reakce okolí na své partnerství a asto o tom také mluví; zejména Chris má z nastálé situace a reakce okolí strach:

Víš, nikdy jsem nep emýšlela o tom, že prožiju sv j život se ženou. Vlastn ani nevím, co od toho o ekávat. Vím, že z toho lidé budou zklamaní, ale v d t to a cítit jsou dv odlišný v ci. Hádám, že díky tomu zjistíme, kdo jsou naši skute ný p átelé.¹⁶⁹

Vic a Chris mají št stí a jejich rodina a p átelé je po po áte ním šoku p ijnou takové, jaké jsou, a ony i jako lesby z stávají sou ástí jižanské komunity. Takové št stí však mnoho žen nem lo, a proto se asto rozhodly pro odchod do míst, kde mohly op t najít klid a toleranci.

¹⁶⁸ So long as she is nervous, fickle, capricious, delicate, diffident and dependant, man will worship and adore her. Her weakness is her strength, and her true art is to cultivate and improve that weakness. [...] Woman, like children, has but one right and that is the right to protection. A husband, a lord and master, whom she should love, honor and obey, nature designed for every woman [...] If she be obedient she stands little danger of maltreatment.

George Fitzhugh, *Sociology of the South: or, the Failure of free society* (Richmond: A. Morris, 1854), 214–215.

¹⁶⁹ You know, I never thought about living my life with a woman. I kind of don't know what to expect. I mean, I know people will be upset, but knowing it and feeling it are two different things. I guess we'll find out who are friends are.

Brown, *Alma Mater*, 166.

Po vyhození ze školy Molly odchází do New Yorku, což byla typická reakce homosexuálů na homofobii v konzervativních oblastech, a to zejména na venkov a v menších městech. Velká města, jak trvá také Fadermanová, byla často cílovou destinací leseb, které zde našly anonymitu a která více vyhovovala jejich životnímu stylu. Tento trend urbanizace byl výrazný zejména po druhé světové válce, kdy mnoho bývalých vojáků odcházelo právě do velkých měst. V této době byly lesby považovány za nemocné a jediné, co je mohlo zachránit, bylo soukromí.¹⁷⁰ Ve velkých městech byla oslabena role jižanských krás a lesby zde mohly svobodněji hledat svoji vlastní identitu.

Jak Dorothy Allisonová, tak Rita Mae Brownová ve svém skutečném životě odešly do velkých měst, což je možná zachránilo a umožnilo jim stát se spisovatelkami. Rita Mae Brownová stejně jako Molly odešla do New Yorku a Dorothy Allisonová se na Floridu, kam se její rodina z Jižní Karolíny odstěhovala, zaslala do nově založeného studia, a tak utekla od rodinného života a klasické denní rutiny.

Ve velkých městech ale lesby nenacházely jen anonymitu, ale také gay bary a restaurace, které pro ně v té době byly něco jako „ostrov nad jezero“, moderní Lesbosy, kde jim bylo umožněno scházet se s osobami stejné sexuální orientace. Na rozdíl od těchto barů, které byly typicky umístěny v zapadlých ulicích, žily zejména v noci a o jejich existenci v den jen homosexuálové mezi sebou, upozorňuje Fadermanová:

Nejenže byly americké lesby bez historie, která byla pro vodcem pro mnoho jiných menšin, ale byly také bez místa: neexistovala lesbická ghetta, která by jim umožnila scházet se s osobami, jako byly ony samy, a kde by byly akceptovány právě z těchto důvodů, pro které se jim venkovní svět stranil.¹⁷¹

V románech *Džungle rubínových plodů* a *Její den* Brownová popisuje, jak tyto bary fungovaly a jak důležitými institucemi pro lesby byly. Pomocí Molly upozornila na fakt, že zejména

¹⁷⁰ See Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 127–38.

¹⁷¹ Not only were American lesbians without a history such as helped to guide other minority groups, but they were also without a geography: there were no lesbian ghettos where they could be assured of meeting others like themselves and being accepted precisely for that attribute that the outside world shunned. Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 161.

v padesátých a šedesátých letech, ještě pod silným vlivem mužského elementu, si zde ženy dobrovolně rozdělávaly role na „butch“, „fem“ a „kii-kii“. Jeden z těchto barů, již zmíněný Stonewall Inn, se roku 1969 stal místem, kde vyvrcholila nespokojenost homosexuálů s homofobií a zde započala vzpoura homosexuálů v následujících desetiletích postupně dosahovali svých cílů. Je tedy možné, že kdyby tyto bary neexistovaly, homosexuálové by byli dodnes vytlačeni z veřejného života.

I Carol, zástupkyně starší generace leseb v románu *Její den*, žije v New Yorku, a koliv pochází z Richmondu ve státě Virginie. Toto místo v ní zanechalo smíšené pocity, které při její návštěvě vycházejí na povrch:

Richmond se blýskal ve virginské krajině jako stárnoucí císařovna, která přežila svého císaře. Jiná jižanská města jej překonala. Byla v tísni, plnější života, krásnější, ale jižanské dříve stále slibovali věrnost hlavnímu městu konfederace. Babička, která viděla dlouhá období tůžkostí, smrti a porážku, předávala svou moudrost každému, kdo ji spatřil. Pozdější generace tyto jizvy propletly novými silnicemi, novými budovami, ale richmondské rány se nikdy úplně nezahojily. Jih byl a zůstával otlučeným národem. Richmond bude vždy vedle těch nejhlubších ran. Jak Carole krácela po nástupišti směrem ke svému bratrovci, Lukovi, Richmond jí celou naplnil, otevřel její velmi osobní ránu.¹⁷²

Carol vnímá odlišnost Jihu od zbytku Spojených států, která je spojena jak s historií, tak zpočátku s jejím životem, kvůli kterému nakonec Jih opustila a odešla do New Yorku. Americká profesorka Patricia Yaegerová ve svém díle *Špína & touha: rekonstrukce jižanské ženské*

¹⁷² Richmond, like an ageing empress, surviving her emperor, glowed on the Virginia landscape. Other Southern cities surpassed her. They were bigger, livelier, lovelier, but children of the South still paid homage to the Capital of the Confederacy. A grandmother who had seen siege, death, and defeat, she dispensed her wisdom to anyone with eyes. Generations later the scars intertwined with new roads, new buildings, but Richmond's wounds were never completely healed. The South was and remains a battered nation. Richmond will always rest next to the deepest of those wounds. As Carole walked the platform toward her waiting brother, Luke, Richmond filled her, opened her own very personal wound. Brown, *In Her Day*, 62–63.

literature 1930–1990 (Dirt & Desire: reconstructing southern women's literature 1930–1990) potvrzuje toto úzké propojení mezi Jihem jako místem a místními událostmi, když říká, že „v jižanské literatu e neznamená místo nikdy pouze „místo“, ale oblast, kde se lidská traumata vsákla do zem .“¹⁷³ Carol vnímá tuto atmosféru minulosti, které je zde stále přítomná, a v myšlenkách se vrací k negativním zážitk m svého dospívání. Tato negativní atmosféra také přispěla k tomu, že mnoho žen raději odešlo pryč a občas se krátce vrátily zpět, aby zjistily, že na Jihu se stále nic nezměnilo jako například Carol, Molly nebo Delia.

Na které ženy odešly, jiné se k odchodu nikdy neodhodlaly a na které odešly, aby se později opět vrátily jako například Bonina teta Raylene, která se vrátí ze severu zpět na Jih. Není ale součástí jižanské komunity a spíše se jí straní, jak popisuje Bone:

Vrátila se [Raylene] zpátky, aby žila o samotě, po dvaceti letech dala výpověď, svoje šedivý vlasy měla vždy nakrátko ostříhaný a kalhoty nosila stejně jako sukni. Měla jenom pár přátel, kteří žili v ústraní stejně jako ona. [...] Deedee ji jednou označila za osamělou starou ženskou, ale Ruth ji umlátila, že osamělá žena je jen ta, která není spokojená sama se sebou, a Raylene byla pravděpodobně jediná žena, kterou jsme kdy potkaly, která byla úplně spokojená o samotě.¹⁷⁴

Raylene se rozhodla usadit se na Jihu a žít se svou sexualitou v ústraní, naopak Molly a Carol se rozhodly k odchodu a touží po něm také Cissy, která žije se svou matkou v Cayru v Georgii, typickém jižanském městečném předstevku, kde není místo pro nekonvenční smýšlející obyvatele. Obyvatelé Cayra zavrhnou její matku a odmítají mezi sebe přijmout i samotnou Cissy. Delia si pamatují jako tu, „která opustila své děti“ a dávají jí to také najevo. Hned po

¹⁷³ [...] place is never simply “place” in southern writing, but always a site where trauma has been absorbed into the landscape.

Patricia Yaeger, *Dirt & Desire: reconstructing southern women's writing 1930–1990* (Chicago: The University of Chicago Press, 2000), 13.

¹⁷⁴ She'd come home to live her life alone, quit the mill after twenty years, still kept her gray hair cut short, and wore trousers as often as skirts. She had only a few friends, all equally quiet private people. [...] Deedee had called her a lonely old woman once, but Ruth had shushed her, saying a woman was only lonely who wasn't happy with herself, and Raylene was probably the only person any of us would ever meet who was completely satisfied with her own company.

Allison, *Bastard out of Carolina*, 179.

p íjezdu do Cayra je Delia poznána kucha kou v místní restauraci, která se nesnaží skrýt své rozho ení nad Deliinými íny:

Ty jsi ta d vka, co opustila svý d cka a utekla. Odjela si s tou rockovou kapelou. Za ídila sis to dob e, vi ? Užila sis to? Nemysli si, že na to už lidi zapomn li. My si to pamatujeme. Typy jako ty si pamatujeme.¹⁷⁵

Zásadoví obyvatelé Cayra Delii odsoudili a je více než pravd podobné, že by ji neodsoudili nejen na Jihu, ale všude na sv t , protože jakoukoliv matku, která opustí své d tí, nelze ze společenských d vod akceptovat. Je ale otázkou, do jaké míry obyvatelé a p edevším obyvatelky Cayra na tento ín pohlížejí jako na obecn nep ístupný a kde do svých soud vkládají své vlastní pocity. Je možné, že p vod jejich nenávisti souvisí s faktem, že ony samy rad ji p íjmuly role matek a manželek, i když po nich t eba ani netoužily, jen aby nenarušily jižanské d dictví a dokázaly svou odevzdanost Jihu. K Delii pak poci ují závist, protože ona utéct dokázala, když necht la snášet násilí svého muže.

Cissy vnímá, že Cayro není m sto pro ni a touží po odchodu do velkého m sta, kde by nebyla všem na o ích a mohla by žít podle svých vlastních p edstav. Nakonec se jí tato p edstava spl uje, když jí Rosemary, p ítelkyn í její matky, která žije v Los Angeles, nabízí, že ji vezme s sebou a Cissy by mohla studovat na UCLE (Kalifornská univerzita, Los Angeles). Cissy cítí, že odchod je její záchrana, protože nem že strávit celý život v jeskyních, kde doposud hledala úkryt p ed sv tem, ve kterém nenachází pochopení. Cissy je v Cayru vystavena velkému tlaku na svou osobu, protože s matkou p íjede do nehostinné rodinné atmosféry, do které vlastn nepat í a se sestrami má navíc jen společnou matku, nikoliv otce. V jednom ze svých rozhovor í popsala sama Dorothy Allison postavu Cissy a pojetí tohoto románu t íto slovy:

M íla jsem Cissy v jeskyni. Má p edstava byla vzít n koho s tak velkými problémy, kdo se cítil bezpe n jen v dí e

¹⁷⁵ You that bitch ran off and left her babies. You took off with that rock band. Did all right for yourself, did you? Had yourself a good time? Well, don't think people don't remeber. We remember. You the kind we remember. Allison, *Cavedweller*, 39.

v zemi. A m la jsem p edstavu o žen , která, aby se zachránila, se doslova poh bí zaživa.¹⁷⁶

Obyvatelé Cayra nejenže Cissy necht jí p ijmout mezi sebe, ale svým zp sobem ji svým odmítavým postojem poh bívají za živa.

Bone pochází z Greenville v Jižní Karolín a toto místo má nadevše ráda a popisuje ho jako „nejkrásn jší místo na sv t .“¹⁷⁷ B hem svého d tství se ale kv li st ídavému zam stnání svého otce musí asto st hovat. Bone nemá domov, žije st ídav s matkou nebo u p íbuzných, touží však po míst , kde by našla lásku a harmonii, kterou nakonec nachází u tety Raylene, která ale žije o samot a jižanské komunit se straní. Bone tato samota a klid ale uklid ují stejn jako nap íklad Cissy jeskyn a je u své tety š astná. Ani jedna z dívek si tedy ke své záchran nejd íve nevolí odchod do v tšího m sta, vzhledem k jejich v ku by byl také odchod nemožný, ale schovávají se p ed sv tem rad ji v ústraní. Každá svým osobitým zp sobem pozd ji nachází sílu v náboženství.

V sedmdesátých a osmdesátých letech získal feminismus na síle a ovliv oval mimo jiné sféry také literaturu, a to i na Jihu, kde byl ale v silné opozici také antifeminismus. Barbara Bennetová ve své esesji „Jižanské spisovatelky a ženské hnutí“ (Southern Women Writers and the Women’s Movement) upozor uje, že dev t z patnácti stát , které roku 1972 odmítly Dodatek o rovnoprávnosti (Equal Rights Amendment, ERA) byly jižní státy. Bennetová vyjmenovává n kolik zásadních d vod , kv li kterým bylo pro ženy na Jihu obtížné se prosadit, osamostatnit a zbavit se pod adné role vedle nad azených muž , které také vedly k nep íjetí Dodatku o rovnoprávnosti. Zmi uje vedle silné jižanské orientace na rodinu také menší vzd lanost a náboženské d vody. V tšina obyvatel na Jihu byla fundamentalistického vyznání, které je velmi tradi ní a spat uje v žen osobu pod azenou a

¹⁷⁶ I had Cissy in the cave. The notion was of somebody in such trouble that the only place she was going to feel safe was in this hole in the ground. And I had the notion of a woman who, in order to redeem herself, basically buries herself alive.

Laura Miller, „The Salon Interview: Dorothy Allison,“ accessed on July 22, 2012, <http://www.unz.org/Pub/Salon-1998mar-00106>.

¹⁷⁷ [...] was the most beautiful place in the world. Allison, *Bastard out of Carolina*, 17.

sloužící muži. Ale i mormoni i protestantské sekty hlásali, že zrovnoprávnění muže a ženy je in proti boží vůli.¹⁷⁸

Také baptistická církev je k homosexualitě velmi netolerantní a i samotné myšlenky na homosexuální poměr jsou zde považovány za hříšné, neisté a perverzní. I když se situace zejména v posledních letech postupně zlepšuje, stále zde převládá výrazné homofobní chování. Je třeba si uvědomit, že lesby nepředstavují pouze problém náboženský, ale také pohlavní. Náboženství jsou silně patriarchálními organizacemi, ze kterých jsou vytlačováni nejen homosexuálové, ale také samy ženy.¹⁷⁹ Z toho tedy vyplývá, že být v oblasti amerického Jihu lesba muselo být velice obtížné a mnoho žen se tedy nikdy neodhodlalo ke coming outu, ale své potřeby se snažily zatlačit a skrýt pomocí manželství s muži, která však často končila nešťastně.

Cissy označuje jeskyni za boží místa, která jí nabízejí potřebnou samotu a dodávají klid:

Kdykoliv se Cissy přezula do zabahněných bot a oblékla si staré hadry, aby se připravila na další cestu podzemím, cítila, že jí čeká další záhadné setkání. Nejspíše se Bohyně nyní skrývá v jeskyních, říkala si.¹⁸⁰

V jeskyních se Cissy cítí klidně a sebevědomě a jeskyni jí dodávají na síle. Její přirovnání jeskyní k Božímu místu a přístup k náboženství jsou ale pro místní společnost nevhodné. Ostatní členové její rodiny jsou silně věřící, a to zejména její sestra Amanda a babička, které pozorují Delliino a Cissyino rouhavé chování. To byl jeden z dalších důvodů, proč na Jihu nenacházely pochopení a byly místní komunitou odmítány. Cissy jako hříšnice nejenže se o náboženství nijak nezajímá ani žádné neuznává, ale polemizuje dokonce s názorem, že Bohyně je žena:

¹⁷⁸ See Barbara Bennett, „Southern Women Writers and the Women’s Movement“, in *The History of Southern Women’s Literature*, edited by Carolyn Perry and Mary Louise Weaks (Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002), 439–40.

¹⁷⁹ Existuje mnoho praktik namířených proti ženám v církvích jako zákaz styku s menstruuujícími ženami, výběr budoucích manželů a další podmínky v oblasti manželství, zobrazování žen jako ábelských stvoření, zákaz vstupu do určitých míst apod.

¹⁸⁰ Every time Cissy changed over into her mud-heavy boots and old clothes for another trip underground, she felt the anticipation of another encounter with the mystery. Probably, she told herself, God had to hide in caves these days.

Allison, *Cavedweller*, 277.

Žena, pomyslela si Cissy, když spatila tu malovanou sklenou podobiznu. Ježíš vypadal podivně žensky. [...] Žena, pomyslela si, kdykoliv zaklonila hlavu do chladných skulin, které se táhly venkovními chodbami v Malých Ústech (Little Mouth, název jeskyně, pozn. autorky). Temnota byla ženského rodu a Bůh byl temný. Bůh byl nebezpečný, velký, strašlivý, záhadný a ženský. A rouhavý.¹⁸¹

Stejně jako Cissy i Delia pojímá náboženství velmi volně a často zmiňuje buddhistické náboženství, které považuje v téší volnost a naprosto se liší od západních striktních náboženství. Delia navíc s Randallem utekla v době hippie, která také přispěla k prosazení stejnopohlavní lásky a Cissy je obyvateli Cayra na ulici označena za „zasranou hippisáckou divku“.¹⁸² Toto označení si Cissy nevysloužila náhodou, protože její matka skutečně žila tzv. hippies životním stylem, který jí také dopomohl k uvolnění pískné atmosféry, jak dokládá Fadermanová:

Hippie fenomén v 60. letech – volnost sexu, unisexové účesy a oblečení, hotely lásky, výzva autorit a konvenční morálky – také sloužil jako podpora, díky které homosexualita vypadala méně odporná a nenormální. Pro mnoho mladých hippiesů pak byl lesbismus něco jako další vzrušující dobrodružství, a to asi zejména proto, že ženy hippies více či méně upřímně tvrdily, že když se na ně někdo zasekl, nebylo třeba brát pohled v úvahu.¹⁸³

¹⁸¹ Female, Cissy had thought when she saw that painted glass image. Jesus looked oddly female. [...] Female, Cissy thought, every time she tilted her head back into the chilly drafts that swept through the outer passages at Little Mouth. The dark was female and God was dark. God was dangerous, big, frightening, mysterious, and female. And blasphemous.

Allison, *Cavedweller*, 276.

¹⁸² Damn hippie bitch.

Allison, *Cavedweller*, 137.

¹⁸³ The hippies phenomenon during the 1960s – free sex, unisex haircuts and clothes, love-ins, challenge to authority and conventional morality – also served as a backdrop against which homosexuality appeared less outrageous and abnormal. For many young women who were hippies, lesbianism seemed like just one more

Ale stejně jako lesby, potažmo homosexuálové, i hippies byli často odmítáni a netolerováni, právě kvůli svým sexuálním preferencím.

Auto i díla *Lesba / Žena* (Lesbian / Woman, 1972) Del Martin a Phyllis Lyon vyjmenovávají celou řadu označení, které lesby od církve získaly: „Méně než člověk, hříšnice, svobodné, neprorozené, perverzní, nemorální, bezbožné, hanebné, nesté, ábelské, prokleté, hříšné, neisté. Tak byla označena lesba, která hledala duševní osvícení a radu.“¹⁸⁴ Církev měla v USA velmi silný vliv, a ženy, které jí byly odsouzeny, to často znamenalo na celý život.

Ve svém románu *Alma Mater* Brownová zakomponovává silný vliv náboženství na život jedince v jižanské společnosti. Vic, Charly a Chris se dostanou do vážných problémů, protože v katolickém kostele v žertu převléknou sochu Panny Marie za kuchyňku, ale jsou postiženi farárem a následovně za celý incident potrestáni. A koliv se nikdo nezranil, dopustili se vážného trestu, za který museli nést odpovědnost. Obviněný je nejdříve pouze Charly, ale Vic nakonec vezme celou vinu na sebe a je vyloučena ze školy. Když se Vic později dozví své matce, ta jí hned nutí zavolat celou událost otci Dermottovi, místnímu faráři. Matka Vic, R. J. má strach, že se otec Dermott dozví o rouhavém chování své dcery od někoho jiného. Naopak chce, aby Vic celou záležitost lživě vysvětlila a utvrdila ho o své víře, a koliv samy jsou episkopálního, nikoliv katolického vyznání.¹⁸⁵ Pokud srovnáme reakci její matky na Vicin coming out a její incident v katolickém kostele, je zřejmé, že její matka je více zoufalá z dcery neúcty k náboženství, než z faktu, že je lesba.

V *Džungli rubínových plodů* také Molly pociťuje, jak silná je na Jihu náboženská víra. Bojácné a kontroverzní chování Molly výrazně narušuje vztahy s její rodinou a Molly musí zticha dovést zažít chladné odmítnutí své vlastní matky:

exciting adventure, conceivable especially because hippies generally seemed to give at least lip service to the idea that if you grooved on someone, gender was not a major consideration.

Faderman, *Odd Girls and Twilight Lovers*, 203.

¹⁸⁴ Less than human, sinner, celibate, unnatural, perverse, immoral, graceless, shameful, unstable, unworthy, evil-minded, accursed, wicked, impure. That is what is laid on the Lesbian when she seeks spiritual enlightenment and guidance.

Del Martin and Phyllis Lyon. *Lesbian / Woman* (San Francisco: Glide Publishing, 1972), 34.

¹⁸⁵ See Brown, *Alma Mater*, 198.

Nechci nic slyšet. Vždycky jsi byla špatná. Nikdy jsi nedodržovala ani pravidla – moje, školní a teď se vzpíráš pravidlům božím. Vypadni odsud. Já tě nechci.¹⁸⁶

Mollyina matka je rozčilená nejen proto, že její dcera byla vyhozená ze školy, ale také proto, že je v oči Boha hříšnice. V této hádce matky s dcerou jasně vychází na povrch silná americká náboženská tradice, která netolerovala menšiny, a to zejména menšiny sexuální, protože jejich chování bylo považováno za hříšné a stalo se z církevního pohledu zakázaným aspektem lidské sexuality. Názory církve silně ovlivnily hodnoty a životy lidí, což bylo zejména zde na rurálním Jihu ještě více výrazné. V případě Molly se zde setkávají ve stejné zažité názory, náboženské hodnoty, rodinné vztahy a lásky matky k dce. Zde to ale nebyla matčina láska, která vyhrála, ale naopak silná víra, která takový hříšník neodpouští. Carrie, Mollyina matka, byla vychována v době, která od žen očekávala typicky ženské chování a ona se nechtěla smířit s životním stylem své dcery.

Bone svíjí hněv na celý svět a svou touhu po dokonalosti nachází v baptistické církvi. Stejně jako její strýček Earle tedy neuznává náboženství jako takové, ale pouze některé rituály a atributy s ním spojené:

Katolíci jsou aspoň zajímavý, mají všechny ty svíslý věci, zpívání, saténový koberec na lavicích a opravdový víno při přijímání. Ale co mají sakrá baptisti? Grepovej džus, pitelbý pravidla proti tancování a filmům, rádoby svatoušky u sud plných vína, zatracený kazatele v nablejskanejch hadrech a hloupý farář. Baptisti by se mohli od katolíků učit.¹⁸⁷

¹⁸⁶ I don't want to hear nothing you can say. You always were a bad one. You never obeyed nobody's rules – mine, the school's, and now you go defying God's rules. Go on and get outa here. I don't want you. Brown, *Rubyfruit Jungle*, 135–36.

¹⁸⁷ At least Catholics are interesting, got all up-and-down stuff, chanting, velvet carpet on the pews and real watered wine for communion. What the hell Baptists got? Grape-juice communions, silly rules against dancing and movies, self-righteousness by the barrelful, damn-fool preachers in shiny suits, and simpleminded parishioners! Baptists could learn something from the Catholics. Allison, *Bastard out of Carolina*, 147.

Bone ale nachází zalíbení, klid a záchranu ve zpěvu baptistických gospel : „Skoro jsem byla třináctkrát zachráněna – třináct neděl ve třinácti různých baptistických kostelech.“¹⁸⁸ Jakkoliv nemožné se to může zdát, Bone, bastarda s chováním podobnému dospívající „butch“ lesbičce zachraňuje tato církev a její rituál. Martin a Lyon ale ve svém díle uvádějí citát lesbičky, která byla členkou této církve, a která popsala, jak tato církev k lesbismu postupuje: „Neva, která považuje svou metodisticko-baptistickou minulost za podstatnou část svého života, řekla, že bohoslužby jí pomohly duševně i společensky. Potřebovala být se „svými lidmi“, a kolikrát poznává, že jim lhal. „Odmítli by mě, kdyby věděli, že jsem lesbička. Není ale problém, když jim to neřeknete.“¹⁸⁹ A stejně jako jim Neva neřekla o svém lesbismu, nezmínila se Bone ani slovem o svých sexuálních touhách, masturbacích a zneužívání svému nevlastnímu otci.

A kolikrát byl Jih v literatuře, jako například v dílech Dorothy Allisonové, často líčen jako dokonalé místo na světě, kde jsou muži silní ochránci svých krásných a femininních manželek, jako místo, kde se zastavil čas, přiroda byla stále netknutá lovem a kde si členové místní komunity vypomáhali, nebylo tomu skutečně tak. Toto místo bylo plně protikladem, jak také popisuje Allisonová, a z dokonalých mužů se najednou stávají násilní tímanželé a otcové, femininní manželky strhanými matkami, dokonalá přiroda se mění v chudobinské čtvrti a členové komunity si jsou v domy svého v tšínového postavení a vyloučení menšiny ze svých rad. A tak se z ráje na zemi rychle stává peklo, ze kterého se lesbičky snažily uniknout anebo nikdy neprozradit fakt, že nepatří k v tšíně, ale k menšině. Obě spisovatelky svými díly dokazují, že Jih byl i přes ženskou hnutí oblastí, ve které homofobie omezovala a ztěžovala život mnoha lesbičkám, které tak často odcházely na sever do v tších měst, která jim nabízela potřebnou anonymitu a možnost, jak prožít svůj život s osobou stejné sexuální orientace.

¹⁸⁸ I came close to being saved about fourteen times – fourteen Sundays in fourteen different Baptist churches. Allison, *Bastard out of Carolina*, 151.

¹⁸⁹ Neva, who considered her Methodist-Baptist background an essential part of her life, said that going to church services helped her both spiritually and socially. She needed to be with her 'own people', even though she admitted she traveled under false colors. 'I'd be rejected if they knew I was a Lesbian. It's not sinful if they don't know.'

Martin and Lyon, *Lesbian / Woman*, 34.

8 Závěr

Jižané a jižanská literatura po celá desetiletí bojují se stereotypy, které jsou o nich právem i neprávem šířeny. Jejich tradice jsou ale tak hluboce zakořeněny a uctívány, že se často velmi pomalu a obtížně slučují s moderním životním stylem. A právě jedna z těchto tradic, konkrétní role muže a ženy v rodinném životě, ovlivnila mnoho dalších sfér jejich života. Jednou z nich byla také sexualita a její pojetí, které na Jihu přežilo v silnou homofobii.

Ve své práci se zabývám lesbickou literaturou a procesem coming outu na Jihu. V úvodu jsem vymezila jednotlivé termíny, kterých je v práci používáno a které jsou pro tento druh literatury typické. Lesbická literatura se vyvíjela nejen na jednotlivých kontinentech ale i v různých státech a regionech odlišných. Zatímco v Evropě v určitých oblastech, jako například v bohémské Paříži, lesbická láska kvetla, v jiných oblastech, jako například na americkém Jihu byla naprostým tabu. Tato homofobie a netolerance vedla lesby nejen k tomu, aby své utlačované pocity vkládaly na papír, ale aby se postupně spojovaly do spolků a společností dosahovaly svých cílů a svobody. To, že homosexualita byla ve veřejnosti odmítána, dokazuje například fakt, že teprve roku 1973 byla v USA odstraněna ze seznamu duševních chorob. Tento odmítavý přístup k lesbismu na americkém Jihu mapuje má analýza vybraných lesbických děl. Autorkami vybraných děl jsou nejen Jižanky, ale zároveň lesby, které osobně prožily coming out a setkaly se s odmítavým názorem společnosti. Analýzou jejich děl jsem se pokusila buď dokázat, nebo vyvrátit fakt, že lesbismus byl na Jihu v šestátinách odmítán a netolerován.

Lesbická literatura všeobecně trpí problémem monotónnosti, kdy si je v šestátinách lesbických děl až nápadně podobná. A to jak typem protagonistek, což by se ale u menšinové literatury dalo pochopit, ale také svým pojetím. Lesbismus je ve v šestátinách děl popisován jako něco špatného, nemravného nebo nenormálního a lesbické protagonistky se potom v průběhu celého děje snaží o to, aby je zbytek společnosti respektoval a pochopil, že lesbismus je pouze varianta sexuality, nikoliv sexuální úchylnka. Jižanské spisovatelky tu stály před nelehkým úkolem, protože Jih je spojován s celou řadou mýtů, které jsou často vzájemně propojeny, jako například právě lesbismus a ženství. V práci jsou analyzovaná díla Rity Mae Brownové a Dorothy Allisonové, které obě žily a psaly v druhé polovině 20. století.

Rita Mae Brownová je autorkou mnoha románů s lesbickou tematikou a zároveň autorkou nejspíše nejslavnějšího lesbického díla v USA (a možná i na celém světě) *Džungle*

rubínových plodů. Toto dílo vyšlo ve stejném roce, ve kterém byla homosexualita odstraněna ze seznamu chorob, a stalo se klasickým příkladem lesbické literatury, který byl po dlouhou dobu lesbickými spisovatelkami napodobován. Nejen v tomto románu Brownová představuje svou typickou lesbickou protagonistku: silnou ženu z vyšší střední třídy, která si je v domě své odlišné sexuality, ale odmítá ji skrývat a naopak šokuje své okolí svou otevřeností. Molly v *Džungli rubínových plodů*, Ilse a Carol v *Její dnu*, Frazier ve *Venušině touze* nebo Vic a Chris v *Alma Mater* – všechny tyto protagonistky spojuje nejen lesbismus, ale také přístup k němu a odvaha projít procesem coming outu se všemi jeho klady a zápory.

Druhou analyzovanou autorkou je Dorothy Allisonová, která se svým přístupem k lesbismu od Brownové v mnoha ohledech liší. Zatímco Brownová napsala celou řadu románů, mimo jiné i lesbické, Allisonová napsala do současné doby „pouze“ dva romány, zato ale oba lesbické. Vedle těchto románů je autorkou mnoha esejí a povídek na téma Jihu, života místní chudiny a tabuizovaných sexuálních témat. Oba její romány, a to *Bastard z Karolíny* a *Jeskynní lidé*, jsou součástí mé analýzy. Allisonová se svým přístupem k lesbismu odlišuje, protože zejména v jejích románech se lesbismus nestává centrálním tématem, ale jen jedním z mnoha. Například v románu *Bastard z Karolíny* představuje lesbický element Bonina teta Raylene, její lesbismus není nijak zviditelnován, ale naopak je přirozenou součástí její osobnosti. V románu *Jeskynní lidé* ale tento styl neopakuje, protože její „netradiční“ pojetí lesbismu v *Bastardu z Karolíny* zapínilo, že nebyl pochopen kritikou ani ve veřejnosti jako lesbický, protože neodpovídal zavedenému vzorci. I tato skutečnost dokazuje, jak konzervativní společnost byla a je ve vnímání homosexuality.

Na počátku práce jsem stála před otázkou, zda je jižanská společnost skutečně tak konzervativní a nepřátelská vůči menšinám, a na konci mé práce mohu na základě svých analýz dokázat, že tomu tak je. Ale nejsou to jen mé analýzy, které tento fakt dokazují. Při sbírání materiálů pro tuto práci jsem se potýkala s nedostatkem zdrojů týkajících se homosexuální literatury na Jihu a co víc, zjistila jsem, že ženské autorky na Jihu byly do určité doby naprosto ignorovány. Carol S. Manningová ve své předmluvce k dílu *Ženská tradice v jižanské literatuře* na mnoha příkladech dokládá, jak silný vliv měli na Jihu muži na společnost a vnímání mužských a ženských rolí. Manningová uvádí několik akademických děl zaměřujících se na jižanskou literaturu, které téměř nebo úplně opomíjejí ženský element. Jde například o dílo *Jih v americké literatuře 1607–1900* (The South in the American Literature 1607–1900, 1954), ve kterém je zařazeno sto spisovatelů a pouze pět spisovatelek, *Jižanská*

literatura (The Literature of the South, 1952), ve které je pouze jedno jméno z jednoho z těchto seznamů žen nebo antologii *Literární Jih* (The Literary South, 1979), kde jsou v seznamu tyto jména dví ženská. Manningová dále upozorňuje, že až v 80. letech se na Jihu do popředí dostaly také ženské literární kritičky jako například Anne Godwyn Jonesová nebo Kathryn Lee Seidelová a to prostřednictvím časopisu *Jižanský čtvrtletník* (The Southern Quarterly) a jeho speciálního vydání věnovanému jižanským spisovatelkám.¹⁹⁰

Tento problém se ale netýká pouze ženské jižanské literatury, ale také lesbické literatury. Jižanská literatura bojovala obecně s faktem, že spisovatelé byli oproti spisovatelkám upřednostňováni. Tato skutečnost se změnila velmi pomalu, a když už k této změně došlo, nastal boom Afroamerických spisovatelek a lesby opět zůstávaly v zapomnění. Například Rita Mae Brownová je součástí téměř jakéhokoliv díla v novém lesbismu, ale ostatní jižanské lesbické autorky jsou opomíjeny. Lze zmínit například dílo *Špína & touha: rekonstrukce jižanské ženské literatury* (Dirt & Desire: reconstructing southern women's writing, 1996) Patricie Yaegerové, *Ženská tradice v jižanské literatuře* nebo *Historie jižanské ženské literatury*, jejichž rejstřík obsahuje jména pouze několika málo lesbických spisovatelek, včetně Ritou Mae Brownovou v porovnání s Afroamerickými spisovatelkami. Například Patricia Yaegerová zmíní ve svém díle *Špína & touha* z jižanských lesbických spisovatelek Carson McCullersovou, Minnie Bruce Prattovou, Mab Segrestovou, Lillian Smithovou, kdy pouze Segrestovou přímo spojuje s lesbismem. V díle *Ženská tradice v jižanské literatuře* se v rejstříku objevují pouze Rita Mae Brownová, Carson McCullersová, Adrienne Richová a Lillian Smithová. *Historie jižanské ženské literatury* je o něco obsáhlejší a v jejím rejstříku lze najít následující jména: Dorothy Allisonová, Blanche McCary Boydová, Rita Mae Brownová, Carson McCullersová, Robin Morganová, Minnie Bruce Prattová, Mab Segrestová a Lillian Smithová. Lillian Fadermanová ve svém díle *Podivné dívky a milenci v šeru: historie lesbického života v Americe 20. století* (Odd Girls and Twilight Lovers: a History of Lesbian Life in the 20th Century America, 1994) ve svém díle z Jihu zmíní Ritou Mae Brownovou, June Arnoldovou a Jane Chambersovou.

Akademické kruhy nejdou dobrým příkladem jižanské společnosti, která dodnes často považuje homosexualitu za tabu, ale také dokazují, jak místní tradice ovlivnila nejen romány,

¹⁹⁰ See Carol S. Manning, introduction to *The Female Tradition in Southern Literature*, ed. by Carol S. Manning (Urbana: University of Illinois Press, 1993), 2–3.

ale také antologie a nonfikci. Zároveň je tento přístup dalším důkazem toho, že homosexuální menšina ještě stále nedosáhla svého cíle: úplné rovnoprávnosti a tolerance.

Závěrem lze tedy vyzdvihnout několik skutečností, které shrnují postavení lesbické literatury na Jihu:

- Lesbická literatura jako taková se na Jihu začala objevovat až v druhé polovině 20. století, protože spisovatelky musely nejdříve bojovat o možnost vbec své dílo vydávat a teprve poté se mohly začít soustředit na specifické problémy jižanských žen.
- Akademické kruhy, antologie a nonfikce na téma jižanské literatury obecně opomíjejí přítomnost spisovatelek, nebo se soustředí pouze na několik stále se opakujících jmen a existuje tedy jen málo informací na toto téma.
- Lesbické spisovatelky ignorují jižanské dědictví, jižanskou spisovatelkou tradici a snaží se překonat mýty, které se o Jihu šířily a šíří. K tomu docházelo často proto, že autoři literatury byli nejčastěji muži, které ženy ovládaly nejen v normálním životě, ale i v tom literárním a přisuzovali jim atributy typické pro jižanskou ženu.
- Lesbická literatura všeobecně, v etně jižanské, trpí nedostatkem rozmanitosti a většina lesbických děl si je nápadně podobná jak typem protagonistek, tak svým dějem.
- V lesbických dílech se stejně jako v reálném životě objevují lesbické stereotypy jako například rozdílné role na „butch“ a „fem“, neženský vzhled nebo chlapecké chování (tzv. tomboyismus), které často samy lesby podporují a nebrání se jim.
- Jižanské lesby měly obavy z coming outu a byly po něm často jižanskou komunitou odmítnuty a mnoho z nich proto odcházelo na sever do větších měst (tzv. urbanizace).
- Lesbické autorky a protagonistky, které z Jihu kvůli homofobii odešly, spojují Jih s bolestivým místem, kam se přiležitosti vrací, ale kde dochází ke změně jen velmi pomalu.
- Jižanské lesbické spisovatelky popisují lesbismus a coming out na Jihu jako „společenskou sebevraždu“, se kterou souvisela ztráta zmatnění a odmítnutí rodiny i přátel.

- Výjimky, které ve svých dílech zobrazily lesbismus jako normální součást života, která je pouhou sexuální variací, se setkaly s nepochopením literární kritiky, jako například Dorothy Allisonová, jejíž dílo bylo z důvodu „nedostatečné lesbičnosti“ zařazeno do jiných kategorií.
- Od roku 1973 kdy vyšel román *Džungle rubínových plodů* vzniklo i zde na Jihu nebo z pera jižanských spisovatelek působících v jiné oblasti mnoho lesbických literárních děl, a to nejen románů, ale také próz, poezie a esejí. Mezi těmi nejznámějšími jmény lesbických jižanských spisovatelek patří Rita Mae Brownová a Carson McCullersová.

9 Summary

The present thesis deals with lesbianism and coming out in the Southern United States. The main aim is to analyse the Southern perception of lesbianism and its reflection in the regional literature, mainly of the second half of the 20th century. For this reason the novels of two Southern lesbian authors were chosen – Rita Mae Brown and Dorothy Allison – to compare and contrast Southern attitudes towards lesbianism and to prove or disprove the the existence of influential homophobia in this area. Whereas the lesbian protagonists of Rita Mae Brown usually come from high society and deal with coming out in these social spheres, the protagonists of Dorothy Allison represent so-called “white trash”, very poor people with critical existential problems. The work does not compare these two lesbian worlds but shows how lesbians were treated and what kind of problems they faced.

Following a brief introduction the second chapter focuses on lesbianism and the terminology of homosexual love. Here the terms which occur in the whole work are explained. Attention is also paid to the lesbian literature as such and its historical background in the South. The tradition of southern women’s literature has not existed until the American Civil War because women were not given a voice before, and after gaining it, the acceptance of their work was not so fast. Even though the women’s movement in the 60’s and 70’s made quite an impact, women’s literature still suffered as a minority in the second half of 20th century. That is why this chapter also follows the development of feminism and its relationship to lesbianism. Although it is often thought that feminism and lesbianism are similar, or the same, it is a mistaken opinion as is explained and supported by the statements of Brown and Allison.

After the introduction of terminology and definition of feminist and lesbian concepts, the Southern background and its typical traditions will be described. The South, with its emphasis on family, rurality and religion, seemingly could not offer lesbians a “lesbian-friendly” environment. The question is how far the notions about Southern life right are and where exaggeration begins. The attributes of typical Southern life are listed here and later used in the actual analysis to support or refute stereotypical views about the South and its homophobia. This homophobia was also caused by myths and stereotypes spread in the South which are often misinterpreted. The list of stereotypes usually connected with

lesbianism or homosexuality in general is to be found in this chapter and some of the stereotypes are later demonstrated in the actual analysis.

The third and fourth chapters contain information about Rita Mae Brown and Dorothy Allison separately, their lives, lesbian experience, activities in the women's movement and literary work. Rita Mae Brown was born in 1944 in Hanover, Pennsylvania. At the age of eleven she was adopted and moved with her new family to Florida. She led an active lesbian life which caused her exclusion from the University of Florida in 1964. After this homophobic experience she decided to move to New York in order to study at The New School. In New York she also became active in numerous feminist activities but experienced another refusal. After representing lesbian interests within NOW (National Organization for Women), which was one of the most influential groups at that time, she was excluded by Betty Friedan, its leader. In 1970 Brown was among the founders of the Radicalesbians and she was also active in the Furies, both important groups in the women's movement. Later she finished cooperation with all groups, gained independence and began to write poetry but then she quickly turned her focus into fiction. Brown is a very prolific author who has written more than thirty books during her writing career, many of which dealing with lesbianism and coming out in the South. Her most famous novel is *Rubyfruit Jungle* (1973) which settled the rules and ways the lesbian fiction was written after its publication. *Rubyfruit Jungle* became a "lesbian bible" and its lesbian protagonist, Molly Bolt, turned not only into a model for many lesbians all over the world but also into a prototypical lesbian protagonist which has been copied by many lesbian writers. Rita Mae Brown wrote also other lesbian novels, such as *In Her Day* (1976), *Southern Discomfort* (1973), *Sudden Death* (1984), *Venus Envy* (1994) or *Alma Mater* (2001) but never surpassed the success of her first novel.

The fourth chapter follows the life of Dorothy Gibson Allison who was born in 1949 in Greenville, South Carolina. Allison grew up in a poor family and was sexually abused by her stepfather. The horrors of her childhood were the main inspiration for her writing, because she found putting her tragic circumstances on paper was therapeutic. Like Brown, she moved with her family to Florida and started studying at the local university. This enabled her to separate from her complicated family situation and gain her own independence. She also started her writing career with poetry but was more successful and talented in this genre than Brown. As well as poetry she is an author of many essays and short stories, which

contain and illustrate Southern way of living. She has authored “only” two novels, namely *Bastard out of Carolina* (1992) and *Cavedweller* (1998), which are part of the analysis. Allison conceives lesbianism differently than Brown, because her characters come from the lower tier of society and deal with many different problems, such as alcoholism, sexual abuse, violence and also questions of sexual orientation. That is why her work, mainly *Bastard out of Carolina*, is sometimes questioned in its contribution to lesbian literature. Allison refuses to follow the traditional pattern of lesbian novels, where the protagonists are at first confused by their thoughts and longings and then have to defend themselves against the heterosexual majority. In *Bastard out of Carolina* she does not call attention to the lesbianism at all but naturally places a lesbian character into the plot. In *Cavedweller* she introduces a protagonist from a small southern town, who has an inadequate vocabulary to describe her lesbian feelings, because in her environment such topics are not discussed.

The next chapters discuss and analyze the problems of traditional Southern ways of living and their influence on the acceptance of lesbianism. The fifth chapter introduces the so-called “southern belle” and southern ladies, atypical and fantasy Southern women, whose existence supported the South in emphasizing its perfection and integrity, and which figures have been used since the American civil war in the 19th century. The typical attributes of these women are purity, charm, beauty devotion and fertility. In this chapter the differences between classical Southern literary women protagonists (southern belles) and lesbian Southern literary protagonists are confronted to show the reasons which lead to refusal of women, who did not fit this “southern belle” stereotype. The lesbians had to fight with many stereotypes which were constantly connected with their lifestyle. The analysis of the novels proves that the life of lesbians in the South was complicated and they were often forced to leave this region and go northward. Lesbians were often described as asexual, manlike and unattractive, which did not match the Southern imagination about perfect Southern women and only perfect Southern women were good for reproduction. Both Brown and Allison confront their lesbian protagonists with beauty and even if they are not described as ugly, the authors connect them with man’s traits, physical and mental, and show, how negative and stereotypical the notion of lesbians in the South was.

This chapter also discusses the problem of gender role division, which was and is strict not only in the South. Even in the 21st century women have to face the problems of gender discrimination, where women are often seen as being inferior to men. Southern

society has always been patriarchal and it was the men who decided which behaviour is suitable for women and which is not. It was also men who controlled medical treatment and treated homosexuals as mentally ill until 1973 when homosexuality was removed from the list of mental disorders. The southern belles and ladies did not choose to be who they were, but were ordered to behave ladylike and represent the South in a feminine way. However, as the lesbian protagonists such as Molly in *Rubyfruit Jungle*, Aunte Raylene in *Bastard out of Carolina* or Jean and Mim in *Cavedweller* prove, lesbians did not want to be treated as inferior to men but as equals. Furthermore, very often they were openly disgusted at what they saw as typical male behaviour such as sexual harassment, alcoholism, cheating and violence.

In this chapter also the problem of coming out is discussed. Coming out is a process in which begins when a homosexual realizes that he or she is homosexual and this is often accompanied by depression, frustration and confusion. It is very demanding for an individual to accept his or her homosexuality and that mainly because of extended and influential homophobia. The lesbian protagonists of the novels analyzed show their fears and concerns about coming out. Vic and Chris are sure that as lesbians they will fall down the imaginary social ladder and they will not be allowed to do their jobs, which is teaching and this despite the fact that they live in 1980's. Also Molly faces the problem of finding a suitable job, either she does not mention her sexuality or she never finds her dream job. Carol in *In Her Day* refuses to reveal her sexuality at work because as a university professor, she is afraid to lose her job. Brown and Allison showed that being a lesbian was not only a social problem but it also influenced people's professional lives. Their lesbian protagonists worry about their future and prefer to leave the South and find more success in less homophobic regions.

The following chapter shows how family and community were important in the South and what it meant for young women to come out. Freudian theories about human sexuality and family relationships are also applied in this chapter because, no matter how outmoded they are these days, they seem to function for the lesbian protagonists analyzed. Freud used to argue that the cause of one's homosexuality is to be found in the childhood or teenage years of lesbians because of some traumatic experience which could have been caused by many different reasons such as a disharmonious family background, sexual abuse, home violence, sexual harassment or death in the family. His theory is applicable for example to Molly, Cissy, Bone or Frazier. Molly was adopted and then refused by her stepmother who

could not cope with the fact that her step-daughter was gay, Cissy lost her father when she was young, Bone experienced much family rejection and Frazier had an extremely painful and damaging relationship with her mother. And there is one more aspect of Freudian theory which may be used to explain recurrent behaviour of Southern mothers who prefer either to reject their daughters completely or to fight with them, namely the Electra complex. The Electra complex explains the hate between mother and daughter and the subsequent fight for the father's favour. According to Freud this complex drives from penis envy of daughters who later realize they do not have a penis and incriminate their mothers of castrating them. This leads to a problematic relationship between mother and daughter as for example in the case of Vic, Frazier, Bone or Geneva from *High Hearts*.

Even if the theories of Sigmund Freud are not applied anymore they may serve as an explanation of the often evil behaviour towards the protagonists. Bone and Molly undergo the vilest behaviour when they are abandoned by their mothers although Allison emphasized in her interviews that the mother is the most important person in the life of Southern children. Not only were lesbians hurt by the rest of Southern community but were also denied in their own families. Here is one important thing to note and that is that usually rejection came from the older generation, like teachers or parents, and on the other hand close friends of same age and siblings tended to support them through coming out.

In the final analysis chapter two different places are compared which are the ancient Greek island of Lesbos, which was the home of lesbian poet Sappho and a place where lesbian love flourished both before and after her life, and the South, where homophobia influenced most of the local inhabitants. In the sixth chapter the escape of lesbians out of the South is mentioned. This trend is called urbanism, and was a very typical occurrence during the 60's and 70's. Lesbians fled away to look for more tolerant places where they would not be so noticeable and they could find partners. Big towns offered them not only anonymity but also gay bars where lesbians and gays could meet. Not only that both of the analyzed authors went away and started writing while living in a big city but their protagonists make the same choice, e.g. Molly and Carol from *In Her Day* who live in New York or Cissy who dreams about leaving Cayro.

One of the reasons why lesbians were not accepted in the South was religion which was very influential in this region and which does not accept homosexual love. The religions influential in the South are all patriarchal institutions which often exclude also heterosexual

women from their spheres or some of the positions within the church and therefore it was impossible for lesbians to be supported or protected by them. Molly is abandoned by her mother not only because she is lesbian but also because as lesbian and bastard (Molly was given to adoption and was not born in marriage) she is a sinner in the eyes of God. Also Cissy has problems forging a relationship to her religious half-sisters and grandmother because her views on religion are different and she does not go to the church every Sunday or pray. Her spiritual place is found in caves where she has peace and gets energy. Bone uses religion and gospel singing as a way to let all negative emotions out of her tired body but knows she can never openly speak in church about her thoughts and experience in her family.

The aim of this thesis was to show the aspects of lesbianism present in Southern literature and that in the second half of the 20th century. Since the 70's and the publication of *Rubyfruit Jungle* many lesbian works have been published in the South or written by Southern writers. The analysis has shown that these works show lesbian life in the South as a terrible experience and the Southerners as very homophobic people, with few exceptions. Considering the fact that both Allison's and Brown's work was influenced by their personal experience and that some of their works are understood as semi-autobiographical we can only accept the fact that lesbian life in the South was very complicated, and thus many lesbians preferred not to come out at all or to escape.

After the analysis several points can be highlighted which apply to Southern lesbian literature in general:

- Lesbian literature as such was not (at least officially) present in the South until the second half of the 20th century because women writers had to fight for their voice at first. After they gained their voice they were struggling to deprive Southern women of their womanhood myth and there was no room to concentrate on specific problems.
- Academic circles, anthologies and nonfiction largely exclude the presence of Southern women writers with the exception of only a few names and therefore there is little information about this topic.
- Lesbian authors ignore Southern heritage, Southern literary tradition and they try to overcome myth which were and are being spread about South. This happened

because the writers were usually men and they supported the traditional South which was a typical patriarchal society.

- Lesbian literature generally suffers from a lack of diversity and most of the lesbian works are markedly similar in their plots and types of protagonists.
- In the lesbian works, as well as in real life, lesbian stereotypes often occur, such as division of gender roles into “butch” and “femme”, non-feminine looks or boyish behaviour (so called tomboyism), which often lesbian writers place in their works and do not reject them.
- Southern lesbians were afraid to come out and after doing so they were often rejected by the Southern community and thus many of them left this region and went to bigger cities in the north (so-called urbanization).
- Most lesbian writers and lesbian protagonists connect the South with pain and whenever they return to the South, they feel this pain coming back, as if it were absorbed by the local earth.
- Lesbian writers describe lesbianism and coming out in the South as “social suicide” which led to unemployment or refusal of family and friends.
- Exceptions such as Dorothy Allison, who described lesbianism as a natural form of sexuality were often confronted with lack of understanding of their work. For example Allison’s novel *Bastard out of Carolina* was described as “insufficiently lesbian” only because its lesbian protagonist did not have problem with her sexuality.
- Since 1973 and publishing of *Rubyfruit Jungle* many lesbian works were written in the South or by the Southern writers living elsewhere, and that not only novels but also short stories, poetry and essays. The three mostly mentioned names are Rita Mae Brown, June Arnold and Carson McCullers.

10 Bibliografie

„An Interview with Dorothy Allison,“ Zale Writer-In-Residence, accessed on July 22, 2012, <http://www.tulane.edu/~wc/zale/allison/allison.html>.

„Bastard“, Merriam-Webster Encyclopedia, accessed on November 27, 2012, <http://www.merriam-webster.com/dictionary/bastard>.

„Bertha Harris,“ An Encyclopedia of gay, lesbian, bisexual, transgender & queer culture. Accessed on November 23, 2012, http://www.glbtc.com/literature/harris_b.html.

„Bio,“ Rita Mae Brown, accessed on July 23, 2012. <http://www.ritamaebrown.com>.
„Dorothy Allison,“ Dorothy Allison, accessed on July 19, 2012, <http://www.dorothyallison.net/>.

„Minority,“ The American Heritage Dictionary of the English Language, Accessed on July 14, 2012. <http://ahdictionary.com/word/search.html?q=minority>.

„Queer,“ Online Etymology Dictionary, accessed on March 10, 2011, http://www.etymonline.com/index.php?allowed_in_frame=0&search=queer&searchmode=none.

„The Geography of American Religion,“ Phil Ebersol’s Blog, accessed on November 20, 2012, http://www.google.de/imgres?hl=cs&sa=X&biw=1366&bih=528&tbn=isch&prmd=imvns&tbnid=S95I7OD9sOISJM:&imgrefurl=http://philebersole.wordpress.com/2011/02/22/the-geography-of-american-religion/&docid=RH2vm21yizYMoM&imgurl=http://philebersole.files.wordpress.com/2011/02/church_bodies.gif&w=886&h=643&ei=V5AJUJ66AaOo4gS0_JG9Cg&zoom=1.
<http://www.unz.org/Pub/Salon-1998mar-00106>.

Allison, Dorothy. *Bastard out of Carolina*. London: Flamingo, 1992.

_____. *Cavedweller*. London: Abacus, 1998.

_____. *Skin: Talking about Sex, Class & Literature*. Ithaca, New York: Firebrand Books, 1994.

_____. *Trash*. London: Flamingo, 1995.

_____. *Two or Three Things I Know for Sure*. Plume: New York, 1996.

Barthes, Roland. *Mythen des Alltags*. Berlin: Suhrkamp, 2012.

- Borneman, Ernest. *Encyklopedie sexuality*. Praha: Victoria Publishing.
- Brown, Alexis. „The Women Left Behind: Transformation of the Southern Belle, 1840–1880,” *Historian* 62 (2000): 759–779.
- Brown, Michel J., Jennifer L. Groscup, Jennifer L., „Homophobia and Acceptance of Stereotypes about Gays and Lesbians,” *Individual Differences Research* 7 (2009): 169–167.
- Brown, Rita Mae. *Alma Mater*. New York: Bantam Books.
- _____. *High Hearts*. New York: Bantam Books, 1987.
- _____. *In Her Day*. New York: Penguin Books, 1976.
- _____. *Loose Lips*. New York: Bantam Books, 1999.
- _____. *Rubyfruit Jungle*. New York: Bantam Books, 1973.
- _____. *Venus Envy*. New York: Bantam Books, 1994.
- Carol S. Manning. *The Female Tradition in Southern Literature*. Urbana: University of Illinois Press, 1993.
- Faderman, Lillian. *Krásnější než láska mužů*. Praha: One Woman Press, 2002.
- _____. *Odd Girls and Twilight Lovers*. New York: Columbia University Press, 2012.
- Fitzhugh, George. *Sociology of the South: or, the Failure of free society*. Richmond: A. Morris, 1854.
- Flora, Joseph M. et al., *The Companion to Southern Literature: Themes, Places, People, Movements, and Motifs*, Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002.
- Freud, Sigmund. *Sexualleben*. Frankfurt am Main: S. Fischer, 1989.
- Garrett, George. „Truth is meaner than fiction,” *New York Times Book Review* 5 (1992).
- Gladney, Rose. „Lillian Smith: A Southerner Confronting the South,” *Southern Changes* 9 (1987): 13–14.
- Halberstam, Judith. *Female Masculinity*. Durham: Duke University Press, 1998.
- Highleyman, Liz. „Rita Mae Brown: Art Mirrors Life,” *Lesbian News* 30 (2004): 34.
- Hogan, Steve, Lee Hudson. *Completely Queer: the gay and lesbian encyclopedia*. New York: Henry hold and company, 1998.
- Irving, Katrine. „Writing it down so that it would be real: Narrative Strategies in Dorothy Allison’s *Bastard out of Carolina*,” *College Literature* 25 (1998): 94–109.

- Jamek, Václav. *O prašivém houfci: literatura, homosexualita, AIDS*. Praha: Torst, 2001.
- Janošová, Pavlína. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000.
- Jay, Karla, Allan Young. *Out of the Closets: Voices of Gay Liberation*. New York: NYU Press, 1992.
- King, Vincent. „Hopeful Grief: The Prospect of a Postmodernist Feminism in Allison’s Bastard out of Carolina,” *Southern Literary Journal*. 33 (2000): 122–141.
- Mann, Caroline. „Rita Mae Brown. Alma Mater.” *Library Journal* 126 (2001): 131.
- Manning, Carol S et al. *The Female Tradition in Southern Literature*. Urbana: University of Illinois Press, 1993.
- Manon, Parry. „Betty Friedan: Feminist Icon and Founder of the National Organization for Women,” *American Journal of Public Health* 9 (2010): 1584.
- Martin, Del, Phillis Lyon. *Lesbian / Woman*. San Francisco: Glide Publishing, 1972.
- McAndrew, Sue, Tony Warne: „Coming out to Talk about Suicide: Gay men and suicidality,” *International Journal of Mental Health Nursing*. 2010 (19): 92–101.
- Megan, Carolyn E. „Moving Toward Truth: An Interview with Dorothy Allison,” *Kenyon Review* 16 (1994): 71–84.
- Miller Claxton, Mae. *Conversations with Dorothy Allison*. Jackson: University Press of Mississippi, 2012.
- Miller, Laura Miller. „The Salon Interview: Dorothy Allison,” Salon, accessed on July 22, 2012.
- Rupp, Leila J. *Vytoužená minulost*. Praha: One Women Press, 2002.
- Sachs, Andreas. „Rita Mae Brown: Loves Cats, Hates Marriage,” Time, accessed July 23, 2012, <http://www.time.com/time/arts/article/0,8599,1723482,00.html>.
- Sears, James Thomas. *Rebels, Rubyfruit and Rhinostones: Queering Space in the Stonewall South*. New Brunswick: Rutgers University Press, 2001.
- Seidel, Kathryn L. *Southern Belle in the American Novel*. Gainesville: University Press of Florida, 1985.
- Sherrie A. Innes, „Novel: Lesbian,” An Encyclopedia of Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender, & Queer Culture, Accessed on July, 14, 2012, www.glbtc.com/literature/novel-lesbian.html.
- Spencer, Colin. *Dějiny homosexuality*. Bratislava: Slovart, 1999.

Viss Denise C., Shawn M. „Divergent Perceptions of Lesbians: A Comparison of Lesbian Self-Perceptions and Heterosexual Perceptions," *Journal of Social Psychology* 132 (1992): 169–177.

Weaks, Mary Louise, Carolyn Perry. *The History of Southern Women's Literature*. Baton Rouge: Louisiana State University Press, 2002.

Weeks, Jeffrey et al. *Sexualities and Society*. Cambridge: Polity, 2003.

Yaeger, Patricia. *Dirt & Desire: reconstructing southern women's writing 1930–1990*. Chicago: The University of Chicago Press, 2000.

11 Anotace

Práce se soustřeďuje na téma lesbismus a coming outu v americké jižanské literatuře v druhé polovině 20. století. Nejprve představuji základní homosexuální terminologii, koncept lesbismus v reálném životě i v literatuře a důvody, kvůli kterým na Jihu převládala homofobie. Na základě analýzy vybraných děl dvou jižanských lesbických autorek, Rity Mae Brownové a Dorothy Allisonové, potom charakterizuji způsob přijetí lesbismu na Jihu. Obě autorky jsou v úvodu představeny, včetně svého díla a životního osudu. V hlavní analýze se potom soustředím na určité typické atributy nebo tradice života na Jihu a stavím je do protikladu s lesbismem. Z díla Rity Mae Brownové jsem zvolila román *Rubínová džungle*, který vyšel roku 1973 a stal se nejznámějším světovým lesbickým románem vůbec. Druhým zvoleným dílem je román *Alma Mater* z roku 2001, ale neopomím ani další její lesbická díla jako *Její den* nebo *Venušina touha*. Dorothy Allisonová za svou tvorbu napala dva romány, a to *Bastarda z Karolíny* a *Jeskynní lidé*, které jsou oba součástí mé analýzy. Zatímco lesbické protagonistky Rita Mae Brownové představují prototypické lesby procházející coming outem, navštěvující gay bary nebo plné revolučních idejí, Dorothy Allisonová více experimentuje a představuje lesby z pohledu lesbického románu v atypických situacích. Práce se snaží dokázat, že lesbická literatura existovala i na Jihu a snaží se vystihnout její charakteristické aspekty.

The thesis concentrates on the topic of lesbianism and coming out in the American Southern literature in the second half of the 20th century. Firstly I introduce basic terminology connected with homosexuality, the concept of lesbianism in real life and the literary world and the reasons for wide-spread homophobia in the South. Based on the analysis of the works of two Southern lesbian writers, Rita Mae Brown and Dorothy Allison, I characterize the way in which lesbianism was received in the South. Both authors are introduced in the opening chapters, including their works and their lives. In the main analysis I concentrate on the typical attributes and tradition of life in the South and how this contrasts with lesbianism. From the works of Rita Mae Brown I have chosen the novel *Rubyfruit Jungle* which was published in 1973 and became the most famous lesbian novel ever written. The second analyzed work of Brown is her novel *Alma Mater* from 2001, but I do not exclude some others of her lesbian works such as *In Her Day* or *Venus Envy*. Dorothy Allison has written two novels, *Bastard out of Carolina* and *Cavedweller*, which are both part of the analysis. The lesbian protagonists of Rita Mae Brown are prototypical, they undergo coming out, visit gay bars and are full of revolutionary ideas. On the other hand Dorothy Allison experiments more and introduces her lesbian protagonists in atypical situations. The work tries to prove the existence of lesbian literature in the South and show its characteristic aspects.